

FORUM

UNIVERZITA KARLOVA
V PRAZE

6 Časopis Univerzity Karlovy v Praze

3
/
06

VYSOKOŠKOLSKÝ ZÁKON
A UNIVERZITA KARLOVA

PLACHT-HAVĚLKA:
PŘEDPISY
PRO VYSOKÉ
ŠKOLY
I.

PLACHT-HAVĚLKA:
PŘEDPISY
PRO VYSOKÉ
ŠKOLY
II.

EDITORIAL

STALO SE

Děni na Univerzitě Karlově

FOTOREPORTÁŽ

17. listopad ve fotografiích

Alena Ivanova: Studenti UK budou mít velký vliv na demokratizaci Běloruska

HISTORICKÉ KALENDÁRIUM

NOVELA ZÁKONA O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Rozhovor

Josef Staša: Korekce „za pochodu“ jsou pro současnou legislativu příznačné

Jan Sokol: Vysokoškolský zákon opět trochu jiný

Veronika Křestanová, Irena Holcová:

Autorské právo a školní práce

Peter Brezina: Vysokoškolský zákon a jeho velká novela z pohledu studentského senátora

LEGISLATIVNÍ PŘEDPISY NA UK

Rozhovor

Tomáš Jelínek: Zápolení s předpisy je nekonečné

Přehled vnitřních předpisů Univerzity Karlovy

Slovníček některých základních pojmů

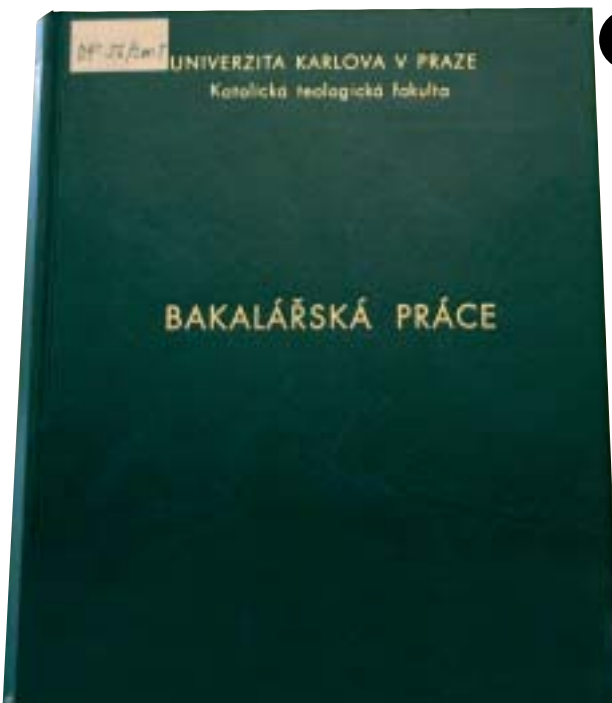
KVÍZ

PRÁVNÍ ÚPRAVY V PROUDU ČASU

Jana Ratajová: Právní normy Univerzity Karlovy od počátků do roku 1989

Karel Malý: Proměny právního postavení českých vysokých škol po roce 1990

1	ZÁKONNÉ NORMY VŠ V EU	
	Petr Pabian: Česká vysokoškolská legislativa v evropském kontextu	47
2	Rozhovor	
	Georg Winckler: Pomáháme budovat vzdělanou Evropu se silnými univerzitami	50
6	ANKETA	
10	Letní škola slovanských studií: A proč ne?	52
12	STUDENTI	55
	Studenti z klubů: Nejhůř se hledá nová krev	56
	Michal Maršálek: Balance programu EU Sokrates/Erasmus 2005/2006	58
	Michal Maršálek: Erasmus nesmí být jen estetický doplněk studia	60
14	SAP UK	
17	Spolek absolventů a přátel Univerzity Karlovy v Praze – Carolinum	64
20	AS UK	
24	Daniel Feranc: Zasedání Akademického senátu	66
	HRY	67
	CONTENTS	68
	TITULNÍ STRANA	
38	Obě vydání Předpisů pro vysoké školy republiky Československé vydali Otto Placht a František Havelka v roce 1932.	
41	(Foto: Ondřej Sysel)	

Milé čtenářky, milí čtenáři,

opět vás srdečně zdravím prostřednictvím stránek časopisu FORUM. V tomto čísle, vycházejícím krátce před koncem kalendářního roku, chci především poděkovat všem zaměstnancům i studentům naší alma mater za energii, elán a nasazení, s nimiž v roce 2006 společně vytvářeli fascinující a impozantní organismus, kterému říkáme Univerzita Karlova. Do nadcházejícího roku vám všem přeji hodně zdraví, síly a spokojenosti s naším společným dílem.

Jistě jste si již všimli, že tento akademický rok se do značné míry nese ve znamení praktické implementace rozsáhlé novely vysokoškolského zákona, platné od začátku roku 2006 (aby to nebylo jednoduché, máme teď čerstvě ještě menší novelu této novely, jež některé aspekty upřesňuje). Z novinek, které velká novela přinesla, je důležitá zejména možnost převádět část příspěvku, který vysoká škola dostává od

státu na výuku a související aktivity, z jednoho roku na rok následující. Určité mediální pozornosti se ovšem těšily jiné aspekty nové úpravy, především prodloužení funkčního období rektorů a děkanů o rok a zrušení možnosti, aby akademické senáty navrhovaly znění vnitřních předpisů. Jako bývalý předseda AS UK mám pochopení pro obavy z tohoto – byť poměrně mírného – omezení pravomocí akademických senátů. Tato změna by se však v praxi mohla ukázat jako problematická teprve v případě problémů v komunikaci mezi AS a vedením univerzity, resp. fakult. Jsem rád, že na UK senát a vedení dlouhodobě bez obtíží spolupracují, a hodlám pečovat o to, aby tento stav setrval. Víím, že společným cílem mým, děkanů i členů akademických senátů je lepší a efektivnější univerzita.

Už teď si přitom nestojíme špatně: dvě vzájemně nezávislá, nedávno publikovaná hodnocení světových univerzit (www.topuniversities.com/worlduniversityrankings/ a <http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>) nás na základě „tvrdých“ dat a přísných hledisek shodně řadí mezi nejlepší vysoké školy z bývalého tzv. východního bloku. V situaci, kdy International Association of Universities eviduje na celém světě více než 17 500 vysokých škol, je podle mého 248. místo Univerzity Karlovy v objektivním a přísném hodnocení potěšitelná zpětná vazba. V České republice není mnoho institucí, které by se na základě objektivních měřítek umístily mezi 2 % nej-

lepších na světě. Radost mám i z toho, že oproti předchozímu roku jsme z 275. místa postoupili o 27 pomyslných příček vpřed.

Na druhou stranu chápu naše současné umístění i jako výzvu a motivaci pro další práci. Jsem přesvědčen, že nejlepší univerzity v naší zemi by slušelo ještě lepší umístění, nejlépe v první dvoustovce. Předpokládalo by to ještě významnější vědecké působení a také pochopitelně lepší podmínky financování. Ty by mohly napomoci větší míře individuální péče o studenty (která je jedním z důležitých faktorů mezinárodního hodnocení univerzit). Doufejme, že implementace nového vysokoškolského zákona do každodenní praxe nám bude v tomto snažení oporou.

Děkuji všem, kteří mají na dosavadních úspěších naší univerzity svůj podíl, a přeji vám příjemné i úspěšné zkouškové období a mnoho sil a optimismu do letního semestru.

prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc.
rektor Univerzity Karlovy v Praze

FORUM 3/2006, sešit 6, Časopis Univerzity Karlovy v Praze

Vydává: UK. Redakce: I 16 36 Praha 1, Ovocný trh 3, Odbor vnějších vztahů. Redakci řídí: doc. M. Šobr, prorektor pro vnější vztahy. Odpovědní redaktoři: I. Dostál, V. Hájek, K. Hamanová, K. Kadlecová, O. Sysel, J. Švelch. Telefon: 224 491 248, fax: 224 491 309, e-mail: forum@cuni.cz. Grafická úprava: L. Doležel. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo na úpravu autorských příspěvků a jejich krácení. Vychází čtvrtletně. Forum UK je rozšiřováno zdarma na akademické půdě. Toto číslo vyšlo v prosinci 2006. Registrace MK ČR 72 79. Tištěná verze: ISSN 1211-1724.

DĚNÍ NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ

● Rektorský sportovní den proběhl v režii Právnické fakulty

Dne 17. května 2006 uspořádala Právnická fakulta UK Rektorský sportovní den. Stejně jako v loňském roce se v jednotlivých sportech bojovalo o Pohár rektora UK. Rozdáno bylo 23 pohárů ve 12 sportech, ale celková nabídka přesahovala 20 sportovních odvětví. Vzhledem k takřka celodennímu dešti proběhly zdárně, za hojné účasti studentů, pouze „indoorové“ sporty. Některé sporty se podařilo z venkovních sportovišť přesunout do hal (tenis, speedminton) a tím alespoň částečně zajistit průběh turnaje či doplňkové aktivity. Naopak některé sporty se vzhledem k nezpůsobitelnému terénu nemohly uskutečnit vůbec nebo pouze částečně. Nejvíce na deštivé počasí doplatil fotbal, volejbal, softbal a atletika. U fotbalového a volejbalového turnaje je to obzvláště škoda, protože jsou to sporty s největší účastí. Sešlo se přes 50 (!) týmů a jen malou náplastí byl turnaj v pokutových kopech. Z nově zařazených sportů – atletika, speedminton, flexi-bar, korbál a stolní tenis – se bohužel vůbec neuskutečnil turnaj v korbálu a kvůli počasí se málo lidí zúčastnilo i atletických závodů. O ostatní „nové“ sporty zájem byl. Na cvičení s flexi-barem, pružnou tyčí pro trénink posilující zejména zádné svaly, se sešlo asi 40 cvičenců, na turnaj ve stolním tenise 20 hráčů a okolo 30 zájemců si přišlo vyzkoušet i speedminton.

Mgr. Jan Fröhde

● Mladí vědci dostali ceny za práce v chemii, farmaci a medicíně

Devět mladých českých vědců a vědkyň převzalo 12. června 2006 na francouzském velvyslanectví v Praze ocenění za své práce v oblasti chemie, farmacie a medicíny. Ceny jim předal nositel Nobelovy ceny za chemii Jean-Marie Lehn. Provázela je finanční odměna od 10 000 do 60 000 korun a stáž ve francouzských výzkumných laboratořích. Poroty složené z českých a francouzských univerzitních profesorů vybíraly letos laureáty již posedmé.

První cenu za chemii získala osmadvacetiletá Petra Lebušková-Fousková z Univerzity Karlovy za výzkum kontrastních látek, které se používají při magnetické rezonanci. Porota ocenila její doktorskou práci. „Chystám se na stáž do zahraničí a pak nevím, ještě nejsem rozhodnuta,“ odpověděla vědkyně na otázku ČTK, zda se hodlá věnovat vědě i po skončení studia. Celkově pět cen si odnesli studenti Univerzity Karlovy, po dvou cenách připadlo na pražskou Vysokou školu chemicko-technologickou a Masarykovu univerzitu v Brně. Z oceněných byly tři ženy a šest mužů.

● Neztratit víru v člověka

FOTO-ARCHIV UK

V květnu a červnu 2006 se v prostorách Křížové chodby Karolina uskutečnila putovní výstava Neztratit víru v člověka. Na dvaceti panelech přinesla příběh šesti dětí, které byly za války pro svůj židovský původ perzekuovány. Přímo v prostorách UK ji představili pracovníci Židovského muzea v čele s ředitelem Leem Pavlátem. „Záměrem projektu je prostřednictvím putovní výstavy přiblížit přitažlivou formou především

žákům a studentům základních a středních škol náročné téma holocaustu a zprostředkovat jim seznámení s židovskou menšinou. Výstava dětem a mladým lidem představuje různé aspekty života Židů v Protektorátu Čechy a Morava, a to z pohledu jejich tehdejších vrstevníků. Doprovodné programy a materiály jim umožňují poznávat danou problematiku aktivně. Vycházíme z toho, že vyprávět osudy jednotlivců je pro pochopení minulosti mnohem přínosnější než pouhý výčet fakt, čísel a dat. Právě osobní příběhy budou pro návštěvníky výstavy klíčem k historickým událostem předválečného a válečného Československa.“

Zvláštní pozornost byla věnována různým aspektům života dětí v ghettu Terezín a v koncentračním táboře Osvětim.

● Na UK proběhl Týden zahraničních Čechů

Pět účastnic Týdne zahraničních Čechů převzalo v září 2006 cenu Významná česká žena ve světě. Součástí Týdne byly semináře o postoji českých politiků ke krajanům a jejich problémům a také představení institucí, které o krajany pečují. Představitelé krajaných spolků byli přijati v Senátu a následovala jednání v regionálních skupinách o krajaněské problematice (kultura, věda, školství, sociální zabezpečení atd.). Týdenní pražský program doprovázela i řada kulturních a společenských akcí, například výstavy Český krajan v tisku ve světě, Čeští fotografové v exilu, festival Česká filmová tvorba v zahraničí nebo návštěva Náprstkova muzea.

● PedF UK představila mezinárodní studijní program EUBIS

Na PedF UK byl představen nový mezinárodní bakalářský studijní program EUBIS – European Bachelor of Inclusion Studies. Je tvořen tak, aby studenti získali základní teoretické znalosti k porozumění problematice lidí, kteří jsou svými životními podmínkami znevýhodněni v oblasti sociální, zdravotní či profesní.

Studenti se budou učit, jak takové jedince stabilizovat, orientovat, posilovat, podporovat a vést ve všech fázích jejich života. Budou se učit kriticky hodnotit rizikové momenty v sociálním prostředí člověka, pracovat s nimi a ovlivňovat je ve prospěch zájmu individuálního i společenského. Záměrem studijního programu je především rovnoprávná participace všech osob na otevřeném trhu práce v integrované Evropě. „Chceme znevýhodněným studentům poskytnout příležitost, aby mohli bezbariérově cestovat po světě a studovat i na jiných vzdělávacích zařízeních, než jsou ta domácí. Inkluze v názvu programu odpovídá i mému východisku: od začátku s nimi komunikovat jako rovný s rovným,“ vysvětluje PaedDr. Libor Klenovský z Univerzity Komenského v Bratislavě.

Na přípravě programu se podílelo dvanáct vysokých škol z celkové osmi evropských zemí, ve kterých bude také zařazen do nabídky studijních příležitostí. Profesionální složení týmu je víceoborové, spolupracují v něm kolegové z oborů speciální pedagogiky, sociální pedagogiky a sociální práce.

● Česká sinologie si připomíná výročí svého zakladatele

Mezinárodní sinologické centrum Chiang Ching-Kuovy nadace ve spolupráci s Meziuniverzitním centrem pro čínská studia na Harvardově univerzitě uspořádalo ve dnech 13.–14. 10. 2006 konferenci u příležitosti 100. výročí narození zakladatele české sinologie profesora Jaroslava Průška. Téma konference nazvané Paths Towards Modernity navazovalo na jednu z klíčových otázek, kterou Jaroslav Průšek položil ve svém díle a která dodnes inspiruje generace badatelů v oblasti moderní čínské literatury: nakolik je moderní Čína dědičkou svých tradic a nakolik výsledkem vyhlášeného „pozápadnění“.

Jaroslav Průšek (14. 9. 1906 – 7. 4. 1980) původně studoval na FF UK v Praze dějiny antických národů a Byzance. Čínsky se začal učit soukromě, koncem 20. let pak studoval sinologii a japanologii na univerzitách v Halle, Lipsku a Göteborgu. Během 2. světové války, v době, kdy byly zavřeny české vysoké školy, vedl Jaroslav Průšek legendární kurzy čínského jazyka v Orientálním ústavu, které byly přípravou pro poválečné studium první generace Průškových žáků a později významných českých sinologů.

doc. PhDr. Olga Lomová, CSc.

● Na Malostranském náměstí byla slavnostně ukončena rekonstrukce vnitřních prostor MFF

Matematicko-fyzikální fakulta UK modernizovala prostory pro výuku informatiky. Na konci října ukončila rekonstrukci historické budovy na Malostranském náměstí v Praze. Přestavbou škola získala kvalitní počítačové laboratoře a vzniklo nové oddělení knihovny pro informatickou sekci.

V objektu je nyní pět počítačových laboratoří s celkem 150 počítači. Součástí knihovny je depozitář pro celou fakultu. Škola využije prostory také pro společenské akce a konference a budou zde promovat absolventi bakalářských programů všech fakult UK. Fakulta chtěla rekonstruovat stavbu známou jako Profesní dům od 60. let minulého století, kdy prostory získala. Přestavba nakonec začala v roce 2001 a zkomplikoval ji archeologický nálezy rotundy sv. Václava. Rekonstrukce stála 375 milionů korun.

● UK spustila celouniverzitní kreditní systém

Tento akademický rok spustila Univerzita Karlova (UK) celouniverzitní kreditní systém. Studenti by díky němu měli mít větší šanci volit k povinným předmětům i přednášky nebo semináře z jiných oborů nebo vyučované na jiných fakultách. Měla by se také zvýšit prostupnost studia na univerzitě. Kreditní systém funguje už v řadě jiných vysokých škol. Na UK se připravoval více než rok.

V rámci kreditního systému je pro každý studijní program stanoven počet kreditů, který musí student získat. Většinu kreditů musí získat splněním požadavků v povinných nebo povinně volitelných předmětech. Zhruba 10 procent kreditů, u lékařských asi pět procent, připadá na volitelné předměty.

Podrobnosti k tématu: str. 28-30 v tomto čísle.

● Pedagogická fakulta UK oslavila 60 let

Slavnostní zasedání oslavilo 60. výročí založení pedagogických fakult v Československu. Pod záštitou rektora UK prof. RNDr. Václava Hampla, DrSc., se ho zúčastnili děkani všech stávajících českých pedagogických fakult a také zástupci pedagogických fakult na Slovensku. Pozvání na oslavy přijali i představitelé akademické obce, zástupci ministerstva školství, odborných a vzdělávacích institucí, kteří se podílejí na přípravě pedagogických pracovníků v ČR. Mimořádným hostem byla ředitelka Britské rady v ČR Mandy Johnson. Pedagogická fakulta zahájila vzdělávací a výzkumné aktivity 15. listopadu 1946 na slavnostním zasedání. Vydání prezidentského dekretu č. 132 z 27. října 1945 povýšilo učitelství na úroveň univerzitního studia.

● Praha přivítala potomka 4 780 let staré borovice

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty UK získala významný přírůstek nevyčísitelné hodnoty – přímého potomka nejstaršího žijícího stromu na světě, borovice dlouhovékové přezdívané Metuzalém, která již bezmála 4 800 let roste na hranicích severoamerických států Kalifornie a Nevada. Sazeničku do Prahy přivezl zakladatel projektu Champion Tree David Milarch, který v USA získal povolení pro vypěstování pouhých 10 semenáčů původní mateřské rostliny. Malý Metuzalémek bude jediným potomkem tohoto stromu v Evropě.

Metuzalémek byl slavnostně zasazen v Botanické zahradě Přírodovědecké fakulty UK. Metuzalém je nejstarší žijící exemplář borovice dlouhovékové (*Pinus longaeva*) a zároveň nejstarší žijící organismus na Zemi. Byl objeven v 50. letech minulého století v nehostinných Bílých horách na hranici států Kalifornie a Nevada v USA. Na první pohled nevypadá příliš atraktivně, vzhledem k drsným klimatickým podmínkám je celý pokroucený, nepravidelně větvený a má šedavou, sluncem až vybělenou borku. Avšak jeho věk bere každému dech: vědci jej – podle přepočtu letokruhů – odhadují na 4 780 let. Je starší nežli pyramidy v Gíze a v dobách údajného založení Prahy mu bylo už úctyhodných 3 300 let. Jeho přesný věk zjistil dr. Edmund Schulman v roce 1959. Místo, kde Metuzalém roste, zná pouze několik lidí, neboť ho odborníci chtějí ochránit před lovci suvenýrů.

● Akademické hry: Úspěch pro UK

Sportovci UK uspěli na Českých akademických hrách v Brně, nad kterými převzala záštitu bývalá ministryně školství JUDr. Petra Buzková, prof. PhDr. Petr Fiala, PhD., rektor Masarykovy univerzity, PhDr. Richard Svoboda, primátor města Brna, a Ing. Stanislav Juránek, hejtman Jihomoravského kraje. Úspěšní byli především fotbalisté, volejbalisté, volejbalistky a házenkářky. Další cenná vítězství přidali jednotlivci v atletice, karate, aerobiku a tenisu.

● Ministryně Kopicová předala ceny za výzkum v roce 2006

Bývalá ministryně školství Miroslava Kopicová předala Ceny ministryně za výzkum v roce 2006 lékaři Janu Starému a vědkyni Janě Hajšlové. Profesor Starý je přednostou Kliniky dětské hematologie a onkologie 2. lékařské fakulty UK. V roce 2002 se stal jedním z autorů mezinárodního léčebného protokolu pro léčbu dětských akutních lymfoblastických leukemií. Společně s cenami za výzkum předala Kopicová při slavnostním ceremoniálu také Medaili ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy I. stupně Milanu Ellederovi, Barbaře Köpplové a Janu Jirákoví. Odborníci na mediální studia si ji odnesli za realizaci výstavy Zlaté časy médií, kterou v listopadu 2005 až únoru 2006 pořádalo Národní muzeum v Praze.

● 50. běh Letní školy slovanských studií

V srpnu 2006 proběhl jubilejní 50. běh Letní školy slovanských studií, který organizuje Ústav bohemistických studií FF UK. Počet účastníků přesáhl rekordních 210. Studenti a učitelé češtiny z téměř čtyřiceti zemí z celého světa po čtyři týdny studovali český jazyk, literaturu, kulturu a historii.

V rámci letošního jubilejního běhu uspořádalo vedení LŠSS ve třetím týdnu trvání školy 5. mezinárodní sympozium o češtině jako cizím jazyce, jehož se zúčastnilo na pětadvacet předních světových bohemistů. Hlavním tématem sympozia bylo posouzení současného stavu bohemistiky na zahraničních univerzitách v podmínkách transformace studijních programů v průběhu tzv. boloňského procesu. Padesátý běh byl slavnostně zakončen 24. srpna ve Velké aule Karolina.

Prof. PhDr. Jan Kuklík, CSc.

(Pro více informací z LŠSS nalistujte v tomto čísle FORA stranu 48.)

● Univerzitě byl darován knižní unikát Andrese Bella

Diplomatická zástupkyně Venezuelské republiky María José Báez Loreto předala naší univerzitě kompletní dílo venezuelského učence Andrese Bella. „Účelem tohoto daru je vzdát poctu památce Andrese Bella a je nám velikou ctí, že 26 svazků souborného díla se nyní bude nacházet právě na Univerzitě Karlově. Doufám, že toto dílo budou moci studenti maximálně využívat a budou moci poznat různorodost kultury a hodnotu tak příkladných vzorů, jako je Andrés Bello,“ řekla Loreto. Dílo je výsledkem dlouhého výzkumu, který probíhal v letech 1948–1985 a spolupracovali na něm autoři z různých částí světa.

● Zástupci UK i veřejnosti uctili 17. listopad u Hlávkových kolejí

FOTO:ARCHIV UK

Zástupci veřejnosti a Univerzity v čele s rektorem prof. Hamplem se sešli před Hlávkovými kolejemi. Před svou smrtí zde působil Jan Opletal jako místopředseda studentské samosprávy Hlávkových studentských kolejí. „Nacistická moc zakročila velmi tvrdě a rázně proti vysokým školám, protože si byla správně vědoma toho, že mladí, vzdělaní lidé budou vždy ložiskem odporu proti nesvobodě. Komunistická moc školy sice nezavřela jako nacisté, nicméně vysoké školy pod komunistickou mocí výrazně strádaly likvidací akademické svobody. My si dnes naštěstí díky studentským událostem z roku 1989 akademických svobod užíváme,“ připomněl v projevu prof. Hampl.

● Hlávkova nadace rozdávala na zámku v Lužanech medaile, ceny a trvalé legáty

Hlávkova nadace ocenila pedagogy a studenty univerzit. Medaile převzali na návrh rektora ČVUT, rektora UK, předsedy Akademie věd ČR a správní rady Hlávkovy nadace pedagogové, kteří významně přispěli k rozvoji svého oboru a vychovali následovníky. Univerzita Karlova dekorovala prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc., mezinárodně respektovaného odborníka na středoevropský středověk, a zakladatele české dětské onkologie prof. MUDr. Josefa Kouteckého, DrSc. Ze studentských řad si přijelo pro Cenu Josefa Hlávkovy 11 absolventů či studujících UK z celkové počtu 39 oceněných.

● Trojský areál má novou loděnici

Centrum vodních sportů v pražské Troji se může od 29. června 2006 pochlubit novou loděnicí. Budovu v areálu patřícím k Fakultě tělesné výchovy a sportu slavnostně otevřel děkan fakulty prof. Ing. Václav Bunc, CSc. Loděnice prošla první velkou zkouškou při mistrovství světa ve vodním slalomu, které proběhlo 2. až 6. srpna 2006.

● Prezident jmenoval šestnáct nových profesorů UK

Na návrh vědeckých a uměleckých rad vysokých škol povýšila hlava státu ve Velké aule Karolina do profesorského stavu 16 docentů UK. Nejvíce tituly byli ověnceni pedagogové působící v lékařských oborech. „Profesoři patří ve vnímání české veřejnosti stále k nejprestižnější postaveným autoritám. Je to správné. Intelektuálním elitám by měl patřit respekt a uznání,“ řekla tehdejší ministryně školství Kopicová.

● Centrum sportovních aktivit zdravotně postižených studentů oslavilo druhé výročí činnosti

FOTO:ARCHIV UK

Centrum sportovních aktivit zdravotně postižených studentů UK vzniklo v rámci změn Organizačního řádu RUK a jeho zřízení bylo projednáno Kolegiem rektora 17. května 2004. V říjnu 2004 byla slavnostně otevřena loděnice Regata v Praze-Podolí. Vytvořením tohoto zařízení vzniklo také vzdělávací centrum vědecké a odborné činnosti studentů pregraduálního i postgraduálního studia.

Autor: redakce ve spolupráci s iforum.cuni.cz

17. LISTOPAD VE FOTOGRAFIÍCH

Uzavření vysokých škol 17. listopadu 1939 bylo v Protektorátu Čechy a Morava logickým vyústěním nacistické snahy utlumit odpor obsazené země. Záminkou se staly především dvě akce – nejprve demonstrace 28. října, během níž provolávaly desetitisíce přítomných slávu Masarykovi, Benešovi a Československu a kterou rozehnala až ostrá střelba jednotek SS do davu. Při útoku byl smrtelně raněn student Jan Opletal, jehož pohřeb 15. listopadu přerostl v další vystoupení proti německé moci. K uzavření vysokých škol došlo o dva dny později. Součástí této akce bylo také uvěznění asi 1 200 studentů a jejich transport do koncentračních táborů. V ruzyňských kasárnách bylo toho dne popraveno devět studentských funkcionářů. Původní tříletý zákaz výuky na vysokých školách pak změnil nový říšský protektor Reinhard Heydrich. Vyučovat se nemělo již nikdy.

Pohřeb Jana Opletala 15. 11. 1939.

FOTO NA TĚTO DVOUSTRANĚ ARCHIV UK

WOLKER:

*. . . jenž pro spravedlnost světa leť se bít,
dříve než moh' srdce k boji vyťasit,
zemřel mlád 24 let.*

Nelítostným osudem zrceni, podáváme tímto všem přátelům a známým smutnou zprávu, že nás navždy opustil náš předobry syn a milovaný bratr

MUC. JAN OPLETAL

posluchač lékařské fakulty university Karlovy a místopředseda Ústředního sboru samosprávy chovanců Hlávkových studentských kolejí č. v. š. p. v Praze.

Zemřel po čtrnáctidenním těžkém utrpení v sobotu dne 11. listopadu 1939 o 12. hod. polední v mladistvém věku 24 let.

Tělesná schránka našeho drahého zesnulého bude ve středu dne 15. listopadu 1939 o 9¹/₂ hod. dopol. v kapli Hlavova patologického ústavu vykropena a do domu smutku ve Lhotě u Nákla na Moravě č. 34 převezena.

Pohřeb z domu smutku bude ve čtvrtek dne 16. listopadu 1939 o 1. hod. odpol. na hřbitov v Nákli.

V PRAZE, 14. listopadu 1939.

Za truchlící pozůstalé:

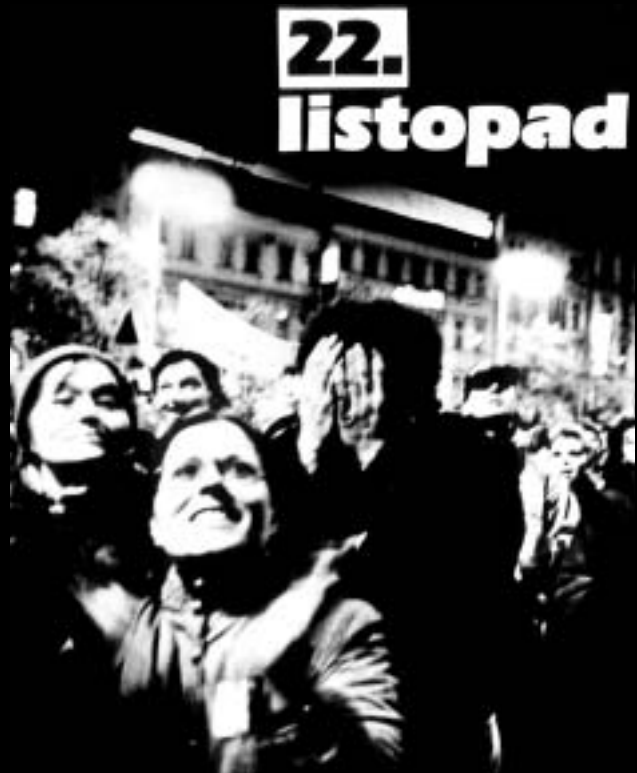
Ústřední sbor samosprávy
chovanců Hlávkových studentských
kolejí č. v. š. p.
v Praze II-1966, Jenštejnská 1.

Štěpán a Anna Opletalovi
rodiče

17. listopad

Nic původně nenasvědčovalo tomu, že by shromáždění pořádané 17. listopadu 1989 mělo ovlivnit dění ve společnosti víc než demonstrace, které se konaly už v průběhu celého předcházejícího roku. Pietní akt k uctění padesátého výročí uzavření vysokých škol v roce 1989 uspořádala skupina nezávislých studentů (zvaná Stuha) a Socialistický svaz mládeže. Z Albertova se však shromáždění vydali do centra města na Václavské náměstí, kde jim v přístupu zabránila pořádková policie. Demonstranty zbila obušky a rozehnala. Už druhý

den však v divadlech a na vysokých školách začaly vznikat stávkové výbory, jež požadovaly prošetření zásahu a potrestání těch, kteří jej nařídili. Vedoucí komunističtí funkcionáři se snažili následné události opět utlmit a Československá televize marginalizovala význam demonstrací. Vzájemně se posilující události však již nedokázal komunistický aparát kontrolovat. Dne 19. listopadu vzniklo Občanské fórum a brzy nato začaly o stavu společnosti otevřeně informovat tištěné noviny.

FOTO NA TĚTO DIVOUSTRAŇNĚ A RCHIV UK

IVANOVA: STUDENTI UK BUDOU MÍT VELKÝ VLIV NA DEMOKRATIZACI BĚLORUSKA

Celé 20. století bylo stoletím zápasu za národní a kulturní obrození, nezávislost a demokracii. Pro Česko i Bělorusko. Podle Aleny Ivanovy, běloruské studentky, která na Fakultě humanitních studií UK dokončuje svá magisterská studia, stáli v centru tohoto zápasu především vysokoškolští studenti. Ti v Česku už svůj boj vyhráli, ti běloruští právě zápasí.

Slavnostní zasedání.

Nástup vlády prezidenta Alexandra Lukašenka v roce 1994 představoval návrat komunistických, na Rusko orientovaných sil. Nový politický režim vystoupil proti národnímu a kulturnímu obrození a proti demokracii. Jeho cílem se stalo nastolení totalitního režimu a zápas proti běloruskému národnímu uvědomění, proti svobodě slova. Národu začala opět být vnucována jednotná ideologie, která se stala nyní povinným předmětem na všech běloruských středních a vysokých školách.

Ve svém projevu ve Velké aule Karolina, kde se k výročí 17. listopadu konalo vzpomínkové shromáždění, poděkovala běloruská stipendistka Alena Ivanova české vládě, českým občanům a vedení Univerzity Karlovy za všestrannou pomoc a podporu při úsilí o lepší budoucnost Běloruska.

V čem konkrétně se projevuje nátlak totalitního systému na studenty?

Neřekla bych, že jde o všestranný nátlak. Jistý tlak se projevuje ve speciálních opatřeních a přístupech, které jsou státní mocí uskutečňovány. Patří sem například vydání učebnic dějin Běloruska, které ideologicky představují téměř výhradně sovětský přístup k běloruské historii a orientují se především na Rusko. Dnes jsou tyto učebnice na základě politického tlaku zcela neutrálně pojmenovány Dějiny Běloruska a jsou povinné pro studijní programy každé univerzity státu. Toto vydávání a výměna starých učebnic historie za nové, tendenční, začalo v letech 1995–1996. Současný školský program dějin Běloruska „pracuje“ ani ne tak na posílení suverenity běloruského státu a rozvoji národní ideologie, nýbrž se snaží zdůvodnit zákonitost a dějinnou legitimitu současného politic-

kého režimu. To se týká i univerzitních programů a učebnic běloruských dějin.

Studentský život v Bělorusku se od toho českého musí asi výrazně lišit...

V Bělorusku jsem zažila daleko větší rozdíl a odstup mezi vyučujícími a studenty, více se tam projevuje hierarchické rozdělení akademické obce. Student nemá možnost volit si jakékoliv předměty, protože má pevně stanovený rozvrh na celou dobu svého studia dopředu. Na jednu stranu je to bezpochyby kladný rys vzdělávacího systému, protože student již má pevný harmonogram předmětů, ale má to i záporné stránky. Důsledkem je pak například menší volnost a kreativita studenta během studia. V Bělorusku taky není taková pestrost nabízených oborů a předmětů, jaká je k dispozici vám v České republice.

Jak je to s tolik medializovanými studentskými hnutími odporu v Bělorusku?

Existuje řada mládežnických a studentských organizací jako například Mladá fronta, Strana svobody a jiné, které pravidelně pořádají akce protestu jako okamžitou reakci na určité politické události, a to jak bezprostředně v Bělorusku, tak i za jeho hranicemi – například v Polsku a v jiných zemích. Tyto politické organizace ovšem nemohou obdržet oficiální registraci na našem ministerstvu spravedlnosti, a proto jsou nuceny fungovat nelegálně.

Jak mohou studenti UK nejlépe podpořit běloruskou opozici a tamní studenty?

Jako studenti toho ještě moc udělat nemohou. Ovšem předpokládá se, že právě studium na Univerzitě Karlově jim dá maximální přehled o zahraniční problematice a nutnosti občanské angažovanosti při udržení svobod a rozvíjení demokracie ve světě, které pak zpětně pozitivně působí i na Českou republiku. Domnívám se, že studenti UK tvoří a v budoucnu budou ještě více tvořit intelektuální elitu České republiky, která má velký vliv na budoucí vývoj země.

V Karolinu jste přednesla projev k výročí 17. listopadu. Myslíte, že i v Bělorusku se dočkáte své revoluce? Kdy?

Upřímně doufám, a také historie nás učí, že vše nedokonalé se vyvíjí a dřívější nebo pozdější příchod změn je zákonitý. Kdy tato změna přijde, závisí jak na míře angažovanosti nás Bělorusů, tak i na podpoře celého demokratického světa.

Autor: redakce

Bc. Alena Ivanova (28) získala v roce 2000 stipendium české vlády, díky němuž druhým rokem studuje navazující magisterský obor Obecná antropologie – kulturní dějiny na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy.

Alena Ivanova přednesla projev ve Velké aule Karolina při příležitosti oslav 17. listopadu.

Orchestr a sbor Univerzity Karlovy v Praze.

FOTO NA TĚTO DVOU STRANĚ VLADIMÍR ŠIGUT

*** 265 let****František Antonín Leonard Herget***6. 11. 1741, Andělská Hora – 1. 10. 1800, Praha*

Inženýr, od roku 1767 profesor inženýrství na stavovské inženýrské katedře v Praze, od roku 1784 profesor praktické matematiky na FF. Od roku 1787, po připojení inženýrské katedry k FF, profesor inženýrských věd. Na UK budoval inženýrskou školu, základ pozdější české polytechniky. Významný technik, který dal zbořit Kapli betlémskou.

+50 let**Stanislav Hanzlík***11. 5. 1878, Plzeň – 8. 10. 1956, Praha*

Meteorolog, od roku 1924 řádný profesor meteorologie a klimatologie na PŘF. Jeden ze zakladatelů moderní české meteorologie, odborník světového významu. Je mu připisován objev teplých anticyklon. Autor Základů meteorologie a klimatologie, 1923, a díla Podnebí a člověk, 1924.

*** 640 let****Křišťan z Prachatic***okolo 1366, Prachatic – 4. (?) 9. 1439, Praha*

Teolog, astronom a matematik, lékař a botanik, od roku 1392 profesor matematiky a hvězdářství na FF, vyučoval i na LF. V letech 1437–1439 administrátor kališnické církve. Průkopník v zavádění češtiny do lékařské literatury. Autor děl *De compositione astrolabii*, *De usu astrolabii*, 1407, rozšířených po celé tehdejší Evropě, a *Lékařských knížek*, vydávaných ještě v 16. století.

225 let*Bernard Bolzano***5. 10. 1781, Praha – 18. 12. 1848, Praha*

Matematik, logik a filozof, v letech 1805–1819 profesor náboženské vědy na FF. Patřil mezi nejvýznamnější matematiky 19. století a byl jedním z ideových otců revoluce roku 1848. Jako filozof ovlivnil Brentanovu a Husserlovu filozofii i Pražský lingvistický kroužek. Autor díla *Paradoxien des Unendlichen*, 1851, které ovlivnilo tvůrce teorie množin G. Cantora, a děl *Wissenschaftslehre I–IV*, 1837, a *O nejlepším státě*, 1934. Člen KČSN, 1815.

160 let*Jiří Pražák***16. 10. 1846, Locket – 29. 3. 1905, Praha*

Právník, od roku 1884 řádný profesor veřejného práva na PF. Zakladatelská osobnost českého veřejného práva. Autor *Rakouského práva ústavního I–IV*, 1895–1899, *Rakouského práva veřejného I–II*, 1895–1906 a *Rakouského práva správního I–II*, 1905–1906. Člen ČAVU, 1890.

+ 80 let**Rudolf Jedlička***20. 2. 1869, Lysá nad Labem – 26. 10. 1926, Nový Svět*

Lékař a humanista, od roku 1921 řádný profesor chirurgie, později i rentgenologie na LF. Zakladatel české rentgenologie, radiologie, léčebné rehabilitace, průkopník těchto oborů v celé střední Evropě. V roce 1912 založil Pražské sanatorium a ústav pro léčbu a výchovu mrzáků, později Jedličkův ústav, a 1915 školu pro válečné invalidy. Autor díla *Zur operativen Behandlung des chronischen Magengeschwürs und dessen Begleiterscheinungen*, vydaného roku 1904.

+550 let**Jan Ondřejův, zvaný Šindel***c. 1375, Hradec Králové – c. 1456, ?*

Polyhistor; matematik, astronom, lékař, od roku 1399 profesor na UK. Osobní lékař Václava IV. a císaře Zikmunda. Současník považován za jednoho z nejvdělanějších Evropanů. Vypočítal a navrhl pražský staroměstský orloj z roku 1410. Autor astronomických tabulek používaných i Tychonem de Brahe.

+ 50 let**Albert Pražák***11. 6. 1880, Chroustovice – 19. 9. 1956, Praha*

Literární historik, od roku 1933 řádný profesor dějin české literatury na FF. Za nacistické okupace spolupracoval s domácím

odbojem, v květnu 1945 byl předsedou České národní rady. Autor Českého obrození, 1948, a Dějin slovenské literatury, 1950. Člen ČAVU, 1938, a KČSN, 1945.

***125 let.**

František Burian

17. 9. 1881, Praha – 15. 10. 1965, Praha

Lékař, od roku 1948 řádný profesor plastické chirurgie. Zakladatel české a průkopník světové plastické chirurgie. V roce 1932 prosadil v ČSR jako v prvním státě na světě plastickou chirurgii jako obor. Autor Chirurgie rozštěpu rtu a patra, 1954. Člen ČSAV, 1955.

***160 let**

Jaroslav Goll

14. 7. 1846, Chlumeck nad Cidlinou – 8. 7. 1929, Praha

Historik, od roku 1885 řádný profesor všeobecného dějepisu na FF. Jeden ze zakladatelů moderní české historiografie, vytvořil pozitivistickou historickou školu. V roce 1895 spoluzaložil Český časopis historický. Autor díla Čechy a Prusy ve středověku, 1897. Člen KČSN, 1902, a ČAVU, 1907.

***180 let**

Vilém Petters

6. 7. 1826, Blatná – 29. 7. 1875, Praha

Lékař, od roku 1864 mimořádný profesor kožních nemocí a syfilidologie na LF. Jeho objev acetonurie při cukrovce zahájil výzkum autointoxikací. Autor práce Untersuchung über die Honigharnruhr, 1857. Spoluzakladatel Spolku českých lékařů.

620 let

FOTO NA TĚTO DVOUSTRANĚ: ARCHIV UK

V roce 1386 předal Václav IV. první, profesorské Karlově koleji, založené Karlem IV. 30. července 1366, nové sídlo. Pro univerzitní potřeby přestavěný a rozšířený gotický palác rodu Rotlevů se stal centrem a symbolem Univerzity Karlovy. Národní kulturní památka Karolinum je nejstarší univerzitní kontinuálně využívaná budova pevninské Evropy.

640 let

Roku 1366 je poprvé zmíněno jméno rektora Univerzity Karlovy – studenta práv Jindřicha z Etwatu.

+65 let

Jindřich Matiegka

31. 3. 1862, Benešov – 4. 8. 1941, Mělník

Lékař, antropolog, od roku 1918 řádný profesor antropologie a demografie na FF, od roku 1920 na PřF, zakladatel moderní české antropologie a demografie (zvláště paleodemografie), jeden ze zakladatelů moderní antropologie vůbec. V roce 1897 založil Ústav pro antropologii a demografii při FF, byl spoluzakladatelem Ústavu pro výzkum vývoje dítěte, za podpory Aleše Hrdličky založil Antropologický ústav UK, časopis Anthropologie a Muzeum člověka. Autor Somatologie školní mládeže, 1927, a díla Homo předměstensis: fosilní člověk z Přemostí na Moravě I–II, 1934–1938. Člen ČAVU 1924.

Autor: PhDr. Jiří Přenosil;
materiál byl převzat z www.iforum.cuni.cz

KOREKCE „ZA POCHODU“ JSOU PRO SOUČASNOU LEGISLATIVU PŘÍZNAČNÉ

Přestože současný zákon o vysokých školách prošel už svou čtrnáctou novelizací, není to podle předního odborníka na vysokoškolskou legislativu nijak na škodu. Co všechno obnášejí úpravy zákona, vysvětluje Josef Staša z Právnické fakulty UK.

Co se událo ve vysokoškolském zákonodárství po revolučním roce 1989?

Vysoké školy byly jedny z prvních institucí, v jejichž právní úpravě se odrazila zásadní společenská změna, k níž došlo v listopadu roku 1989. Právní úprava nabyla účinnosti 1. července 1990. Zejména role studentů vysokých škol při prosazení této změny ovlivnila nejen tempo přípravy, ale v některých ohledech i podobu federálního zákona o vysokých školách z roku 1990. Přípravné práce se odehrávaly za aktivní účasti zástupců akademických kruhů na půdě tehdejší první Rady vysokých škol.

Politicky nejvýznamnější bylo zákonné zakotvení akademických práv a svobod. Historickými okolnostmi bylo podmíněno ustanovení o nedotknutelnosti akademické půdy. Zákazem činnosti politických stran zákon zdůraznil apolitičnost vysokoškolského prostředí. Vysoké školy a jejich fakulty zůstaly státními organizacemi, zároveň ale zákon zdůraznil jejich samosprávný charakter. Charakterizoval vysokou školu a fakulty jako společenství členů akademické obce. Vrcholným orgánem vysoké školy a fakult byl ustanoven akademický senát složený z volených zástupců akademické obce. Složení akademických senátů nebylo jinak omezeno. Působnost akademických senátů byla stanovena toliko demonstrativně. Fakulty mohly svěřit část své působnosti vysoké škole. V oblasti studia se stalo novinkou řádné postgraduální studium, které časem nahradilo dřívější vědeckou výchovu, konkrétně aspirantury. Dřívější postgraduální studium bylo nově koncipováno v rámci celoživotního vzdělávání. Jako odborný poradní orgán republikové vlády byla zřízena Akreditační komise. Vyjadřovala se k návrhům zásadních organizačních změn vysokých škol a fakult a mohla navrhnout odnětí práva konat státní zkoušky a rigorózní zkoušky, habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorů. Zákonné úpravy se dostalo

republikové Radě vysokých škol, charakterizované jako orgán samosprávy vysokých škol. Rada vysokých škol se ze zákona vyjadřovala k návrhům na zřízení a složení Akreditační komise, k návrhům na rozdělení prostředků státního rozpočtu vysokým školám, jakož i k ostatním podstatným návrhům a opatřením, která se měla týkat vysokých škol. Vlastní obsah zákona byl novelizován pouze jednou, a to v roce 1993. Nejvýraznějším prvkem novely bylo kontroverzní zavedení pracovních poměrů na dobu určitou pro všechny učitele a vědecké pracovníky.

Devadesátá léta přinesla do vysokoškolských zákonů výrazné změny. Které z nich jsou podle vás nejdůležitější?

V orgánech Rady vysokých škol se již někdy na přelomu let 1993 a 1994 začalo uvažovat o principiálně nové právní úpravě, která by samosprávě vysokých škol dala materiální základ. Příprava nového zákona tehdy probíhala ve velmi těsné spolupráci ministerstva školství a Rady vysokých škol. Na tvorbě vlastního legislativního projektu se po určitý čas podstatnou měrou podílela pracovní skupina, která působila na katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty naší Univerzity Karlovy. V této skupině jsme pracovali společně s prof. Hendrychem, doc. Mikulem a doc. Vopálkou. Kromě vládního návrhu zákona byl však podán „konkurenční“ poslanecký návrh zákona a oba projekty se začaly v garančním parlamentním výboru „syntetizovat“. Takový postup je téměř vždy v řadě ohledů na úkor výsledku. Základní ideje původního projektu ovšem zůstaly zachovány. Dnes platný zákon o vysokých školách byl přijat v roce 1998, většina jeho ustanovení nabyla účinnosti k 1. lednu 1999.

Jednou ze zásadních změn byla likvidace státního monopolu ve vysokém školství. Šlo jednak o decentralizaci ve veřejné sféře, tedy o zformování veřejných vysokých škol,

jednak o vstup soukromého sektoru do oblasti vysokoškolského vzdělávání. Teprve veřejné vysoké školy jsou osobami veřejného práva v plném slova smyslu. Zanikla ovšem právní subjektivita jejich fakult s tím, že fakultám zákon garantuje jistou míru autonomie. Ve srovnání s předchozí právní úpravou byla limitována působnost akademických senátů, a pokud jde o zastoupení studentů, i jejich složení. Do modelové podoby samosprávné instituce nezapadá zvenčí jmenovaná správní rada, která je spíše orgánem vnější kontroly; prakticky to ovšem nečiní problémy a dá se říci, že se správní rady dobře osvědčují.

Další zásadní změnou byla stratifikace studia na bakalářský, magisterský a doktorský stupeň. S tím souvisí členění vysokých škol na univerzitní a neuniverzitní. Studium je realizováno v rámci studijních programů. Ty podléhají akreditaci, stejně jako oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. Z Akreditační komise se stal orgán, který kromě jiného spolurozhoduje ve věcech akreditace.

Volnější je dnešní úprava reprezentace vysokých škol, ta není jmenovitě uvedena. Rada vysokých škol si však fakticky udržela spolu s Českou konferencí rektorů exkluzivní postavení.

Tento zákon se dočkal čtrnácti novelizací – není to příliš? Nebyla by vhodnější kompletně nová verze?

Na první pohled to může být překvapivé, ale korekce „za pochodu“ jsou pro současnou legislativu příznačné. Tady šlo o skutečně nový model, zaváděný navíc v době naší integrace do evropského právního prostoru.

„Větší“ novely byly ale jenom dvě. Co podstatné se jimi změnilo?

Novela z roku 2001 položila až na výjimky důraz na rozdělení studia na bakalářské a navazující magisterské a umožnila usku-

tečňovat celoživotní vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů s relevancí pro případné bakalářské nebo magisterské studium jeho absolventů. Poprvé také zmínila kreditní systém. Novela z roku 2005 se týkala zejména hospodaření veřejných vysokých škol, kromě toho například upravila ochranu názvů vysokých škol, zjednodušila volby do akademických senátů, umožnila zpoplatnit rigorózní řízení v nelékařských oborech a zpřesnila režim akreditací. Zároveň ale připravila zejména akademické senáty o možnost navrhovat vnitřní předpisy a fakulty zbavila možnosti mít vlastní studijní a zkušební řády a stipendijní řády. Z menších novel má obecný význam jedna z roku 2004, která umožnila sjednávat s akademickými pracovníky pracovní poměr na dobu určitou nad rámec zákoníku práce, a jedna z roku 2005, která dala základ některým dalším fondům zřizovaným veřejnými vysokými školami a umožnila převádět zůstatky fondů do následujícího rozpočtového roku.

Jak tedy po více než osmi letech hodnotíte platný zákon o vysokých školách?

Původní znění zákona mělo určité mezery, zejména pokud jde o hospodaření veřejných vysokých škol. To se dařilo postupně napravovat. Myslím, že zákon jako celek prokázal svou životaschopnost, rád bych však upozornil na to, čemu nebývá věnováno příliš pozornosti.

Nedotažené nebo problematické se může zdát postavení základních skupin členů akademické obce – studentů a akademických pracovníků; je asymetričtější, než musí být. Schází totiž disciplinární odpovědnost akademických pracovníků. Ve struktuře orgánů veřejné vysoké školy se to projevuje absencí instituce akademického soudu, který ani pro studenty nemůže nahradit disciplinární komise.

Taky úprava vztahů veřejné vysoké školy a jejích fakult není dosud optimalizována. Nejde přitom jen o stanovení mezí jednatelejších oprávnění fakultních orgánů, ale též o jejich zajištění, včetně náležité procesní úpravy.

Přes určitý pokrok v důsledku novelizace není detailně propracován akreditační proces. Jde zejména o charakter a důsledky

nesouhlasného stanoviska Akreditační komise a o obranu proti němu nebo proti rozhodnutí na něm založeném.

Co byste jako právník a zároveň akademik změnil?

Hledal bych rafinovanější cesty aprocace požadavků vyplývajících z tzv. boloňského procesu, než jakou je členění studia na bakalářské a navazující magisterské. Při realizaci stávající úpravy bylo a je třeba čelit mechanickému rozdělování dřívějších „dlouhých“ magisterských studijních programů.

Nadstandardní možnost uzavírat s akademickými pracovníky pracovní poměr na dobu určitou může oslabovat odpovědnost těch, jimž z titulu pracovního práva přísluší hodnotit jejich práci. Omezení možnosti podávat návrhy vnitřních předpisů lze vykládat i jako popření role akademických senátů jako samosprávných zastupitelských akademických orgánů. Argumenty o jejich pasivitě a o malé angažovanosti členů akademické obce je nemožno ospravedlnit. Na druhé straně je žádoucí vážně uvažovat o krocích, které by vedly ke zvýšení akademické angažovanosti.

Netrvat na požadavku odůvodňovat rozhodnutí vědeckých rad, jejichž důsledkem je zastavení habilitačního řízení nebo řízení ke jmenování profesorem, je na první pohled logické vzhledem k tomu, že hlasování kolegiálního orgánu je tajné. Provedením takového zjednodušení se ale poodhalují některá úskalí celé koncepce těchto řízení, což by si zřejmě zasloužilo zásadnější rozbor. Pamatuji se, že kolega docent Mikule prezentoval při jedné odborné diskusi o podobě zákona o vysokých školách myšlenku, že výsledkem jednání vědeckých rad nemá být získání nebo nezískání podpory pro návrh habilitační komise nebo hodnotící komise, ale že má jít o kontrolu závěrů jejich jednání spočívající v tom, že není-li návrh přehlasován hlasy proti, platí, že on sám je usnesením vědecké rady.

Jaké chyby vidíte v poslední novele zákona o vysokých školách, kterou poslanci schválili v prosinci roku 2006?

Tato novela (plné znění novely viz na internetu,

[http://web.mvcr.cz/sbirka/2005/sb188-05.pdf; pozn. red.](http://web.mvcr.cz/sbirka/2005/sb188-05.pdf;pozn.red.)) se týká hospodaření veřejných vysokých škol. Řada v podstatě zpřesňujících ustanovení bude mít pozitivní dopad. Novela však obsahuje i problematická ustanovení, která mohou být zdrojem nejasností, a pro veřejné vysoké školy jsou tak potenciálně nebezpečná. Nejhorší takové ustanovení, podle něhož by měly mít veřejné vysoké školy kuriózně nárok na státní příspěvek na vzdělávací a další činnosti, pokud by v příslušné kapitole státního rozpočtu zbyly prostředky, bylo naštěstí vypuštěno již při projednávání návrhu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Vzhledem k tomu, že byl návrh podán jako pozměňovací v průběhu druhého čtení jiného tisku, se tak ale stalo až formou technické opravy při třetím čtení. V novém § 18a zákona nicméně zůstala úprava o odnětí státního příspěvku v souvislosti se „zánikem“ akreditovaného studijního programu a v souvislosti s tím, že „se poskytnutý příspěvek dostal do rozporu s dlouhodobým záměrem veřejné vysoké školy“, jakož i vágní zmocnění k úpravě způsobu nakládání se státním příspěvkem prováděcím právním předpisem. Úprava zmíněných důvodů odnětí je formulačně nekompatibilní se souvisejícími ustanoveními zákona a vzbuzuje pochybnosti i z věcného hlediska. Tak například náklady veřejné nejsou prostým součtem uskutečňovaných studijních programů. V této souvislosti si dovoluji učinit dvě poznámky.

Za prvé jde o přípravu návrhu a způsob jeho prezentace v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Sama formulace návrhu zákona musí být fundovaná a má být též zejména věcí odborníků – legislativců z daného oboru. Předkládání návrhů vzniklých ve státní správě prostřednictvím poslanců je jistě nešvar. Kromě situací, kdy zákon umožňuje vyhlášení legislativní nouze, se předpokládá regulérní, a ovšem také delší legislativní proces. Nasazování tzv. „jezdců“ v průběhu druhého čtení předloh jiných zákonů je po mém soudu za hranic ústavnosti. Je to ale bohužel běžná praktika. Situace je již delší dobu zralá na novelu jednacího řádu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Pochybují ovšem, že se k tomu najde vůle.

Za druhé jde o komunikaci s vysokými školami a orgány jejich reprezentace. V rozporu s tradicí nebyl zamýšlený návrh jako takový řádně projednán ani s Radou vysokých škol, ani s Českou konferencí rektorů. A to není dobrý signál. Obavy v tomto ohledu právem vyjádřil i Akademický senát naší univerzity.

A co budoucí vývoj? Lze podle vás dát za pravdu těm názorům, podle nichž dozrává situace, kdy je zapotřebí zásadních změn?

Myslím si, že stávající model je v zásadě vyhovující. Odstraňovat nedostatky dnešní právní úpravy a reagovat na nové okolnosti, které nastávají, popřípadě nastanou v blízké budoucnosti, lze i nadále cestou dílčích novelizací.

Veřejné vysoké školy se někdy přirovnávají k obcím. Sedí toto přirovnání?

Toto přirovnání v mnoha detailech pokulhává. Veřejná vysoká škola je po mém soudu stejně jako obec veřejnoprávní korporací, i když, na rozdíl od obce, nese určité rysy veřejného ústavu. Odlišná je pak zejména povaha členství v korporaci, struktura osobního základu korporace a charakter voleb do zastupitelského samosprávného orgánu. Členem akademické obce se student stává přijetím ke studiu, o které musí žádat, akademický pracovník vznikem pracovního poměru, přičemž je třeba se o místo ucházet, zatímco občanem obce se člověk stane ze zákona. Občana obce také nelze z korporace exkomunikovat.

Akademická obec sestává ze studentů a akademických pracovníků. To je pocho-pitelně zcela svérázná diferenciacie, která nemá u jiné veřejnoprávní korporace obdobu. Volby do zastupitelstev obcí jsou nebo mohou být projevem ústavou před-pokládané soutěže politických sil sesku-pených do politických stran či politických hnutí. U voleb do akademických senátů tomu tak být nemůže.

Má to, že je Univerzita Karlova tak početnou a vnitřně složitou institucí, nějaký vliv na tvorbu vnitřních předpisů?

Vzhledem k velikosti a různorodosti Univerzity Karlovy, ale také ve snaze rozví-

jet v dnešních podmínkách tradici boha-tého samosprávného akademického života, jsme jako jedni z mála zvolili cestu „košatě“ celoškolské normotvorby, která předpokládala řadu samostatných fakulta-tivních vnitřních předpisů. V současné době je jich 16 a jeden se připravuje. I v předpi-sech obligatorních je úprava značně obsáh-lá, poznamenaná snahou o detailní propracování řady institutů. Je ale třeba přiznat, že daní za tento stav je vyšší složi-tost systému a jeho menší přehlednost. Přijetí vnitřního předpisu univerzity má být výrazem co nejširší shody. Statut univerzity proto stanoví, aby pro návrh vnitřních předpisů, včetně změn vnitřních předpisů, hlasovalo vždy nejméně 42 členů z celko-vého počtu 70 členů Akademického senátu Univerzity Karlovy. Při nižší účasti na zase-dání může i to činit problémy. Alespoň pro vlastní statut by však nebylo dobré od tohoto požadavku ustupovat. Vzhledem k počtu a rozdílnému zaměření, podmínkám i tradicím fakult je dalším výrazným rysem značná rozmanitost fakultních vnitřních předpisů.

Jaký je aktuální stav univerzitních a fakultních předpisů a jaké změny lze očekávat v nejbližší budoucnosti?

V současné době zdoláváme druhou vlnu nových vnitřních předpisů fakult, která souvisí s velkou novelou zákona z roku 2005. Poté, co nabyla účinnosti 1. ledna 2006, bylo třeba novelizovat Studijní a zku-šební řád a Stipendijní řád. Studijní a zku-šební řád přitom již počítal díky své dřívější novele se zavedením kreditního systému na celé naší univerzitě. Bílá místa, která vznikla v důsledku zrušení ustanovení zákona o studijních a zkušebních řádech fakult a o stipendijních řádech fakult, jsme se rozhodli zaplnit, kromě podrobnější úpravy v univerzitních předpisech, též komplementárními vnitřními předpisy fakult – pravidly organizace studia a pravidly pro přiznávání stipendií. Tyto nové vnitřní předpisy fakult konkretizují některá ustanovení univerzitních předpisů, a tak je důraz kladen na jednotný přístup k jejich zpracování. To vyžaduje značné koordi-nační úsilí.

V závěrečné fázi projednávání je návrh nového vnitřního předpisu, který se týká

podpory činnosti studentských spolků. Potřeba novelizací vzniká průběžně. Ve srovnání s tím, co nás v poslední době potka-lo, však lze očekávat jisté zklidnění. Fakultní předpisy musejí být v souladu, kromě právních předpisů, též s předpisy univerzitními. Vzhledem k tomu, že prvotně byly přijímány vždy ve vlnách, se nelze příliš divit tomu, že pozornosti mohly uniknout některé nedostatky. Ty postupně vycházejí na světlo zejména při projednávání návrhů novel. V současné době se na úrovni univerzity dokončují práce na úplných zněních fakultních předpisů včetně jejich chronologického uspořá-dání. Pokud se v souvislosti s tím objeví nějaké rozpory, bude vhodné, aby Akademický senát Univerzity Karlovy vyzval orgány fakult ke zjednání nápravy. Jedním z navazujících záměrů je také vytvo-řit specifický automatizovaný systém právních informací pro univerzitu a její součásti.

Myslím to v dobrém, když řeknu, že ve vlastní legislativní činnosti na univerzitě a na fakultách bylo a stále ještě je více nadšení než profesionality. To je na jedné straně povzbudivé, svědčí to o zájmu o správu věcí vlastních, na druhé straně ale pocítujeme nedostatečnou kapacitu pro výkon „rutinních“ legislativně-technických činností při hodnocení návrhů a systémové redakci přijatých vnitřních předpisů. Byli nadšenci, kteří se speciálně věnovali a věnují i jim. Naštěstí je lze nalézt i dnes – ze současného Akademického senátu UK mohu zmínit jeho tajemníka Mgr. Daniela Ferance. Přeji univerzitě, aby takoví kole-gové přicházeli do senátu i nadále.

Autor: K. Hamanová

JUDr. Ing. Josef Staša, CSc.

je pedagogem na Katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty UK, dlouholetým členem AS UK a předsedou jeho legisla-tivní komise. Problematice vysokoškolské legislativy se intenzivně věnuje od počátku 90. let minulého století.

VYSOKOŠKOLSKÝ ZÁKON OPĚT TROCHU JINÝ

Jan Sokol

Náš vysokoškolský zákon, přesněji Zákon č. 111/98 Sb., o vysokých školách, „utrpěl“ za osm let své existence mnoho novel, větších i menších, více i méně povedených. Možná si jej parlament zvlášť oblíbil, snáz se v této oblasti na něčem dohodne, anebo si začíná uvědomovat, že na něm opravdu záleží? Byl zákon tak špatný, je vysoké školství tak složité, anebo se musí tak rychle měnit? Jaká je ta poslední z novel, Zákon č. 552/2005 Sb., která nabyla účinnosti 1. ledna 2006?

Chci nejdřív stručně shrnout ty nejdůležitější změny, jak se nás na vysokých školách týkají; nechci ovšem komentovat změny v účetnictví a hospodaření, protože se v nich nevyznám. Zavedení „fondového hospodaření“ je jistě vítané, doufejme, že i ostatní změny budou k prospěchu. Potom bych se rád víc věnoval tématu veřejné kontroly kvality vysokých škol, kde novela zavedla výraznou novinku, totiž povinnost zveřejňovat závěrečné práce.

Začnu změnami, které pokládám za nepochybné a žádoucí, i když jsou spíše technického rázu. Tak novela zavádí společné studium se zahraničními vysokými školami (§ 47a), a to způsobem poměrně nebyrokratickým. Umožňuje podávání elektronických přihlášek ke studiu (§ 50), fakticky už v ČR velmi rozšířené. Ruší povinnost, aby byl u státních zkoušek přítomen odborník jmenovaný MŠMT (§ 53), což někdy působilo zbytečné nesnáze. Vysvědčení o státní zkoušce nahradí mezinárodně uznávaný Dodatek k diplomu (§ 55), který by mohl o absolventovi podat lepší informace.

Z praktického hlediska velmi žádoucí je prodloužení maximální možné doby akreditace studijního programu (§ 80). Dosavadní úprava, kterou jako předkladatel původního zákona pokládám za svoji (naši) chybu, nejen zbytečně zatěžovala učitele, vysoké školy i Akreditační komisi, ale také nesmyslně „trestala“ ty, kdo zavedli dělené studium podle boloňského schématu: museli totiž akreditovat dvakrát častěji. Doufejme, že změnu takto pochopí i Akreditační komise.

Ve věci funkčního období rektorů a děkanů novela zavádí kompromis, prodloužení na čtyři roky (§ 10, § 28). To vcelku odpovídá měnící se povaze těchto funkcí, které už dávno nejsou jen akade-

FOTO:VLADIMÍR ŠIGUT

Tyto diplomy již obsahují mezinárodně uznávaný Dodatek k diplomu.

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

Slavnostní promoce ve Velké aule Karolina jsou přístupné veřejnosti.

mické, nýbrž víc a víc praktické nebo dokonce – s odpuštěním – manažerské. Zapracovat se do takové funkce není maličkost, mnohým z nás to chvíli trvalo a delší funkční období může dát voleným akademickým funkcionářům také větší váhu vůči stálému a zkušenému administrativnímu aparátu školy.

Velmi podstatné a po mém soudu žádoucí je přenesení podrobných ustanovení o volbách do AS do Statutu vysoké školy (§ 8, § 26). Dosavadní úprava (kterou měla na svědomí Poslanecká sněmovna) s nedomyšlenými ustanoveními o povinném počtu hlasujících (kvóru) vedla totiž na všech větších fakultách a univerzitách k pravidelnému a nesmyslnému opakování voleb, čímž volbu degradovala a tak nepřímou podporovala problematická „převzetí moci“ ve třetím kole voleb, kterého se někdy účastnily už jen domluvené skupiny studentů. Starost o posílení skutečné legitimacy AS i o předcházení manipulacím přechází ovšem na rektory, děkany a Akademické senáty. Nemusím dodávat, jak velice na tom záleží.

Omezení legislativní iniciativy AS je opatření podle mne trochu problematické: ač bych je jako děkan měl uvítat, vidím v něm

i nebezpečí oslabení senátů a v důsledku také zájmu studentů o jejich činnost. Podobně se smíšenými pocity hodnotím i snahu o sjednocení studijních a stipendijních řádů tím, že přestaly být vnitřními předpisy fakult (§ 33). Povaha studia na různých fakultách větších univerzit je totiž nezbytně různá a administrativní „sjednocení“ pak znamená logický průnik, z povahy věci dosti neurčitý a všeobecný. Představu, že by se tím podpořila jistě žádoucí prostupnost studijních programů, nemohu sdílet.

Podobně dvojsečné je i zrušení povinnosti vědeckých rad výslovně zdůvodňovat zamítavé votum u habilitací a profesur (§ 72, § 74). Vědecké rady měly pochopitelně velké nesnáze konsensuálně zdůvodňovat záporný výsledek tajného hlasování, a „zdůvodnění“ tak musela být často jen formální. Na druhé straně jsem zažil dost habilitací či profesur, kde faktickým důvodem neschválení byla pouze malá účast na zasedání. Při těsně nadpoloviční účasti členů VR je VR sice formálně „schopna usnášení“, výsledek je ale čirý hazard. Kdyby se v § 72, odst. 10 (a v § 74, odst. 5) místo nadpoloviční většiny všech členů VR vyžadovalo třeba i 80 % klad-

ných hlasů přítomných členů VR, bylo by to řešení daleko spravedlivější.

Okolo sociálních stipendií (§ 91) bylo víc hluku, než po mém soudu odpovídá významu věci. Přínos pro studenty nezdůvodňuje administrativní složitost tohoto málo systémového stipendia.

Tím se konečně dostávám k věci, o níž bych rád pojednal trochu důkladněji. V novele se objevil nový paragraf 47b, který vysokým školám nařizuje zveřejňovat všechny závěrečné práce včetně posudků a zároveň toto zveřejnění vyjímá z autorské ochrany. Neumím posoudit, do jaké míry je toto řešení právně čisté, to by nám však nemělo zastřít smysl tohoto opatření, které pokládám za žádoucí, ne-li nezbytné. Mohlo by se zdát, že tím mluvím „sám proti sobě“, nicméně jsem si jist, že právě taková kontrola výsledků je dlouhodobě nezbytná, a tedy i v zájmu vysokých škol samých.

Systém financování vysokých škol „na hlavu“ vedl k nečekaně rychlému nárůstu počtu vysokoškolských studentů a pomaleji i k růstu počtu absolventů. To je samo o sobě asi dobře, v současné době si však musíme klást i otázku kvality, přesněji řečeno mechanismů její kontroly

a veřejné důvěryhodnosti – módně řečeno accountability – škol. Jinak by se mohlo stát, že vysokoškolské diplomy postihne totéž, co už postihlo maturitní vysvědčení, totiž ztráta skutečné vypovídací schopnosti. To je to poslední, co bychom mohli potřebovat.

Původní představa, že kvalitu studií dokáže zaručit Akreditační komise, se podle mne ukázala spíše iluzorní. Při všem upřímném respektu k práci AK je to totiž nad její možnosti. Jakkoli je AK velmi dobře obsazena, pracuje s apriorními, předchůdnými informacemi a nezbyvá jí než akreditace udělovat do značné míry na základě formálních kritérií, s nimiž si školy už doveudou poradit. Výsledkem je velká administrativní zátěž jak pro školy, tak zejména pro členy AK, jejichž odbornost a čas tu opravdu nejsou rozumně využity. Předchůdná kritéria, publikace učitelů i jejich odborné renomé fakticky dovolují zhruba zjistit, zda by příslušné studium mohlo být kvalitní. O tom, zda opravdu kvalitní je, může svědčit jen kontrola jeho výsledku, to jest u většiny oborů závě-

rečné práce – a ovšem i jejich posudků. Potud úmysl zákonodárce pokládám za jednoznačně správný a z dlouhodobého hlediska velmi užitečný. Nejde totiž jen o úroveň jednotlivých prací, ale především o důvěryhodnost vysokého školství. A na druhé straně je jen otázka času, kdy se nás veřejnost začne ptát, co se svěřenými prostředky děláme; že jich v posledních letech aspoň trochu přibylo, jen zostřuje naléhavost této otázky.

Dnes už víme, že žádné instituční kontroly a kontroly kontrol nejsou zárukou poctivosti a že tou nejspolehlivější je kontrola veřejná. Spontánně vzniklé akreditační zvyklosti, včetně kontrol na místě, jak si je třeba dobré americké školy (v sebeobraně proti těm horším) vytvořily, se v malém českém prostředí asi nedají napodobit. Kromě toho je spolehlivá kontrola vždycky až následná, totiž kontrola „výstupů“ či výsledků. Jen ta může vypovídat nejen o odborných kvalitách učitelů nebo knihoven, ale také o tom, s jakým výsledkem je příslušná škola skutečně využívá, případně jak pečlivě si své studenty

vybírá a jak se o jejich odborný růst stará. Souhlasím s tím, že ani tato kontrola není dokonalá: jsou obory, kde se závěrečné práce nedělají, v uměleckých oborech se někdy těžko zveřejňují i hodnotí atd. Dovedu si představit, že tato otevřenost může být i zneužita: stačí vytrhnout pár vět z kontextu a otisknout v novinách a veřejnost se jistě ráda pobaví. Nicméně nic lepšího nemáme a z toho je po mém soudu třeba vycházet. Rozumím také tomu, že výjimečně může být zveřejnění částí práce nežádoucí, pokud třeba obsahuje nějaký objev nebo vynález. Ale ruku na srdce: kolik takových prací opravdu je? Takové výjimky škola snadno obhájí. Naproti tomu systematický, plošný odpor proti tomuto opatření – například z důvodů ochrany autorských práv a podobně – musí ve veřejnosti vzbudit známá podezření, kterým se budeme velmi těžko bránit. Studium je z velké části hrazeno z veřejných prostředků a diplom je veřejná listina. Veřejnost tak má nepochybně právo přesvědčit se sama, jakou mají cenu.

Se všemi výhradami a omezeními jsem tedy přesvědčen, že veřejná kontrola našich výsledků je správná a že i nám samým nakonec prospěje. Mám k tomu dobré důvody: zejména kvalita posudků se na naší fakultě výrazně zlepšila od chvíle, kdy studenti i učitelé vědí, že se jejich práce ani posudek po obhajobě neztratí. Příznivejme si, že to v minulosti nebylo úplně výjimečné. Zejména ty vysoké školy, které si zakládají na své prestiži a tradicích, jako je právě naše univerzita, by tedy podle mého názoru měly paragraf 47b přivítat a být v jeho kritice krajně opatrné a zdrženlivé. Je-li to, co si o sobě myslíme a co o sobě veřejně říkáme, aspoň zčásti pravda, nemáme přece co schovávat a čeho se bát.

První demokratický zákon o vysokých školách z roku 1990 napravit ty nejhorší deformace minulé doby, brzy se však ukázalo, že pro další vývoj vysokého školství bude třeba vypracovat nový. Aby se vysoké školy mohly stát nezávislými veřejnými institucemi a mohly například převzít své budovy a majetek nebo nakládat svobodněji se svými příjmy, bylo třeba posílit kompetence rektorů a soudržnost univerzit, doplnit jejich samosprávu o Správní radu a zákonem podrobněji upravit jejich fungování. Nově se muselo řešit právní postavení vysokých škol, jejich vztah ke státu a otázka akreditací. K tomu se brzy připojil požadavek na vznik soukromých a neuniverzitních vysokých škol a mnoho dalších. Brzy se otevřela i otázka děleného studia, nových titulů, školného a fakultních nemocnic.

Příprava nového zákona o vysokých školách nebyla tedy nijak jednoduchá a trvala několik let. Předlohu poprvé předložil parlamentu ministr Ivan Pilip, parlament ji ale zamítl, protože se jeho členové neshodli hlavně na otázce školného. Další ministr Jiří Gruša předlohu stáhl, protože se rozhodl rozšířit úpravu soukromých a neuniverzitních vysokých škol. V této podobě jsem předlohu převzal v lednu 1998 a už vzhledem ke krátkosti svého mandátu jsem ji považoval za hlavní úkol. Následovala dlouhá a úporná jednání jak se zástupci VŠ, tak s poslanci. Naštěstí jsem v příslušném výboru našel pochopení i ochotu k jednání; zejména tehdejší poslanci D. Kroupa, J. Koutský, E. Zeman a M. Šojdrová se zákonu obětavě věnovali. Také díky nim se podařilo najít ne špatný kompromis v otázce školného a ve všech ostatních, včetně rozhodnutí neřešit radikálně otázku fakultních nemocnic. V tom pomohla i tehdejší ministryně zdravotnictví Z. Roithová.

Nicméně i další jednání v parlamentu bylo dost dramatické, včetně záplavy pozměňovacích návrhů jednotlivých poslanců i zásadní kritiky v některých poslaneckých klubech. Těmto jednáním museli ministerští úředníci a právníci i já sám věnovat mnoho času, někdy jsme diskutovali dlouho do noci, což se ale nakonec vyplatilo. Nepodařilo se zjednodušit vysokoškolské tituly, v nichž držíme světový rekord, lépe vyřešit otázku kolejí (např. tak jako v Německu) ani dále uvolnit hospodaření vysokých škol, jež pak postupně uvolňovaly různé novely, a poslanci prosadili problematická ustanovení o volbách do akademických senátů. Přesto se domnívám, že Zákon 111/98 Sb., o vysokých školách, znamenal velký reformní krok, jehož možnosti jsme dodnes plně nevyužili.

prof. Jan Sokol, PhD., CSc.

Autor článku je děkanem Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1997 byl poradcem ministra školství a od ledna do července 1998 ministrem školství ČR. Od roku 1991 přednášel filozofii, antropologii a religionistiku na IZV, PedF a FF UK, od roku 2000 na FHS UK.

AUTORSKÉ PRÁVO A ŠKOLNÍ PRÁCE

Veronika Křestanová a Irena Holcová

Pokud závěrečnou práci půjčuje knihovna vysoké školy, nemá autor právo na odměnu.

Dne 1. 1. 2006 nabyla účinnosti novela¹ vysokoškolského zákona (dále jen VŠZ²), která se mimo jiné zabývá zveřejňováním disertačních, diplomových, bakalářských a rigorózních prací. Jde o úpravu, která sice věcně spadá do oblasti vysokého školství, avšak systematicky by měla být zařazena v autorském zákoně (dále jen AZ³) coby zvláštním zákoně upravujícím právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvůrčí činnosti (článek 34 LZPS⁴ a § 1 odst. 3 občanského zákoníku⁵), který se tématem ochrany autorských děl zabývá nikoli pouze obecně, ale i speciálně ve vztahu nejen ke školním dílům, ale též k vysokým školám.

Úprava VŠZ se od úpravy autorskoprávní liší a každá z úprav sama o sobě vyvolává výkladové problémy, o souběžné aplikaci ani nemluvě.

I. Úprava VŠZ

1. VŠZ stanoví v ustanovení § 47b, že **vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba**, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby **prostřednictvím**

Jednou z možností zveřejnění odevzdaných závěrečných prací studenta je i Internet či jiné počítačové sítě.

FOTO NA TĚTO STRANĚ VLADIMÍR ŠIGUT

databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění má pak stanovit vnitřní předpis vysoké školy (§ 47b odst. 1). Uvedené **závěrečné práce** (dále též jen „práce“) **odevzdané uchazečem k obhajobě musí být také nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo, není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce**. Každý si **může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny** (§ 47b odst. 2). Současně ustanovení § 47b stanoví ve svém odstavci 3 nevyvratitelnou právní domněnku, že **odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona**, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2. Pojem „zveřejnění“ VŠZ nevymezuje, užívá jej v porovnání s AZ (viz dále) v různých významech, nikoli pouze ve smyslu autorskoprávním jako první oprávněné zpřístupnění veřejnosti, nýbrž v případě zveřejnění podle ustanovení § 47b odst. 1 VŠZ jako jakékoli zpřístupňování díla

veřejnosti a rozmnožování, tedy coby užití obecně, a to bez výslovného omezení způsobů a rozsahu užití (lze tedy uvažovat i zpřístupňování veřejnosti prostřednictvím Internetu a jiných počítačových sítí či vydání, tedy veřejným rozšiřováním hmotných rozmnoženin). Meze jsou VŠZ v tomto případě výslovně dány pouze odkazem na blíže nedefinovanou databázi kvalifikačních prací spravovanou vysokou školou, kdy však není jednoznačné, zda jde o databázi prací či databázi informací o těchto pracích. V případě zveřejnění k nahlížení veřejnosti na místě samém ve smyslu § 47b odst. 2 je užití limitováno z hlediska vysoké školy místem pracoviště, z hlediska veřejnosti ve smyslu každého člena veřejnosti (tedy v nejširším slova smyslu jakoukoli osobou odlišnou od autora), již je práce zpřístupněna k nahlížení, pak způsobem užití, které je omezeno na pořizování výpisů, opisů nebo rozmnoženin (v autorskoprávním smyslu jde tedy pouze o užití rozmnožováním).

3. VŠZ obsahuje odkaz na autorský zákon (§ 10 předchozího autorského zákona⁶) pouze v ustanovení § 47 v souvislosti s obsahem disertačních prací (uveřejněné

výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění), ustanovení § 47b odkaz na autorský zákon neobsahuje.

II. Úprava AZ

1. AZ (§ 29 odst. 2) po letošní tzv. euro-novele⁷, která nabyla účinnosti dne 22. 5. 2006, mimo jiné stanoví, že zákonná licence (tj. případy, kdy lze autorské dílo užít na základě zákona, bez souhlasu autora) pro školní díla (§ 35 odst. 3) se vztahuje i na **díla nezveřejněná**.

2. Školním dílem AZ (§ 35 odst. 3) rozumí dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení.

3. Školním dílem tak je z prací uvedených ve VŠZ (§ 47b) **práce disertační, diplomová a bakalářská, nikoli však práce rigorózní**, neboť tato není součástí žádného studijního plánu, a tedy není ani splněním studijních povinností. Její sepsání a obhájení je pouze podmínkou pro získání akademického titulu. Z povahy práce školním dílem není ani práce habilitační.

4. Zveřejněním AZ (§ 4 odst. 1) rozumí první **oprávněné** veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení, vydání či jiné zpřístupnění veřejnosti.

5. Podle AZ (§ 11 odst. 1) má autor **právo rozhodnout o zveřejnění svého díla**.

6. AZ (§ 12 odst. 1) stanoví, že autor má právo své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených **tímto zákonem**.

7. AZ (§ 35 odst. 3) umožňuje vysoké škole **užít i nezveřejněné školní dílo k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě**, aniž by musela získat souhlas autora či mu platit odměnu, přičemž však nesmí jít o užití za účelem dosažení pří-

mého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.

8. Vysokým školám pak AZ [§ 37 odst. 1 písm. c) a d) a odst. 2] stanoví zákonnou bezúplatnou licenci; na jejím základě je vysoká škola oprávněna:

- **zpřístupnit zveřejněné dílo**, včetně zhotovení jeho rozmnoženiny nezbytné pro takové zpřístupnění, které je součástí jejích sbírek a jehož užití není předmětem prodejních nebo licenčních podmínek, s výjimkou sdělování díla způsobem uvedeným v § 18 odst. 2, **jednotlivcům ze strany veřejnosti prostřednictvím k tomu určených technických zařízení umístěných v jejich objektech**, a to výhradně **pro účely výzkumu nebo soukromého studia** takových osob, a zamezí-li takovým osobám zhotovit rozmnoženinu díla; ustanovení § 30a odst. 1 písm. c) a d) tím nejsou dotčena [§ 37 odst. 1 písm. c)];

- **půjčovat originály nebo rozmnoženiny obhájených zveřejněných diplomových, rigorózních, disertačních a habilitačních prací na místě samém, a to výhradně pro účely výzkumu nebo soukromého studia, pokud takové užití autor nevyloučil** [§ 37 odst. 1 písm. d)];

- **půjčovat originály nebo rozmnoženiny vydaných děl** (nejde-li o rozmnoženiny děl zaznamenaných na zvukové či zvukově-obrazové záznamy, ledaže jde o půjčování na místě samém), přičemž autor nemá právo na odměnu v případě půjčování knihovnami vysokých škol (a dalšími subjekty uvedenými v AZ) nebo v případě zveřejněných děl na místě samém [§ 37 odst. 2].

9. Dále pak AZ (§ 60) přiznává vysoké škole právo za obvyklých podmínek uzavřít licenční smlouvu o užití školního díla – tedy i disertační, diplomové nebo bakalářské práce (nikoli práce rigorózní či habilitační).

10. AZ (§ 30) upravuje tzv. **volná užití díla**. Za užití díla se podle tohoto zákona nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského

nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak (§ 30 odst. 1). Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla (§ 30 odst. 2), pokud AZ nestanoví jinak (např. u počítačových programů, elektronických databází – § 30 odst. 3).

11. Podle AZ (§ 30a odst. 1) do práva autorského nezasahuje fyzická osoba, která pro svou osobní potřebu, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která pro svou vlastní vnitřní potřebu, ten, kdo na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby, ten, kdo na objednávku pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, **zhotoví tiskovou rozmnoženinu díla na papír nebo podobný podklad fotografickou technikou nebo jiným postupem s podobnými účinky**, s výjimkou případu, kdy jde o vydaný notový záznam díla hudebního či hudebně-dramatického, a v případech podle písmen c) a d) řádně a včas platí odměnu podle § 25 AZ.

12. Výjimky a omezení lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v AZ a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora – tzv. **třístupňový test** (§ 29 odst. 1); úprava koresponduje s Revidovanou úmluvou bernskou⁸ (článek 9), WCT⁹ (článek 10) i Informační směrnicí¹⁰ (článek 5 odst. 5).

13. Taxativní výčet omezení autorského práva obsahuje článek 5 Informační směrnice v návaznosti na úpravu Revidované úmluvy bernské, resp. WCT.

14. Podle článku 10 Ústavy jsou mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Podle článku 10a odst. 1 Ústavy mohou být mezinárodní smlouvou některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizace nebo instituci

(např. Evropský soudní dvůr podle článku 35 Smlouvy o EU o příslušnosti ESD a prohlášení ČR k článku 35).

III. Vztah § 47b VŠZ k AZ

1. VŠZ (§ 47b) je třeba v první řadě vnímat jako ustanovení, které ukládá povinnost vysoké školy. V tomto ohledu je jeho zařazení do VŠZ plně na místě. VŠZ však současně omezuje práva, která autorovi přiznává AZ, a to především právo na zveřejnění (§ 11 odst. 1 AZ) a právo na užití (§ 12 odst. 2 a § 29 odst. 1 AZ) autorského díla tak, jak může činit pouze autorský zákon; systematicky by tato část úpravy měla být obsažena v AZ.

2. Zásadní je tak posouzení, zda uvedená omezení práva autora podle AZ, na nichž je splnění zákonných povinností vysoké školy závislé, jsou dalšími autorskoprávními zákonnými licencemi upravenými v jiném zákoně než AZ, nebo nejde o takové zákonné licence a je třeba k tomu, aby vysoká škola splnila svou zákonnou povinnost, aplikovat AZ, tedy buď přímo tam obsažené zákonné licence, či tím, že získá smluvní licenci.

3. Tedy jinými slovy je třeba posoudit, zda ustanovení § 47b VŠZ stanoví:

- pouze povinnosti vysoké školy, k jejímuž naplnění je nezbytná zákonná licence podle AZ či smluvní licence podle AZ či soudně přiznaná smluvní licence;
- nejen povinnosti vysoké školy, ale současně i oprávnění (tedy další zákonnou licenci podle AZ), jejíž meze jsou dány § 47b odst. 1 a 2 (databází a místem), přičemž další licence podle AZ jsou nedotčeny.

4. Z výše uvedeného vyplývá, že nezbytným předpokladem pro splnění zákonných povinností vysoké školy podle § 47b VŠZ je současná existence oprávnění vysoké školy k užití prací v potřebném rozsahu, avšak nejen z pohledu VŠZ, ale též z pohledu AZ, neboť tato oprávnění vysoké školy představují zároveň omezení práv autorů přiznaných jim AZ. Je nezbytné, aby oprávnění vysoké školy, resp. omezení práv autorů uvedená v § 47b VŠZ byla po právu i z hlediska

úpravy AZ, což lze uvažovat pouze v případě, že by ustanovení § 47b VŠZ bylo dalším omezením práva autorského (zákonou licenci).

5. AZ ve výjimečných případech připouští, že na jeho základě může dojít k užití autorského díla bez souhlasu autora (především zákonné licence), a u některých zákonných licencí (viz čl. II bod 7 výše) dokonce výslovně dovoluje, aby byly aplikovány na dílo doposud nezveřejněné. Tím současně umožňuje, že oprávněně zveřejnit autorské dílo lze i na základě zákona (AZ) bez souhlasu autora. V tomto ohledu AZ omezuje autorská práva více než Revidovaná úmluva bernská, která ke zveřejnění (ve smyslu vydání) vyžaduje v článku 3 odst. 3 výslovně souhlas autora.

6. AZ u zveřejnění obecně stanoví, že jde o první oprávněně veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení, vydání či jiné zpřístupnění veřejnosti, aniž by uváděl právní titul pro oprávněně zpřístupnění. Může tedy jít o zpřístupnění autorem samým, se souhlasem autora (na základě smlouvy) nebo i na základě AZ (zákoně licence). [Na rozdíl od uvedeného AZ např. u institutu „vyčerpání práva na rozšiřování“ (§ 14 odst. 2 AZ) výslovně stanoví právní titul, kterým je realizace převodu autorem či s jeho souhlasem – převod na základě zákona tedy k vyčerpání práva nevede. Oprávněnost zveřejnění váže na souhlas autora, jak uvedeno shora, též Revidovaná úmluva bernská.]

7. U oprávněného užití AZ předpokládá, že je uskutečňuje buď autor sám, nebo jiný na základě smlouvy s autorem nebo že se tak děje na základě zákona, a to jmenovitě pouze zákona autorského. AZ (§ 12 odst. 1 a § 29 odst. 1) vůbec nepředpokládá, že by zákonná licence mohla být stanovena jinde než v AZ, VŠZ však zákonnou licenci ve svém ustanovení § 47b obsahuje, a je tedy v tomto ohledu s AZ v rozporu. Jde o dva předpisy stejné právní síly, kdy VŠZ (§ 47b) je předpisem pozděj-

I když svou bakalářskou nebo diplomovou práci neobhájíte, může ji škola podle vysokoškolského zákona zveřejnit.

ším. Pouze v případě, kdy by ustanovení § 47b VŠZ bylo novelou AZ (byť nepřímou) a tak vlastně součástí AZ (což lze vyvodit i z celkového kontextu a smyslu úpravy VŠZ), by uvedený rozpor přestal existovat a § 47b VŠZ by bylo možno považovat za další autorskoprávní zákonnou licenci a zveřejnění podle § 47b VŠZ za zveřejnění oprávněné ve smyslu § 4 AZ.

8. Překážkou uvedenému závěru a tedy aplikaci ustanovení § 47b VŠZ jakožto další zákonné licence je ale jednak skutečnost, že ani mezinárodní autorskoprávní smlouvy (zejména Revidovaná úmluva bernská či WCT), ani Informační směrnice, která obsahuje taxativní výčet výjimek a omezení práva autorského, neupravují obdobnou zákonnou licenci. VŠZ i coby nepřímá novela AZ je tak v tomto směru s mezinárodními smlouvami, resp. směrnicí ES v rozporu, s důsledky uvedenými v článku 10 Ústavy. Další překážkou je, že VŠZ sám nestanoví způsob zveřejnění (ve smyslu užití) a předpokládá, že jej upraví až podzákoný předpis, konkrétně vnitřní předpis vysoké školy, přičemž však VŠZ v rozporu s Ústavou, resp. LZPS pro tuto úpravu neobsahuje žádné meze (s výjimkou blíže nevymezené databáze a místa samého a limitace užití veřejnosti) či podmínky, takže v zásadě nejen způsob užití, ale i jeho rozsah záleží na libovůli vysoké školy. Lze mít tedy důvodné pochybnosti o tom, že úprava VŠZ v částech, kde omezuje práva autorská, je ústavní.

Konečné rozhodnutí o ústavnosti přísluší Ústavnímu soudu a nelze je předjímat. S ohledem na článek 10 a článek 95 Ústavy a jeho stávající judikaturu však lze vyslovit obavy, že by Ústavní soud bezbřehá omezení autorských práv, která ustanovení § 47b vysokoškolského zákona činí, aniž by tento měl oporu v mezinárodních smlouvách či komunitárním právu, a která mají být navíc provedena pouze vnitřním předpisem vysoké školy (což už samo o sobě je problematické a navíc VŠZ pro tuto úpravu nedává v zásadě žádné meze a podmínky), shledal neústavní.

IV. Závěry

Ustanovení § 47b VŠZ lze tak pro jeho vady stran úpravy omezení autorských práv vnímat spíše jen jako ustanovení (pouze) ukládající povinnosti vysoké škole, přičemž autorskoprávní stránku věci, tedy potřebná oprávnění vysokých škol ke splnění této povinnosti, je třeba řešit aplikací AZ.

Jedině a pouze v případě, kdy by ustanovení § 47b VŠZ i přes uvedené obavy obstálo (v případě napadnutí jeho ústavnosti) i před Ústavním soudem coby novela AZ (byť nepřímá) a tedy součástí AZ, lze učinit s ohledem na účel a smysl úpravy § 47b VŠZ tyto závěry:

1. Z VŠZ vyplývá povinnost vysokých škol disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, zveřejnit prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje; zákon však nevymezuje ani typ databáze, tedy ani to, zda jde o databázi prací, či pouze informací o těchto pracích. Způsob zveřejnění má stanovit vnitřní předpis.

2. Z VŠZ dále vyplývá povinnost vysoké školy disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce po odevzdání uchazečem za účelem obhajoby nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejnit

k nahlížení veřejnosti. Pojem veřejnosti zákon explicitně nevymezuje, z dikce ustanovení § 47b odst. 2, poslední věta, lze však vyvodit, že jde o veřejnost v nejširším slova smyslu, tedy o každého člena veřejnosti.

3. VŠZ upravuje nevyvratitelnou právní domněnku, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle VŠZ, bez ohledu na výsledek obhajoby, aniž by definoval pojem zveřejnění a podrobněji stanovil jeho meze a podmínky.

4. AZ považuje za zveřejnění první oprávněné veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení, vydání či jiné zpřístupnění veřejnosti.

5. Dojde-li k prvnímu zpřístupnění práce (zveřejnění) na základě § 47b VŠZ, v mezích AZ, bude tím práce zveřejněna i ve smyslu § 4 AZ.

6. Bude-li vysoká škola plnit své zákonné povinnosti, pak ke zveřejnění práce ve smyslu AZ dojde nejpozději zveřejněním práce k nahlížení (bod 2); následné zveřejnění obhájených prací (bod 1) již tak nebude zveřejněním ve smyslu AZ, nýbrž dalším užitím.

7. Zveřejní-li vysoká škola disertační, diplomovou, bakalářskou či rigorózní práci při plnění svých povinností podle ustanovení § 47b VŠZ v mezích AZ, může být taková práce (dílo) zveřejněna i ve smyslu AZ a v takovém případě na ni lze aplikovat ustanovení o volném užití (§ 30 a § 30a) i všechny zákonné licence, které pro užití zveřejněných děl obsahuje AZ (§ 30b a násl.), a to za jím stanovených podmínek (včetně citačního práva podle § 31 AZ a knihovní licence podle § 37 AZ).

S ohledem na důvodné obavy, že ustanov-

ení § 47b VŠZ je v části upravující omezení autorského práva neústavní, je třeba vysokým školám v zájmu právní jistoty doporučit, aby nespolehaly na zákonnou nevyvratitelnou domněnku udělení souhlasu ke zveřejnění podle VŠZ a zákonné licence tam obsažené, nýbrž aby s autory všech prací nejpozději při odevzdání práce uzavíraly licenční smlouvy. Z těch by pro případ nepříznivého soudního rozhodnutí bylo možné souhlas ke zveřejnění a dalšímu užití (zejména užití prostřednictvím Internetu či jiných počítačových sítí) dovodit a právě v nich by jednotlivé vysoké školy upravily i další potřebné podmínky užití (školních) děl. Pokud abstrahujeme od aspektu tísne a rizika napadení platnosti licence z tohoto důvodu, nic nebrání tomu, aby licence byla poskytována jako bezúplatná, přičemž by se pravděpodobně jednalo o licenci nevýhradní. V zájmu zjednodušení lze připustit, že by obsah licenční smlouvy (způsoby, rozsah a podmínky užití) mohl být stanoven vnitřním předpisem, na který by smlouva odkazovala. Bezproblémově lze aplikovat volná užití a zákonné licence upravené přímo AZ.

JUDr. Veronika Křestánová, Dr.

JUDr. Irena Holcová

Autorky článku působí jako odborné asistentky Ústavu autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Obě pracují jako advokátky – JUDr. Holcová v samostatné advokátní kanceláři, JUDr. Křestánová spolupracuje s Advokátní kanceláří Kříž a Bělina.

¹ zákon č. 552/2005 Sb., 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony | ² zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů | ³ zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů | ⁴ Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.) | ⁵ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů | ⁶ zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon) | ⁷ zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony | ⁸ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 ve znění pařížské revize (vyhl. č. 133/1980 Sb. ve znění vyhl. č. 19/1985 Sb.) | ⁹ Smlouva WIPO o právu autorském (WCT – World Intellectual Property Organization Copyright Treaty) – sdělení MZV č. 33/2002 Sb. m. s. | ¹⁰ Směrnice 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

VYSOKOŠKOLSKÝ ZÁKON A JEHO VELKÁ NOVELA Z POHLEDU STUDENTSKÉHO SENÁTORA

Peter Brezina

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

Sídlo Katolické teologické fakulty v Praze 6. Pokud zde úspěšně ukončíte postgraduální studium, získáte titul ThLic., tedy licenciát, nebo doktorský titul ThDr.

Právní základ fungování vysokých škol v České republice upravuje zákon č. 111/1998 Sb., plným jménem zákon „o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)“. Vymezuje základní podobu, funkce a členění vysokých škol, určuje rozsah působnosti ministerstva, stanovuje základní obrysy práv a povinností studentů i škol, avšak především definuje základy akademických svobod a akademické samosprávy na veřejných vysokých školách. Potlačení těchto svobod a práv českých i slovenských vysokých škol za totalitního režimu je bolestivou zkušeností, která by se (i z hlediska základních východisek tohoto zákona) neměla opakovat.

Zákon byl od svého přijetí v dubnu 1998 několikrát novelizován, vesměs ovšem šlo pouze o drobné nebo až kosmetické úpravy, které nijak zásadně neměnily

koncept ani institut původního zákona. První zásadní novelizace přišla až nedávno, v prosinci 2005. Po předchozím neúspěchu vládní předlohy novely uspěl návrh poslanecký, byť po další úpravě v Senátu Parlamentu České republiky. Co vše tato novelizace přináší, co vše se mění?

Zákon, kterým se zákon o vysokých školách mění (pro pořádek jde o zákon č. 552/2005 Sb.), obsahuje úpravu celkem 62 ustanovení zákona o vysokých školách, v nichž mnohdy jde opět o úpravy kosmetické. Zaměřím se proto na ty změny, které lze považovat za zásadní a důležité.

Změny v oblasti studia

Ve studijní oblasti nastalo několik podstatných změn. Předně byla zrušena možnost, aby se fakulty řídily vlastním Studijním a zkušebním řádem a Stipendijním řádem.

V platnosti proto zůstávají jenom tyto předpisy na univerzitní úrovni. Univerzita Karlova byla jednou z mála českých vysokých škol, které tuto možnost využívaly – ostatně vzhledem k různorodosti jejich 17 fakult to jistě lze pochopit. To vše spolu s již předtím schválenou změnou univerzitního studijního a zkušebního řádu způsobilo, že se jaro 2006 na celé Univerzitě Karlově neslo ve znamení „legislativního shonu“.

Mezi další důležité změny v této oblasti patří zavedení možnosti realizace studijního programu ve spolupráci se zahraniční univerzitou. Tímto ustanovením se dohodám, které v tomto směru již fakticky jistou dobu fungovaly, dostalo pevnějšího právního základu. Podobně je tomu i v případě elektronického zápisu – také ten již na mnoha školách existoval, nicméně až nyní získal jasný právní rámeček.

ZÁPOLENÍ S PŘEDPISY JE NEKONEČNÉ

Kancléř Univerzity Karlovy Tomáš Jelínek si uvědomuje, že „legislativní prázdniny“ jsou na Univerzitě Karlově nesplnitelným snem

Univerzita Karlova má poměrně složitý systém nejrůznějších předpisů a opatření. Můžete jej popsat pro čtenáře, kteří nejsou detailně informováni?

Máte pravdu, ten systém doopravdy není jednoduchý. Jeho základní podoba je ovšem dána přímo zákonem o vysokých školách. Je potřeba primárně rozlišit dvě úrovně, a sice úroveň univerzity a úroveň jednotlivých fakult, respektive dalších součástí.

Základním univerzitním předpisem, jakousi ústavou univerzity, je Statut UK. Tento statut určuje poslání a činnost univerzity, práva a povinnosti členů akademické obce, kompetence jednotlivých orgánů, popisuje základní činnosti univerzity atd. Mimo jiné jsou statutem vymezeny i další univerzitní předpisy. Těch je celkem 24, některé z nich jsou povinné ze zákona o vysokých školách, existenci dalších Akademický senát UK zakotvil ve Statutu (podrobněji viz *Přehled vnitřních předpisů na str. 31 tohoto čísla FORA; pozn. red.*). Vztah mezi Statutem a dalšími vnitřními předpisy by měl být jako mezi ústavou a zákony – všechny tyto další předpisy tedy mají být se Statutem v souladu.

Analogická situace je na úrovni fakult. Každá má též svůj statut a svoje další předpisy;

pravda, těch už je obvykle naštěstí mnohem méně. Pro fakultní předpisy platí, že musí být v souladu nejen se zákonem o vysokých školách a dalšími právními předpisy, ale též se všemi předpisy univerzitními. Stejně jako i vyhlášky, jistou obdobou těchto vyhlášek jsou na vysoké škole opatření rektora nebo jednotlivých děkanů. Obvykle tato opatření konkretizují a provádějí již zmíněné vnitřní předpisy univerzity nebo fakult.

Pro přehlednost lze výše popsaný systém vnitřních předpisů univerzity a fakult znázornit v tabulce (viz níže).

Jakým způsobem se vnitřní předpisy schvalují a kdo je schvaluje?

Vznik vnitřního předpisu univerzity nebo jeho změna je poměrně komplikovaná a časově náročná záležitost, ale domnívám se, že je to tak v pořádku, protože to odráží demokratický charakter vnitřního uspořádání univerzity. Návrh takového předpisu může senátu univerzity podat rektor nebo i skupina členů senátu. Druhou možností se však snaží odstranit předposlední novela zákona o vysokých školách – tyto tendence osobně považuji za chybné.

Takovýto návrh musí být podán nejméně

sedm týdnů před jeho projednáním, a to proto, že následně probíhá takzvané vnitro-univerzitní připomínkové řízení, kde se k němu mohou vyjádřit a zaujmout stanoviska senáty jednotlivých fakult, děkani, ale i členové akademické obce. Současně mohou členové AS UK podávat k tomuto návrhu pozměňovací návrhy a též předkladatel může původní návrh modifikovat. Následuje vlastní schvalovací procedura v AS UK. Pro schválení vnitřního předpisu univerzity je potřeba kvalifikované, třípětinové většiny všech členů senátu. V případě, že je takovýto návrh schválen, je poslední fází registrační řízení na MŠMT, kde se posuzuje soulad schváleného předpisu se zákony a dalšími právními předpisy. V okamžiku, kdy je shledáno, že je vše v pořádku, je univerzitní vnitřní předpis nebo jeho změna zaregistrována a může posléze nabýt účinnosti. U fakultního předpisu je situace analogická. V konečné fázi na fakultě návrh schvaluje senát fakulty a tento návrh je zaslán senátu univerzity, kde se ovšem již nejedná o věcné posuzování, ale o posuzování souladu tohoto návrhu zejména s univerzitními předpisy.

Myslím, že je zřejmé, že vliv a kompetence senátů v oblasti vnitřních předpisů jsou klí-

SYSTÉM VNITŘNÍCH PŘEDPISŮ UNIVERZITY A FAKULT

Předpis	Zkratka	Dokument zakládající existenci předpisu	Schval. orgán	Registr. orgán	Dokumenty, se kterými musí být předpis v souladu
Vnitřní předpisy UK:	VP UK				
Statut UK		ZVŠ	AS UK	MŠMT	právní předpisy
další vnitřní předpisy UK		ZVŠ nebo Statut UK	AS UK	MŠMT	právní předpisy, (Statut UK)*
Vnitřní předpisy fakulty:	VP f				
Statut fakulty	Statut f	ZVŠ	AS f	AS UK	právní předpisy, VP UK
další vnitřní předpisy fakulty		ZVŠ nebo Statut f	AS f	AS UK	právní předpisy, VP UK, (Statut f)*
Opatření rektora	OR	VP UK	R		právní předpisy, VP UK
Opatření děkana	OD	VP UK nebo VP f anebo OR	D		právní předpisy, VP UK, VP f, OR

ZVŠ = Zákon o vysokých školách

* nevyplyvá přímo z textu ZVŠ

opatření rektora může rektor vydat též z vlastního podnětu

opatření děkana může děkan vydat též z vlastního podnětu

čové. Považuji tyto pravomoci za jedny ze tří nejdůležitějších, kvůli kterým je akademický senát doopravdy samosprávným zastupitelským akademickým orgánem.

Které jsou ty další dvě kompetence?

Je to nepochybně volba kandidáta na rektora, respektive na úrovni fakulty kandidáta na děkana a schvalování podle mého názoru dvou nejdůležitějších dokumentů – dlouhodobého záměru, který popisuje strategii dalšího rozvoje hlavních činností, a každoroční schvalování rozpočtu.

Jak vypadá systém řízení univerzity?

Akademické senáty a jejich hlavní kompetence jsem zmínil. Vedle senátů existuje další kolektivní orgán – vědecká rada, která má klíčové pravomoci zejména v oblasti vědecké činnosti, personálního, akademického růstu nebo v oblasti studia. Trochu zvláštním orgánem univerzity je správní rada, která je formou kontroly veřejnosti nad některými podstatnými majetkoprávními úkony veřejné vysoké školy. Správní radu jmenuje ministr školství. Stručně řečeno, všechny kompetence, které zákon

nesvěřuje ani akademickému senátu univerzity, ani vědecké radě, ani správní radě, jsou svěřeny rektorovi, který jedná a rozhoduje jménem vysoké školy.

Poradním orgánem rektora, jehož členy jsou osoby, které rektor pověřuje výkonem některých činností, je kolegium rektora. Na univerzitě kolegium rektora tvoří rektor, šest prorektorů, kvestor a kancléř.

Situace na fakultě je obdobná. Vedle senátu fakulty existuje vědecká rada a v čele fakulty stojí děkan, který je za svou činnost odpovědný rektorovi. Členy kolegia děkana standardně bývají jednotliví proděkaní a tajemník fakulty.

Opět se raději ještě pokusím systém jednotlivých orgánů znázornit v tabulce (viz níže).

Jak je to s právy a s postavením fakult? Fakulty kdysi byly dokonce právníckými osobami...

Ano, do konce roku 1998 měly i jednotlivé fakulty právní subjektivitu. Změna nastala v souvislosti se zcela novým vysokoškolským zákonem, který nabyl účinnosti 1. ledna 1999. Tato změna byla svým způsobem vynucená vzhledem k převodům

nemovitého majetku na vysoké školy a tím, že se z vysokých škol staly veřejné, čili již nikoliv státní organizace.

Orgány vysoké školy však nemohou libovolně ovlivňovat činnost jednotlivých fakult a zasahovat do ní. Fakulta má přímo ze zákona svěřeny některé klíčové kompetence – zde může jednat samostatně, jménem univerzity. Detaily, stejně jako další konkrétní práva orgánů fakult a dalších součástí, jsou upraveny ve Statutu univerzity. Jde o poměrně citlivou oblast, protože na jednu stranu je nutné zachovat klíčová specifika a jistou míru samostatnosti jednotlivých fakult, na druhé straně, má-li být celá univerzita efektivní a dobře řízeným celkem, je nutné, aby se v některých činnostech chovala jednotně. Mám pocit, že současný stav je snad relativně dobře vybalancovaný a za těch osm let i vyzkoušený.

Je při vši složitosti předpisů UK jejich dostupnost na webových stránkách v pouhé textové podobě dostatečná?

Musím přiznat, že není. Chci, aby se nám zhruba do konce tohoto akademického roku povedlo spustit zvláštní aplikaci sprá-

SYSTEMY ORGÁNŮ UNIVERZITY A FAKULT

Orgány nebo funkce, o jejichž jmenování/odvolání jde	zkratka	proces jmenování nebo volby				proces odvolání			
		navrhuje nebo volí	vyjadřuje se	schvaluje	jmenuje	navrhuje odvolání	vyjadřuje se	schvaluje	odvolává
Akademický senát UK	AS UK	AO UK							
Rektor UK	R	AS UK			P	AS UK			P
Vědecká rada UK	VR UK	R		AS UK	R	R		AS UK	R
Správní rada UK	SR UK	M	R		M	M	R		M
Prorektor UK		R	AS UK		R	R	AS UK		R
Kvestor UK		R	AS UK		R				R
Kancléř UK					R				R
Akademický senát fakulty	AS f	AO f				*)			*)
Děkan fakulty	D	AS f			R	AS f			R
						R	AS f	AS UK	R
Vědecká rada fakulty	VR f	D		AS f	D	D		AS f	D
Disciplinární komise fakulty	DK f	D		AS f	D	D		AS f	D
Proděkan fakulty		D	AS f		D	D	AS f		D
Tajemník fakulty			*)		D		*)		D

P = Prezident republiky
M = Ministr školství

AO UK = Akademická obec UK
(tvořena akademickými pracovníky a studenty UK)
AO f = Akademická obec fakulty
(tvořena akademickými pracovníky a studenty fakulty)

*) fakultním vnitřním předpisem může být upraveno odlišně

vující všechny tyto předpisy a opatření, která by byla všem volně dostupná na webu a byla by podobná klasickým automatizovaným systémům právních informací, které z hlediska uživatele přinášejí značné zjednodušení.

Spuštění takové aplikace jsem měl v plánu již dříve. Legislativní smršť, která byla z velké části vynucena rozsáhlou novelou zákona o vysokých školách z roku 2005, tyto práce poněkud oddálila. Pravda, nebylo to způsobeno jenom novelou, bylo to způsobeno i převratnými změnami na univerzitě, souvisejícími zejména se zavedením jednotného kreditního systému.

Současně chci připomenout, že v letech 1999 a 2000, poté, co byly poprvé implementovány všechny tyto předpisy, jsme jejich podstatné části vydali i jako brožury. Od té doby předpisy doznaly mnoho změn a doplňků, a proto se připravuje reedice těchto sborníků.

Jisté kontroverze vzbudila čerstvá novela vysokoškolského zákona z prosince 2006. Čeho se vlastně týkala a v čem je problém?

Pro vysvětlení se musím na chvíli vrátit k novele z prosince 2005. Mimochodem, od roku 1999 těch novel už bylo celkem čtrnáct. Takže v podstatě co rok, to dvě novely. Naštěstí většina z nich byla pouze technických. Výjimku kromě zmiňovaných změn tvoří zejména novela z roku 2001, která značně uvolnila možnosti podnikání veřejných vysokých škol a zavedla strukturování studia. Novela z konce roku 2005 kromě mnoha jiných věcí přinesla i možnost mnohem volnějšího a efektivnějšího hospodaření veřejných vysokých škol, a to tím, že stávající dotace jakožto formu poskytování prostředků zejména na vzdělávací činnost změnila na příspěvek, který je prostřednictvím nově zavedeného fondového hospodaření volně převoditelný i do dalšího kalendářního roku. Není tedy nutné na konci roku tak, jak bývalo dlouhou dobu standardem, vynakládat finance i poměrně neefektivně proto, aby byly utráceny a nemusely se vracet zpět do státního rozpočtu.

Ukázalo se však, že některá ustanovení normy nejsou pravděpodobně formulována úplně přesně, a bylo by tedy vhodné je výhledově změnit. Bohužel tato změna pro-

běhla poněkud nestandardním způsobem prostřednictvím novelizace úplně jiného zákona a v rámci této změny se do zákona o vysokých školách dostaly i paragrafy, které míří poněkud jinam a ve skutečnosti, pokud by je někdo chtěl využít, či lépe zneužít, by mohly hospodaření veřejných vysokých škol značným způsobem zkomplikovat. Konkrétně mohu zmínit zavedení nové vyhlášky vydávané společně Ministerstvem financí a MŠMT, která může hospodaření vysokých škol do značné míry ovlivňovat. Ustanovení o odmítnutí příspěvku také příliš důvěru nevzbuzují.

Možná ještě horší je ale vlastní způsob, jakým tato novela vznikla. Reprezentace vysokých škol, tj. Rada vysokých škol a Česká konference rektorů, jakož i jednotlivé vysoké školy byly při její přípravě do značné míry obejity, a pokud se vůbec mohly k některým verzím návrhu vyjádřit, pak rozhodně ne k té poslední, která se od předchozích značně a negativně lišila.

Obecně mohu s jistotou nadsázkou konstatovat, že novelizace zákona je relativně nebezpečná věc. I do té novely z prosince 2005, která obsahuje velmi mnoho pozitivních prvků, se v rámci projednávání v parlamentu vloudila ustanovení, nad kterými příliš jásat nelze. Například již zmíněný pokus o okleštění pravomocí senátů.

Zmínil jste termín „legislativní smršť“. Proč vlastně vznikla a co bylo jejím obsahem?

V posledním roce těch změn v univerzitních a fakultních předpisech bylo poměrně hodně. Bylo nutné rychle implementovat onu rozsáhlou novelu vysokoškolského zákona z roku 2005 a současně se prováděly změny, ke kterým jsme se rozhodli po zevrubné diskusi v rámci univerzity přistoupit sami.

Pokud jde o novelu, zásadní proměnu doznala pravidla hospodaření univerzity. Byly zavedeny nové fondy, které doposud veřejná vysoká škola mít nemohla. V jistém smyslu klíčový je fond sociální, který konečně umožňuje i vysokým školám poskytovat některé, v jiných sférách standardní, sociální programy pro své zaměstnance.

Novela přinesla též nemálo změn u studijních programů, jejich standardní délky, rigorózních zkoušek, závažné změny u poplatků

spojených se studiem, habilitačních a jmenovacích řízení, voleb do senátů a tak dále. Samostatnou kapitolou je zveřejňování závěrečných prací, tedy bakalářských, rigorózních, disertačních a diplomových, které je nejednoduchým problémem z pohledu právního, kvůli jistému konfliktu aktuálního znění vysokoškolského zákona a autor-ského zákona, ale i z pohledu technického, pokud jde o efektivní sběr a spravování elektronické databáze těchto prací a následně jejich selektivní zařazování (*podrobněji viz článek Autorské právo a školní práce, začínající na str. 20 tohoto čísla FORA; pozn. red.*). Stejně vážným bodem bylo zrušení studijních a zkušebních řádů a stipendijních řádů jednotlivých fakult. Tyto řády v rámci univerzity musely být nahrazeny novou strukturou tak, aby zákonu bylo učiněno zadost a elementární práva a povinnosti studentů byly nastaveny jednotně bez ohledu na to, na které fakultě studují, ale zároveň aby se nesetřela specifika a výjimečnost jednotlivých fakult.

Pokud jde o změny řekněme z „vlastní kuchyně“ UK, kromě jistých úprav v Řádu vysokoškolské koleje a ve Volebním a jednacím řádu AS UK se rozsáhlá novelizace týkala studijního a zkušebního řádu univerzity a následně navazujících fakultních předpisů. Tyto novelizace souvisejí se zavedením jednotného kreditního systému na celé univerzitě.

Zastavme se podrobněji u kreditního systému a dále u stipendií, poplatků a sociálního fondu. Můžete charakterizovat hlavní principy kreditního systému na UK, který podstatně změnil dosavadní systém studia?

Pro některé fakulty toto zavedení neznamenalo až tak zásadní změnu, protože jisté kreditní nebo bodové hodnocení studia používaly již dříve. Kreditní systém na UK, který je výsledkem dlouhodobé týmové práce, je nastaven tak, aby byl kompatibilní se systémem v rámci Evropské unie, tedy s ECTS (European Credit Transfer System), aby odpovídal zásadám uvedeným v Boloňské deklaraci a principům, na kterých se shodla EUA (European University Association).

Hlavním účelem kreditního systému je přispět k prostupnosti studia a k mezinárodní mobilitě. Co je to vlastně kredit? Kredit je

jednotka určující náročnost daného předmětu na vysoké škole, případně fakultě. V angličtině se doslova říká, že kredit je založen na work load, tedy pracovní zátěži. Každému předmětu je studijním plánem přiřazen určitý celočíselný počet kreditů, vyjadřující poměr množství práce studenta spojené s absolvováním tohoto předmětu vůči celkovému objemu práce spojené s absolvováním všech předmětů doporučených studijním plánem pro daný semestr. Počet kreditů není a nemůže být závislý na kvalitě absolvování daného předmětu čili na známce.

Celková zátěž spojená s absolvováním jednoho semestru má odpovídat třiceti kreditům. Kredit tedy určuje zátěž v čase. Vezmeme-li konkrétní studijní program, jeho studium je členěno do tzv. úseků studia – úsekem může být ročník nebo semestr. Za jeden semestr má student získat minimálně třicet kreditů, za jeden rok šedesát kreditů. Po každém úseku studia následuje tzv. průběžná kontrola studia, při které se ověřuje, kolik kreditů student získal. Podstatné je, že lze hodnotit pouze celkový získaný počet kreditů; nelze žádným způsobem studenta sankcionovat za to, že v posledním absolvovaném úseku studia získal kreditů méně, jestliže v předcházejícím studiu získal více a jeho celkový součet získaných kreditů činí alespoň třicetinásobek odstudovaných semestrů nebo šedesátinásobek odstudovaných roků studia.

Co se při průběžné kontrole tedy konkrétně děje? Vezmeme-li studenta, který má aktuálně za sebou například dva roky studia a získal 120 kreditů, je všechno v pořádku a může se zapsat do dalšího ročníku. Pokud získal kreditů méně, je klíčovou otázkou, zda má alespoň minimální počet kreditů, což je o něco snížená latka. Její výši si stanovuje každá fakulta samostatně, a to třeba i pro různé studijní programy různě. Pokud má student alespoň tento minimální počet kreditů, může se s jistými omezeními též do dalšího ročníku zapsat s tím, že v něm by standardně měl počet získaných kreditů srovnat a při příští kontrole studia dosáhnout již normálního počtu kreditů. Pokud však student nezískal ani tento minimální počet kreditů, studium mu bude ukončeno. Samozřejmě zde existuje ještě pojistka pro to, aby student nemohl nepřiměřeně množ-

ství kreditů získávat za předměty, které s jeho studijním programem souvisí jen okrajově nebo nesouvisí vůbec. Tyto předměty se započítávají maximálně v patnáctiprocentním rozsahu, pokud fakulta nestanoví tuto hranici vyšší. Prvním prvkem kontroly studia v kreditním systému jsou tedy tyto průběžné kontroly.

Druhým prvkem jsou státní závěrečné (respektive rigorózní) zkoušky, kterými se studium ukončuje. Tyto zkoušky se mohou skládat z několika částí, například typickou jednou částí je obhajoba bakalářské nebo diplomové práce, dalšími pak ústní zkoušky. Pro v pořadí poslední část státní zkoušky platí, že v tomto okamžiku musí mít student příslušný počet kreditů za celé studium; jde-li tedy například o tříleté bakalářské studium, 180 kreditů. Nutný počet kreditů může být stanoven i pro jinou než poslední část. Ke každé části státní zkoušky může být přiřazen seznam povinných předmětů – to jsou předměty, které student musí v průběhu svého studia absolvovat, aby tuto část státní zkoušky mohl konat. Kontrola absolvování těchto povinných předmětů je však možná až v okamžiku, kdy se student hlásí ke konání této části státní zkoušky, nelze ji svazovat s nějakým okamžikem nebo obdobím v rámci studia, například s konkrétním ročníkem.

Vedle těchto povinných předmětů mohou být definovány i soubory předmětů povinně volitelných, to jest skupiny předmětů, ze kterých si student v průběhu studia může vybírat tak, aby z celé skupiny získal předepsaný počet kreditů. Tyto povinně volitelné předměty jsou svázány s poslední částí státní závěrečné zkoušky. Hovoříme-li o předmětech, máme tedy předměty povinné, předměty povinně volitelné a předměty volitelné, podle uvážení studenta. Jde o všechny předměty vyučované na celé univerzitě, nikoliv pouze na fakultě, kde student studuje, a v případě, že je to na základě uzavřených dohod možné, i na jiných vysokých školách.

Mezi předměty jsou logické vazby; například zápisu daného předmětu musí předcházet absolvování předmětu jiného, jinak by jeho studium nemělo smysl. To je umožněno, a to je třetí klíčový prvek kreditního systému, tím, že je stanoven systém těchto

vazeb, prerekvizit, korekvizit nebo neslučitelností, které určují, zda je nějakým způsobem, ať v pozitivním, nebo negativním smyslu, zápis nebo absolvování jednoho předmětu vázáno na zápis nebo absolvování předmětu druhého. Jiným omezením práva studenta zapsat si libovolný předmět mohou být pouze vážné kapacitní důvody, například v laboratořích, kde potom mají přednost studenti, kteří si tento předmět zapisují v souladu s doporučeným studijním plánem.

Množství předmětů, které si student vybírá podle vlastního uvážení, čili těch volitelných předmětů, musí odpovídat minimálně deseti procentům z celkového počtu kreditů, který je v daném studijním programu požadován, ve výjimečných případech – týká se to například studia všeobecného lékařství – pěti procentům. Čili pokud v bakalářském studiu je celkový počet kreditů, který je nutné získat, 180, pak součet kreditů za povinné předměty k jednotlivým částem státní zkoušky plus předepsané množství kreditů, které je nutné získat z předmětů povinně volitelných, nesmí převýšit 162 a minimálně 18 kreditů musí studentovi zbyť na výběr předmětů dle vlastní vůle. Samozřejmě není možné, aby před studenta bylo pouze postaveno schéma: je nutné získat 180 kreditů, zde je seznam částí státní zkoušky a tady je seznam povinných předmětů a skupin povinně volitelných předmětů, jejich vazeb a to je vše. Pro každý studijní program musí existovat doporučený studijní plán, ve kterém je stanoveno doporučené pořadí a návaznost předmětů, jak si je studenti mají zapisovat, ale klíčové je slovo doporučený. V některých oborech je toto doporučení volnější a poskládání celého studia je skutečně velmi individuální, v jiných oborech, třeba lékařských, je množství logických a prakticky proveditelných trajektorií studia značně menší.

Ve kterých dokumentech je možné najít přesný popis toho, co jste právě shrnul?

Základní pravidla kreditního systému, definice, typy kontrol studia, práva a povinnosti studentů – toto všechno a mnohé další je stanoveno ve Studijním a zkušebním řádu UK. Každá fakulta má svá vlastní „pravidla pro organizaci studia“, což je fakultní

vnitřní předpis a zároveň v podstatě prováděcí dokument ke studijnímu a zkušebnímu řádu. V těchto pravidlech jsou stanoveny zejména kvantitativní ukazatele, například ony minimální počty kreditů, ale i pravidla pro možnost nebo nemožnost opakovaného zápisu předmětu. Každý studijní program má svoje základní atributy shrnuté v akreditačním materiálu a ve studijních plánech; zde je již zmiňovaný seznam částí státní zkoušky, povinných a povinně volitelných předmětů a případně logické vazby mezi předměty. Místem, kde by všechny tyto dokumenty měly být přehledně shrnuty a třeba i sumarizovány do jednoho tutorialu, jsou webové stránky nebo „karolinky“ jednotlivých fakult.

Celý tento systém je po legislativní stránce již implementován a momentálně běží první akademický rok jeho realizace, přičemž na většině fakult v něm začali studovat pouze noví studenti; ti stávající dohrají v původním systému studia.

Přejděme ke stipendiím, u kterých v posledním období došlo k několika rozsáhlejší změnám. Jaký je aktuální stav, jak fakticky, tak z pohledu předpisů?

Situace stipendijních předpisů je do jisté míry analogická se studijními. Na celouniverzitní úrovni existuje Stipendijní řád UK, který zejména taxativně vymezuje druhy stipendií, limity a další podmínky pro tato stipendia a stanoví základní procesní pravidla pro přiznávání stipendií. Každá fakulta má opět svá vlastní „pravidla pro přiznávání stipendií“, ve kterých je kvantitativně nebo charakterizací výběru studentů stipendijní řád konkretizován pro studenty dané fakulty.

Pravděpodobně nejvýznamnější změna se v poslední době týkala stipendií za vynikající studijní výsledky – prospěchových stipendií. Toto stipendium musí nyní získávat alespoň deset procent nejlepších studentů dané fakulty, studijního programu nebo ročníku, nejlepších ve smyslu výsledků za předcházející úsek studia. Rozmezí výše tohoto stipendia činí aktuálně 9 000 až 18 000 Kč za akademický rok. To je to hlavní, co určuje stipendijní řád. Systém, podle kterého se vybírají ti nejlepší studenti, je věcí fakultních pravidel.

Druhou změnou z poslední doby je zavedení dvou nových druhů stipendií – sti-

pendia na podporu ubytování a sociálního stipendia. Tato stipendia se od ostatních odlišují tím, že jsou poskytována jednotně na celé univerzitě a kompletní agenda podávání žádostí o tato stipendia a jejich vyřizování je již v elektronické podobě. Pro ilustraci – aktuálně tato stipendia pobírá zhruba 18 000 studentů UK. Kromě valorizace se podstatnější změny účelových a doktorandských stipendií nedotkly.

Protipólem stipendií jsou poplatky za studium. K jakým hlavním změnám došlo v této oblasti?

Pravděpodobně nejvýznamnější změnou z hlediska dopadu na studenty je skutečnost, že poplatek za tzv. protahování studia (to je poněkud nepřesné označení; relativně složitějším způsobem se k aktuálnímu studiu přičítají i předchozí neúspěšná studia) je podle nového znění zákona vyměřován za každých započatých šest měsíců studia. Toto ustanovení je poměrně tvrdé, protože v tomto okamžiku i několika-denní studium nad rámec je plně zpoplatněno. Na UK se do jisté míry tato tvrdost zákona zmírňuje tím, že je poplatek prominut všem studentům, kteří si podali žádost o přezkum a své studium úspěšně dokončí absolvováním předtím, než nastane splatnost poplatku. Ta je určena tak, aby existovala poměrně značná prodleva od termínu, ke kterému vznikla poplatková povinnost. Na rozhodování o poplatcích se nyní v plné míře vztahují ustanovení zákona o rozhodování o právech a povinnostech studentů, tedy o vydávání rozhodnutí a o přezkumech, což do značné míry celou agendu zkomplikovalo.

Velmi citlivým problémem je poskytování úlev, které je nově možné pouze v rámci přezkumného řízení. Tyto úlevy jsou v kompetenci rektora, na základě stanoviska poradní komise. Hlavní důvody pro poskytnutí úlev jsou veřejně k dispozici na univerzitním webu, stejně jako orientační výše těchto úlev.

Posledním bodem je otázka nově zavedeného sociálního fondu. Jaká jsou na UK pravidla pro jeho používání?

Sociální fond může veřejná vysoká škola

tvořit od 1. ledna 2006, a to nejvýše v rozsahu dvou procent objemu mzdových nákladů v příslušném roce. Zákon tedy stanoví horní mez, dolní je věcí uvážení vysoké školy s tím, že základní pravidla užití fondu musí být obsažena v pravidlech hospodaření. Na univerzitě je systém nastaven tak, že tento fond je povinně tvořen na každé fakultě a další součástí, a to v rozsahu alespoň 1,3 % mzdových nákladů v uplynulém roce. Typy užití fondu jsou dány v Pravidlech hospodaření UK a konkrétně jsou stanovena v opatřeních rektora nebo děkanů.

Příspěvek ze sociálního fondu může být zaměstnanci poskytnut na penzijní připojištění, na soukromé životní pojištění, na částečné krytí zaplacených úroků z úvěru nebo půjčky zejména na bytové potřeby nebo jako nenávratná finanční výpomoc v případě akutní tíživé sociální situace. První dva tituly, poskytování příspěvku na penzijní připojištění nebo soukromé životní pojištění, jsou již v rámci univerzity realizovány. Pravidla hospodaření dávají zaměstnancům, kteří jsou v pracovním poměru alespoň pět let s pracovním úvazkem 1,0 a kteří si sami spoří alespoň 500 Kč měsíčně, nárok na tento příspěvek minimálně ve výši 500 Kč měsíčně. Každá fakulta nebo další součást může tuto částku zvýšit nebo tyto příspěvky přiznat i dalším zaměstnancům. Pokud jde o příspěvek na úroky nebo nenávratnou finanční výpomoc, předpokládá se, že po vyhodnocení rozeběhnutého systému je bude možné začít využívat zhruba od poloviny roku 2007.

Očekáváte nějakou další legislativní smršť podobnou té, o které jsme hovořili, i v blízké budoucnosti?

Doufám že nikoliv. Považoval bych to za velmi nešťastné, protože bude trvat poměrně dlouho, než se všechny tyto změny z posledních dvou let usadí, než si na ně všichni zvykneme, než bude možné je vyhodnotit a možná některé věci, jak praxe ukáže, napravit. Takže v nejbližším období se počítá pouze se změnami v souvislosti s organizační strukturou univerzity – mám na mysli probíhající práce na transformaci kolejí a menz, vznik Centra pro přenos poznatků a technolo-

gii, transformaci stávajícího Evropského informačního střediska a novelizaci Řádu imatrikulací a promocií.

Legislativní změnou, která je ale dnes již v poměrně pokročilém stadiu, je vznik nového předpisu, který má upravovat formy pomoci a zainteresovanosti univerzity pro spolkovou a další zájmovou činnost studentů. Tento předpis, který by měl pomoci vybudit studentské aktivity na celouniverzitní úrovni nebo alespoň na úrovni více fakult, má již za sebou připomínkové řízení a měl by být v nejbližší době schvalován univerzitním senátem. Domnívám se, že bychom tak byli jednou z prvních vysokých škol v ČR, která má takovouto podporu přímo kodifikovánu.

Takže ve vnitrouniverzitní legislativě nastane aspoň na chvíli klid?

To si nemyslím. Celkově je všech dokumentů přes 150 a to ještě nepočítám nejrozdílnější opatření a další normy, to bychom se dostali na dvojnásobek. Čili i v přirozeném, s nadsázkou klidovém stavu je samozřejmé, že tyto předpisy doznávají změn, které je zapotřebí připravovat, projednávat, připomínkovat a schvalovat a tento koloběh je do jisté míry nekonečný.

Na druhou stranu doopravdy doufám, že tu horkou, excitovanou fázi máme nyní za sebou a to je i příležitost k tomu, abych na tomto místě poděkoval všem, kteří se jakkoliv podíleli a podílejí na této činnosti. Samozřejmě se to týká členů Legislativní komise AS UK, jejichž nasazení zejména v poslední době bylo enormní, ale i ostatních členů univerzitního senátu, členů fakultních senátů a vedení fakult a dalších pracovníků i studentů.

Autor: V. Hájek

RNDr. Tomáš Jelinek

se oblasti vysokoškolského zákona a vnitřních předpisů věnuje od poloviny 90. let minulého století. Od února roku 2000 je kancléřem Univerzity Karlovy a v kolegiu rektora má mimo jiné na starosti koordinaci činnosti univerzity v agendě vnitrouniverzitní legislativy.

PŘEHLED VNITŘNÍCH PŘEDPISŮ UNIVERZITY KARLOVY

Předkládáme čtenáři přehled všech vnitřních předpisů UK a naznačujeme jejich základní strukturu, vzájemné vazby, nadřazenost a podřazenost. Plné znění předpisů je k dispozici na webových stránkách Univerzity Karlovy: <http://www.cuni.cz/UK-104.html>

Statut

- poslání a činnost univerzity
- práva a povinnosti členů akademické obce
- kompetence, složení a činnost orgánů univerzity a jejich vzájemné vztahy
- řízení univerzity
- zásady a systém vzdělávací činnosti univerzity
- dlouhodobý záměr univerzity, hodnocení činnosti univerzity
- hospodaření a nakládání s majetkem, kontrolní činnost
- akademické insignie a obřady
- vymezení dalších vnitřních předpisů univerzity

Přílohy Statutu

1. Seznam vysokých škol a fakult, které byly začleněny do Univerzity Karlovy v Praze
2. Organizační řád – seznam fakult, vysokoškolských ústavů, účelových zařízení a jiných pracovišť univerzity
3. Rozdělení fakult pro účely voleb do akademického senátu Univerzity Karlovy v Praze
4. – (byla zrušena)
5. Řád přijímacího řízení
 - obecná úprava podmínek přijetí ke studiu a přijímacích zkoušek
 - rozhodování o přijetí ke studiu
6. Poplatky spojené se studiem
 - rozmezí výše poplatků, jejich splatnost
 - rozhodování o poplatcích, poskytování úlev
 - podrobnosti o vzniku povinnosti hradit poplatek
7. – (byla zrušena)

8. Pravidla hospodaření

- struktura příjmů
- výsledek hospodaření, fondy
- sdružování prostředků
- účetní a daňové záležitosti

9. Insignie Univerzity Karlovy v Praze

- seznam a popis žezel, medailí a pečetidla

10. Znak Univerzity Karlovy v Praze

- vyobrazení grafických podob znaku

Studijní a zkušební řád

- organizace studia
- kreditní systém studia v bakalářských a magisterských studijních programech
- studium v doktorských studijních programech
- přerušování studia
- ukončování studia, zveřejňování závěrečných prací
- rozhodování o právech a povinnostech studentů

Disciplinární řád pro studenty

- disciplinární komise
- průběh disciplinárního řízení

Stipendijní řád

- druhy stipendií a podmínky pro jejich přiznávání
- rozmezí výše stipendií, zdroje pro stipendia
- řízení ve věci přiznávání stipendií

Rigorózní řád

- konání rigorózních zkoušek na fakultách
- přihlášky ke zkouškám
- poplatky a úhrady nákladů

Řád celoživotního vzdělávání

- typy programů celoživotního vzdělávání
- úhrady nákladů a typy dokladů o absolvování

Vnitřní mzdový předpis

- mzdové třídy, mzdové tarify
- příplatky
- katalogy prací

Řád výběrového řízení

- vypisování a průběh výběrových řízení
- komise pro výběrová řízení

**Volební a jednací řád
Akademického senátu UK**

- volby do AS UK
- pravidla pro svolávání a průběh zasedání
- projednávání klíčových materiálů a návrhů
- předsednictvo, komise a tajemník AS UK

Jednací řád vědecké rady

- pravidla pro průběh zasedání
- komise

**Řád habilitačního řízení a řízení ke
jmenování profesorem**

- průběh habilitačního a jmenovacího řízení na fakultě a před orgány UK
- složení komisí a náležitosti stanovisek

Akreditační řád pro studijní programy

- náležitosti a průběh projednávání návrhů na akreditace studijních programů

**Akreditační řád pro habilitační
a jmenovací obory**

- náležitosti a průběh projednávání návrhů na akreditace habilitačních a jmenovacích oborů

Grantový řád

- orgány Grantové agentury UK
- podávání a hodnocení grantových přihlášek, rozdělování finančních prostředků

Ediční řád

- Ediční rada UK, ediční plán, autorské smlouvy

Řád pro hodnocení výuky studenty

- druhy hodnocení
- pravidla pro hodnocení, využívání výsledků

Řád vysokoškolské koleje

- druhy ubytování a úhrad za ubytování
- výběr zájemců o ubytování, zásady ubytování
- samosprávné orgány ubytovaných

Řád menzy

- základní podmínky stravování studentů v menzách

Řád pro udělování cen studentům

- obecné zásady udílení odměn, pochtal a cen

Pravidla pro správu majetku

- nabývání majetku, nezcizitelný majetek
- výkon správy majetku

**Zásady používání a ochrany znaku
univerzity**

- pravidla pro užívání znaku univerzitou a jinými osobami

Řád imatrikulací a promoci

- pořad imatrikulace a promoce

**Řád pro udělování doktorátu hono-
ris causa**

- podávání a projednávání návrhů na udělení čestného doktorátu
- promoce

**Řád pro udělování medailí univer-
zity a fakult**

- druhy medailí
- projednávání návrhů na udělení medaile

SLOVNÍČEK NĚKTERÝCH ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Následující seznam termínů používaných na akademické půdě osvětlí jejich význam a naznačí vzájemné souvislosti. Pojmy označené * jsou specifické pro Univerzitu Karlovu.

Akademická obec

Akademickou obec vysoké školy tvoří akademičtí pracovníci a studenti vysoké školy, akademickou obec fakulty tvoří akademičtí pracovníci působící na této fakultě a studenti na ní zapsaní. Akademická obec představuje personální základ veřejné vysoké školy jako veřejnoprávní korporace.

Akademické insignie

Akademické insignie jsou výrazem tradic dané vysoké školy a jejich fakult. Akademickými insigniemi UK a jejich fakult jsou pečetidlo univerzity, rektorské žezlo a žezla fakult, rektorská medaile a medaile akademických hodnostářů. Insignie se používají při

akademických obřadech a jiných slavnostních aktech univerzity a fakult. Používat akademické insignie je výlučným právem vysokých škol.

Akademická práva

Mezi akademická práva a svobody patří zejména svoboda vědy, výzkumu a zveřejňování výsledků, svoboda výuky, právo volit zastupitelské akademické orgány a právo používat akademické insignie a konat obřady. Akademická práva a svobody jsou zaručeny zákonem.

Akademický obřad

Akademický obřad je slavnostní akt, konaný na půdě vysoké školy. Vystupují při něm akademičtí funkcionáři, účastní se ho členové akademické obce. Mezi akademické obřady patří mimo jiné imatrikulace a promoce. Konat akademické obřady je výlučným právem vysokých škol.

Mezi akademické obřady patří mimo jiné imatrikulace a promoce. Konat akademické obřady je výlučným právem vysokých škol.

Akademický rok

Akademický rok má podle zákona dvanáct kalendářních měsíců a je rozdělen do dvou semestrů (zimního a letního). Každý semestr nebo ročník se skládá z období přednášek, zkoušek a prázdnin.

Akademický senát fakulty

Akademický senát fakulty je jejím nejvyšším samosprávným zastupitelským akademickým orgánem. Má podle zákona nejméně devět členů, z toho

nejméně jednu třetinu a nejvýše jednu polovinu tvoří studenti. Členy akademického senátu fakulty volí ze svých řad členové akademické obce fakulty v přímých volbách s tajným hlasováním.

Akademický senát veřejné vysoké školy

Akademický senát veřejné vysoké školy je jejím nejvyšším samosprávným zastupitelským akademickým orgánem. Má podle zákona nejméně jedenáct členů, z toho nejméně jednu třetinu a nejvýše jednu polovinu tvoří studenti. Členy akademického senátu veřejné vysoké školy volí ze svých řad členové akademické obce veřejné vysoké školy v přímých a tajných volbách.

Akademický titul

Akademický titul se uděluje po absolvování příslušného studijního programu, popř. státní rigorózní zkoušky, která není součástí studia.

Akademičtí pracovníci

Akademickými pracovníky jsou zaměstnanci vysoké školy vykonávající jak pedagogickou činnost, tak vědeckou, výzkumnou, vývoje, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Akademickými pracovníky jsou profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a dále vědeckí, výzkumní a vývojoví pracovníci podílející se na pedagogické činnosti.

Akreditace

Akreditace představuje specifickou formu udělení oprávnění uskutečňovat studijní program nebo habilitační řízení anebo řízení ke jmenování profesorem. Akreditaci uděluje MŠMT; předpokladem jeho kladného rozhodnutí je souhlasné stanovisko Akreditační komise.

Akreditační komise

Akreditační komise jmenovaná vládou ČR pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a posuzuje vzdělávací, vědeckou a další činnost vysokých škol. Akreditační komise vydává stanoviska zejména k žádostem o akreditaci studijních programů nebo oborů habilitačního a jmenovacího řízení a k udělení státního souhlasu pro vznik soukromé vysoké školy.

Bakalářská práce

Bakalářská práce je práce, kterou student bakalářského studijního programu samostatně vypracovává pod vedením určeného vedoucího (odborníka v daném oboru). Obsahuje bakalářské práce je zpravidla součástí státní závěrečné zkoušky.

Bakalářský studijní program

Bakalářský studijní program je zaměřen především na získávání praktických poznatků potřebných k výkonu povolání. Absolventům studia se uděluje akademický titul „bakalář“.

Celoživotní vzdělávání

Studium celoživotního vzdělávání, které je buď orientované na výkon povolání, nebo zájmové, je organizováno vysokou školou (nebo její součástí), může být zpoplatněno a po jeho úspěšném absolvování je posluchači vystaveno osvědčení. Účastníci celoživotního vzdělávání nejsou studenty. Celoživotní vzdělávání se standardně uskutečňuje mimo rámec studijních programů.

Česká konference rektorů

Česká konference rektorů je orgánem reprezentace veřejných, státních a soukromých vysokých škol. Zajišťuje jejich společný postup v zásadních záležitostech týkajících se rozvoje vzdělanosti, vědy, výzkumu a tvůrčí činnosti. Členy jsou rektori vysokých škol.

Děkan

Děkan stojí v čele fakulty a řídí ji. Do své funkce je jmenován rektorem na návrh akademického senátu fakulty; těmto orgánům je také z výkonu své funkce odpovědný.

Diplomová práce

Diplomová práce je samostatná práce, kterou student magisterského studijního programu vypracovává pod vedením příslušného vedoucího (odborníka v daném oboru). Obsahuje diplomové práce je součástí státní závěrečné zkoušky.

Disciplinární komise

Disciplinární komise projednává disciplinární přestupky studentů vysoké školy a předkládá návrhy na rozhodnutí; uložený trest nemůže být přísnější než ten, který navrhla disciplinární komise. Polovinu členů disciplinární komise tvoří studenti. Disciplinární komise veřejné vysoké školy projednává disciplinární přestupky studentů veřejné vysoké školy, pokud nejsou zapsáni na žádné z jejích fakult, a předkládá návrh na rozhodnutí rektori. Na UK není tato komise zřízena. Disciplinární komise fakulty projednává disciplinární přestupky studentů zapsaných na fakultě a předkládá návrh na rozhodnutí děkanovi. Tato komise se zřizuje povinně na všech fakultách.

Disciplinární přestupek

Disciplinárním přestupkem je zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy, fakult nebo jejich dalších součástí. Sankcí za disciplinární přestupek je napomenutí, podmíněně vyloučení ze studia nebo vyloučení ze studia.

Disertační práce

Disertační práce je vědecká práce, kterou vypracovává student doktorského studijního programu pod vedením příslušného školitele (odborníka v daném oboru). Disertační práce musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění.

Dlouhodobý záměr

Dlouhodobý záměr vzdělávací, vědecké a dalších činností je základním programovým dokumentem vysoké školy nebo fakulty.

Doktorský studijní program

Doktorský studijní program je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí či teoretickou činnost. Podmínkou studia v doktorském studijním programu je absolvování studijního programu magisterského. Absolventům studia se uděluje akademický titul „doktor“, v oblasti teologie „doktor teologie“.

Doplňková činnost veřejné vysoké školy

Doplňková činnost veřejné vysoké školy spočívá v obvykle úplatném výkonu činností navazujících na její základní činnosti, popř. jde o činnost sloužící

k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku. Doplnková činnost nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost základní činnosti.

Ediční rada*

Ediční rada je poradním orgánem rektora UK v otázkách týkajících se činnosti a hospodaření univerzitního nakladatelství Karolinum a v otázce edičního plánu tohoto nakladatelství.

Fakulta

Fakulta je součástí univerzitní vysoké školy, která uskutečňuje nejméně jeden akreditovaný studijní program a vykonává vědeckou, výzkumnou, vývoje, uměleckou nebo další tvůrčí činnost.

Forma studia

Forma studia vyjadřuje, zda jde o studium prezenční, distanční nebo o jejich kombinaci. Při prezenční formě studia se student osobně účastní všech forem výuky (např. přednášek a seminářů), které se konají podle pravidelného rozvrhu a během nichž má student možnost přímo získávat potřebné poznatky. Při distanční formě studia probíhá studium multimediální formou výuky a učitelé jsou během studia trvale nebo převážně odděleni od studentů. Při kombinované formě studia probíhá studium formou, v níž se uplatňují principy prezenčního i distančního studia.

Garant studijního programu*

Garant studijního programu koordinuje jeho obsahovou přípravu a vyhodnocování a připravuje návrhy studijních plánů.

Grantová agentura UK*

Jako Grantová agentura UK (GA UK) se označuje systém vnitřního grantového financování na UK. GA UK poskytuje finanční podporu (granty) studentům doktorských, popř. magisterských studijních programů, kteří jsou zapsáni na UK.

Grantová rada*

Grantová rada je poradním orgánem rektora UK pro rozdělování prostředků vyčleněných pro vnitřní grantový systém univerzity.

Grémium předsedů kolejniých rad*

Grémium předsedů kolejniých rad reprezentuje studenty ubytované v kolejniých UK ve věcech, které se týkají kolejni. Členy grémia jsou předsedové kolejniých rad a předseda Sociální komise Akademického senátu UK.

Habilitační řízení

Habilitační řízení je postup, na jehož základě jmenuje rektor uchazeče docentem pro určitý obor. Návrh na jmenování podává rektori příslušná vědecká rada fakulty.

Historická komise*

Historická komise je poradním orgánem rektora UK v otázkách univerzitních tradic a památkové péče.

Imatrikulace

Imatrikulace je slavnostní složení akademického titulu, konané při zahájení studia na vysoké škole.

Kancléř*

Kancléř řídí činnost kanceláře rektora a vykonává další činnosti dle pověření rektorem. Je jmenován rektorem; jemu je také odpovědný z výkonu své funkce.

Karolinum*

Univerzita Karlova užívá budovu Karolina, která je národní kulturní památkou, především jako sídlo svých orgánů a ke konání akademických obřadů.

Katedra

Katedry jsou vědecko-pedagogickými pracovišti zřizovanými na fakultě.

Kolegium děkana

Kolegium děkana je nejvyšším poradním orgánem děkana. Členy kolegia děkana jsou zpravidla proděkan a tajemník.

Kolegium rektora

Kolegium rektora je nejvyšším poradním orgánem rektora. Členy kolegia rektora UK jsou prorektor, kvestor a kancléř.

Kolej

Kolej je ubytovací zařízení určené především pro studenty.

Kolejní rada*

Kolejní rada je samosprávným orgánem studentů ubytovaných na určité koleji UK. Členové kolejní rady jsou voleni studenty ubytovanými na dané koleji v přímých a tajných volbách.

Komise Akademického senátu Univerzity Karlovy v Praze*

Komise jsou poradní a kontrolní orgány AS UK v jednotlivých oblastech jeho působnosti. Usnesení komisi slouží jako podklad pro jednání pléna senátu. Statut UK ukládá povinné zřízení komise ekonomické, legislativní, sociální a studijní.

Kredit

Kredit je jednotka určující pracovní zátěž spojenou se studiem daného předmětu na vysoké škole, resp. fakultě. Každému předmětu je studijním plánem přiřazen určitý celočíselný počet kreditů vyjadřující poměr množství práce studenta spojené s absolvováním tohoto předmětu vůči celkovému objemu práce spojené s absolvováním všech předmětů doporučených studijním plánem pro daný semestr. Počet kreditů není závislý na kvalitě absolvování daného předmětu. Celková zátěž spojená s absolvováním jednoho semestru má odpovídat třiceti kreditům.

Kvestor

Kvestor je orgánem veřejné vysoké školy. Řídí hospodaření a vnitřní správu veřejné vysoké školy a vystupuje jejím jménem v rozsahu stanoveném opatřeními rektora. Kvestor je jmenován rektorem; tomu je také z výkonu své funkce odpovědný.

Magisterský studijní program

Magisterský studijní program je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti; v oblasti umění je zaměřen na náročnou uměleckou přípravu a rozvíjení talentu. Magisterský studijní program obvykle navazuje na bakalářský studijní program. Absolventům studia se uděluje akademický titul, na UK je to „magistr“ a v oblasti lékařství „doktor medicíny“.

Matrika studentů

Matrika studentů, kterou vede vysoká škola, slouží k evidenci o studentech a k dalším účelům. Do matriky studentů se zapisují údaje týkající se osoby studenta a údaje související s jeho studiem na vysoké škole.

Menza

Menza je zařízením pro stravování studentů a zaměstnanců vysoké školy.

MŠMT

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním správním úřadem, do jehož působnosti spadá kromě jiného oblast vysokého školství. Do činnosti veřejné vysoké školy může zasahovat jen na základě a v mezích zákona a způsobem zákonem stanoveným.

Oborová rada

Oborová rada sleduje a hodnotí studium v doktorském studijním programu a koordinuje jeho obsahovou přípravu a uskutečňování.

Opatření

Jako opatření se označují předpisy vydávané monokratickými orgány vysoké školy nebo jejich součástí. Opatřeními se zpravidla konkretizují vnitřní předpisy vysoké školy nebo její součástí; s nimi musí být opatření v souladu. Na UK jde zejména o opatření rektora a opatření děkana.

Orgány fakulty

Samosprávnými orgány fakulty jsou akademický senát, děkan, vědecká rada a disciplinární komise. Dalším orgánem fakulty je tajemník.

Orgány veřejné vysoké školy

Samosprávnými orgány veřejné vysoké školy jsou akademický senát, rektor, vědecká rada, popřípadě disciplinární komise (na UK není ustavena, vzhledem k tomu, že všichni studenti jsou zapsáni ke studiu na fakultách). Dalšími orgány veřejné vysoké školy jsou správní rada a kvestor.

Poplatky spojené se studiem

Poplatky jsou ze zákona povinni hradit studenti studující v cizojazyčných studijních programech a dále za určitých okolností (překročení délky bezplatného studia, studium v dalším studijním programu) studenti bakalářských a magisterských studijních programů. Dalším poplatkem je poplatek za přijímací řízení.

Poradní orgány rektora

Poradní orgány jsou rektorovi nápomocny při řešení záležitostí souvisejících s činností a provozem vysoké školy. Poradními orgány rektora UK jsou kolegium rektora, rozšířené kolegium rektora a dále pak Historická komise, Ediční rada a Grantová rada.

Proděkan

Proděkan je děkanem pověřen určitým úsekem činnosti, na němž ho zastupuje; děkan proděkana po vyjádření akademického senátu fakulty jmenuje a odvolává.

Promoce

Promocí se rozumí slavnostní slib a převzetí bakalářského, magisterského nebo doktorského diplomu.

Prorektor

Prorektor je rektorem pověřen určitým úsekem činnosti, na němž ho zastupuje; rektor jej také po vyjádření akademického senátu veřejné vysoké školy jmenuje a odvolává.

Průkaz studenta

Průkaz studenta je doklad, který student obdrží po zápisu do studia.

Předsednictvo Akademického senátu Univerzity Karlovy v Praze*

Předsednictvo je orgánem AS UK, který především připravuje jeho plenární zasedání. Na období prázdnin může být senátem pověřeno usnášet se na vyjádření senátu.

Přijetí ke studiu

Ke studiu je přijat uchazeč, který splnil podmínky přijetí ke studiu stanovené zákonem, popř. vysokou školou nebo fakultou. O přijetí ke studiu rozhoduje děkan (popř. rektor).

Přijímací zkouška

Přijímací zkoušku se ověřuje splnění podmínek přijetí ke studiu stanovených vysokou školou (fakultou).

Rada vysokých škol

Rada vysokých škol je orgánem reprezentace veřejných, státních a soukromých vysokých škol. Zabývá se zásadními věcmi, které se dotýkají vysokých škol. Členy jsou zástupci vysokých škol a fakult delegovaní jejich zastupitelskými akademickými orgány.

Rektor

Rektor stojí v čele veřejné vysoké školy a řídí ji. Do své funkce je jmenován prezidentem republiky na návrh akademického senátu veřejné vysoké školy; tomu je také z výkonu své funkce odpovědný.

Rozpočet veřejné vysoké školy

Veřejná vysoká škola hospodáří podle každoročně sestavovaného nedeficitního rozpočtu schvalovaného akademickým senátem veřejné vysoké školy.

Rozšířené kolegium rektora*

Rozšířené kolegium rektora UK je poradním orgánem rektora v řešení otázek týkajících se univerzity, fakult a dalších součástí. V tomto kolegiu jsou zastoupeni členové kolegia rektora, děkani fakult a ředitelé dalších součástí univerzity.

Řízení ke jmenování profesorem

Řízení ke jmenování profesorem je řízení, na jehož základě jmenuje prezident republiky uchazeče profesorem pro určitý obor. Návrh na jmenování podává prezidentovi republiky vědecká rada vysoké školy.

Součástí vysoké školy

Vysoká škola se může členit na součásti. Součástmi univerzitní vysoké školy jsou fakulty a další součásti, zejména vysokoškolské ústavy, jiná vědecká a výzkumná pracoviště, ale také např. účelová zařízení pro ubytování a stravování členů akademické obce. Další součásti řídí jejich ředitelé. Neuniverzitní vysoká škola se nemůže členit na fakulty.

Správní rada

Správní rada je orgánem veřejné vysoké školy, který dbá na uplatnění veřejného zájmu v činnosti veřejné

vysoké školy a na řádné hospodaření s jejím majetkem. Působnost správní rady spočívá zejména ve vydávání souhlasu se zásadními majetkoprávními úkony.

Státní doktorská zkouška

Státní doktorská zkouška je zkouška, kterou se, společně s obhajobou disertační práce, ukončuje doktorský studijní program.

Státní rigorózní zkouška

Rigorózní zkouška je taková státní zkouška, která není součástí studia a po jejímž vykonání se uchazeči uděluje tzv. „malý doktorát“ (např. akademický titul „PhDr.“ nebo „RNDr.“). Rigorózní zkoušku mohou konat absolventi magisterských studijních programů, kteří získali akademický titul „magistr“. V oblasti lékařství a veterinárního lékařství a hygieny se studium řádně ukončuje státní rigorózní zkouškou.

Státní (závěrečná) zkouška

Státní (závěrečná) zkouška je zkouška, kterou se řádně ukončuje studium v bakalářském a v magisterském studijním programu (vyjma studia v magisterském studijním programu v oblasti lékařství, veterinárního lékařství a hygieny).

Stipendium

Stipendium je finanční částka, kterou vysoká škola (popř. fakulta) přiznává svým studentům podle stipendijního řádu.

Stipendium doktorandské

Doktorandské stipendium je stipendium, které přísluší studentům doktorských studijních programů studujícím v prezenční formě studia.

Stipendium na podporu ubytování (ubytovací stipendium)

Ubytovací stipendium slouží jako příspěvek na částečnou úhradu nákladů na ubytování. Je poskytováno studentům, kteří splnili podmínky stanovené vysokou školou.

Stipendium sociální

Sociální stipendium přísluší podle zákona studentům, kteří jsou v tíživé sociální situaci a pobírají určité sociální dávky.

Stipendium za vynikající studijní výsledky (prospěchové stipendium)

Na prospěchové stipendium mají nárok studenti bakalářských a magisterských studijních programů, kteří dosahují vynikajících studijních výsledků podle pravidel uvedených ve stipendijním řádu.

Studenti vysoké školy

Uchazeč se stává studentem dnem zápisu do studia na vysoké škole. Osoba přestává být studentem dnem ukončení studia nebo po dobu přerušení studia. Student má práva a povinnosti vyplývající ze zákona a vnitřních předpisů vysoké školy.

Studijní program

Studium se uskutečňuje v rámci akreditovaného studijního programu a jeho absolvováním se získává vysokoškolské vzdělání. Studijní program může být bakalářský, magisterský nebo doktorský. Studijní program se může členit na studijní obory.

Školní rok*

Školní rok je ta část akademického roku, ve které probíhají přednášky a zkoušky.

Tajemník

Tajemník je orgánem fakulty. Řídí hospodaření a vnitřní správu fakulty v rozsahu stanoveném opatřením děkana. Tajemník je jmenován děkanem; tomu je také z výkonu své funkce odpovědný.

Talár

Talár je slavnostní oděv, který jsou při stanovených příležitostech (zejména imatrikulacích a promo-cích) oprávněny užívat určité osoby (např. rektor nebo děkan).

Ukončení studia

Studium se řádně ukončuje absolvováním studia v příslušném studijním programu. Jiným způsobem se studium ukončuje nesplněním požadavků vyplývajících ze studijního programu nebo vyloučením ze studia anebo jeho zanecháním, popř. ztrátou akreditace studijního programu.

Univerzita Karlova

Univerzita Karlova v Praze je nejstarší českou vysokou školou. Univerzita Karlova je univerzitní veřejnou vysokou školou, která se člení na 17 fakult (14 v Praze, 2 v Hradci Králové a 1 v Plzni) a na další součásti.

Úřední deska

Vysoká škola a její součásti mají svoji úřední desku. Na úřední desce se vyvěšují písemnosti týkající se vysoké školy (resp. její součásti), o kterých tak stanoví zákon, vnitřní předpis anebo příslušný orgán vysoké školy nebo její součásti.

Vědecká rada fakulty

Vědecká rada (umělecká rada) je samosprávným akademickým orgánem s působností zejména v oblasti vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti fakulty. Předsedou vědecké rady je děkan, který jmenuje se souhlasem akademického senátu fakulty další členy.

Vědecká rada veřejné vysoké školy

Vědecká rada (umělecká rada, popř. na neuniverzitní vysoké škole akademická rada) je samosprávným akademickým orgánem s působností zejména v oblasti vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy. Předsedou vědecké rady je rektor, který jmenuje se souhlasem akademického senátu veřejné vysoké školy další členy.

Vnitřní předpisy fakulty

Vnitřní předpisy fakulty upravují záležitosti fakulty spadající do její samosprávné působnosti a její vztah k veřejné vysoké škole (pokud nejsou upraveny zákonem). Vnitřní předpisy fakult schvaluje na návrh akademického senátu fakulty akademický senát veřejné vysoké školy. Vnitřní předpisy fakulty musí být v souladu s vnitřními předpisy veřejné vysoké školy. Základním vnitřním předpisem fakulty je její statut.

Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy

Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy upravují její organizaci a činnost, jakož i postavení členů akademické obce. Úprava vlastních záležitostí pomocí

vnitřních předpisů je projevem práva veřejných vysokých škol na samosprávu; vnitřní předpisy jsou schvalovány akademickým senátem veřejné vysoké školy. Základním vnitřním předpisem veřejné vysoké školy je její statut.

Výkaz o studiu

Výkaz o studiu (tzv. index) je doklad, do něhož se zapisují zejména studijní předměty a jejich klasifikace.

Vysoká škola

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Vysoká škola je univerzitní nebo neuniverzitní. Dalším členěním vysokých škol je jejich dělení na veřejné, soukromé a státní. Pouze vysoké školy mohou ve svém názvu použít označení „vysoká škola“.

Vysoká škola neuniverzitní

Vysoká škola neuniverzitní uskutečňuje zejména bakalářské studijní programy. Může též uskutečňovat magisterské studijní programy, ale nikoli studijní programy doktorské. Vysoká škola neuniverzitní se nečlení na fakulty.

Vysoká škola univerzitní (univerzita)

Vysoká škola univerzitní může uskutečňovat všechny typy studijních programů (tj. bakalářský, magisterský i doktorský). Pouze univerzitní vysoké školy mohou (ale nemusí) ve svém názvu použít označení „univerzita“.

Vysoká škola soukromá

Soukromá vysoká škola je právnická osoba, které MŠMT udělilo oprávnění (ve formě státního souhlasu) působit jako soukromá vysoká škola. Studium na soukromých vysokých školách může být zpoplatněno; úprava samosprávných a dalších orgánů je ponechána úpravě jejími vnitřními předpisy.

Vysoká škola státní

Státní vysoká škola je vojenská nebo policejní. Tyto vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro ozbrojené síly a pro ozbrojené sbory.

Vysoká škola veřejná

Veřejná vysoká škola je veřejnoprávní korporací, která se zřizuje a zrušuje zákonem. Zákon veřejné vysoké škole zaručuje právo na samosprávu; státní orgány mohou zasahovat do činnosti veřejné vysoké školy jen na základě a v mezích zákona a způsobem zákonem stanoveným.

Vysokoškolský diplom

Vysokoškolský diplom je dokladem o absolvování určitého studijního programu v příslušném studijním oboru. Vysokoškolský diplom je veřejnou listinou.

Zápis do studia

Sdělením rozhodnutí o přijetí ke studiu vzniká uchazeči právo na zápis do studia. Zápis je zároveň nutnou podmínkou pro to, aby se uchazeč stal studentem (členem akademické obce).

Slovníček vznikl ve spolupráci s Oldřichem Řeháčkem, členem AS UK.

Milí čtenáři,

toto číslo FORA je věnováno legislativě, a proto klíčky paragrafů, stanovy, zákoníky a zakládací listiny neopustíme ani v kvízu. Zkuste si prokličkovat legislativní slalom, a pokud si nebudete jisti svými odpověďmi, ověřte si je – následují po poslední otázce.

1) První univerzita světa byla založena roku 1088 v Itálii. Které ze staroslavých italských vysokých učení je to úplně nejstarší?

- a) Vicenza
- b) Padova
- c) Siena
- d) Bologna

2) Vzdělaný císař Karel IV. se rozhodl založit univerzitu v Praze hned roku 1346, kdy stanul na trůnech říše římské i českého království. Nejprve však musel požádat o svolení tehdejšího papeže, který byl dříve, ještě jako kardinál, vychovatelem malého Karla IV. Jak se tento papež jmenoval? Malá nápověda: právě on povýšil roku 1344 pražské biskupství na arcibiskupství...

- a) Kliment VI.
- b) Martin V.
- c) Jan XXIII.
- d) Benedikt XIII.

3) Zakládací listina Univerzity Karlovy latinsky hovoří o univerzitě jako o další ozdobě Českého království. Jakým datem je tato listina opatřena?

- a) 2. dubna 1389
- b) 2. dubna 1349
- c) 7. dubna 1348
- d) 1. ledna 1346

4) V tomto čísle FORA zaujímá velký prostor fotografická reportáž o studentských demonstracích ze 17. listopadu 1939. Jaký měly nepokoje dopad na provoz pražské univerzity?

- a) díkybohu žádný, zůstala i nadále zcela autonomní
- b) katastrofální – byla spolu s ostatními českými vysokými školami uzavřena

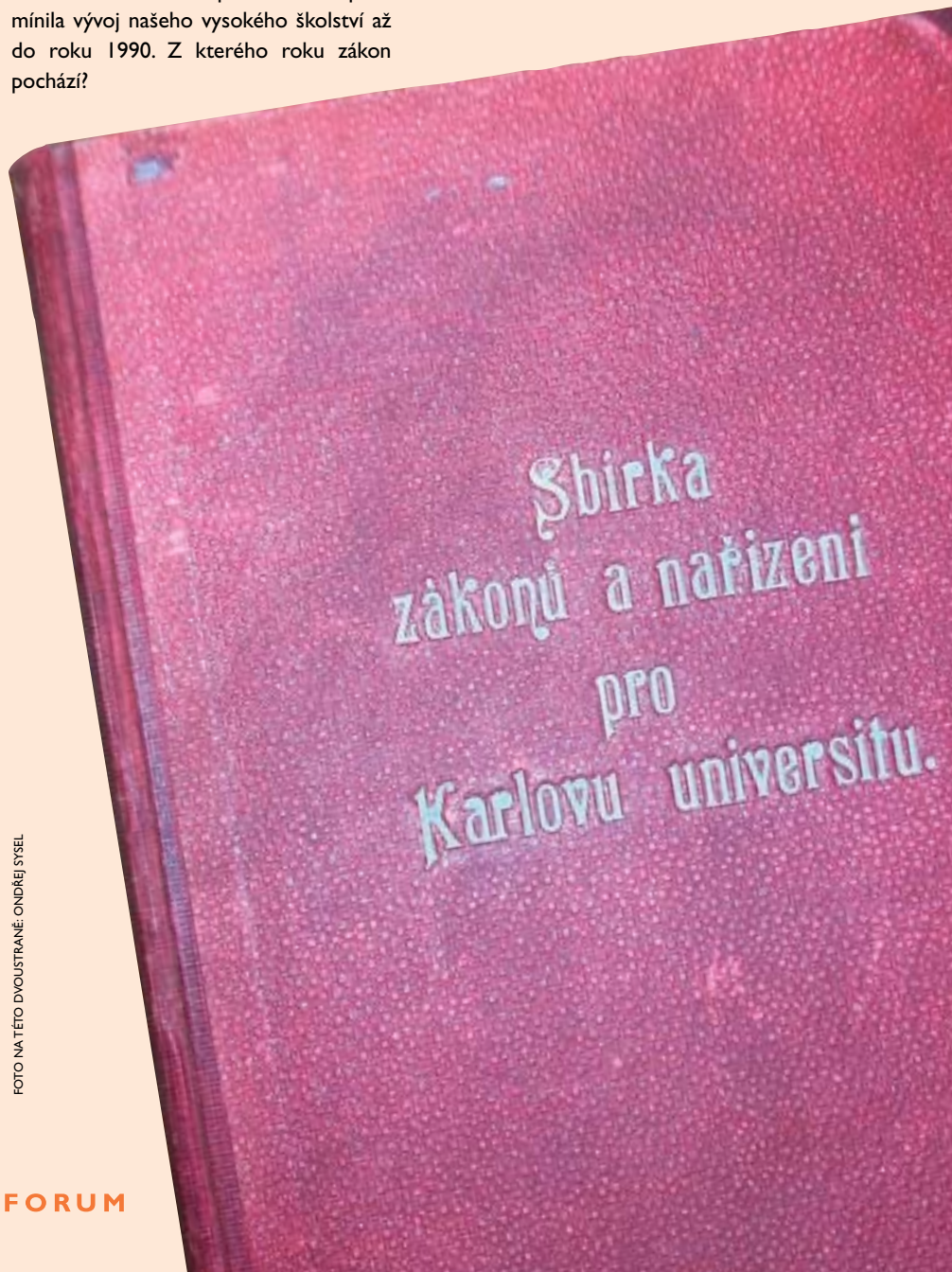
c) zatímco ostatní VŠ dále fungovaly, rektorát UK byl vypálen

- a) 1946
- b) 1948
- c) 1950
- d) 1967

5) Po druhé světové válce vstoupil v platnost nový vysokoškolský zákon, jenž z československého terciárního školství odstranil korporativistické a autonomní prvky z druhé poloviny 19. století a vysoké školy úplně podřídil státnímu řízení a dohledu. Tato právní norma podmínila vývoj našeho vysokého školství až do roku 1990. Z kterého roku zákon pochází?

6) Dnešní Univerzitu Karlovu po vzniku nejmladší Fakulty humanitních studií v roce 2000 tvoří 17 fakult. Kolik z nich sídlí mimo Prahu?

FOTO NA TĚTO DVOUSTRANĚ: ONDŘEJ SYSEK

- a) 2
- b) 3
- c) žádná – Univerzita Karlova samozřejmě patří jen Praze!
- d) jen Farmaceutická fakulta v Hradci Králové - I

7) Nový vysokoškolský zákon z roku 1990 obnovil univerzitní autonomii a svobodu bádání a výuky. Hned rok nato byla někdejší teologická fakulta rozdělena na stávajících několik fakult, které jsou od té doby nedílnou součástí univerzity. Kolik má UK teologických fakult a jak se jmenují?

- a) jsou tři – Katolická teologická fakulta, Husitská teologická fakulta a Evangelická teologická fakulta
- b) jsou čtyři – Katolická teologická fakulta, Husitská teologická fakulta, Evangelická teologická fakulta a Judaistická teologická fakulta
- c) není žádná; v roce 1950 byla teologická fakulta oddělena od UK a přemístěna do Litoměřic, kde sídlí dodnes

8) Jednotlivé fakulty Univerzity Karlovy zvýšily v tomto akademickém roce stipendia pro své interní doktorandy. Kolik korun mladí vědci obdrží ve svém prvním, druhém a třetím ročníku?

- a) rektorát UK určil minimum 5500 Kč pro první ročníky a 6750 – 10 000 Kč pro druhé a třetí ročníky, fakulty si určují konkrétní výši samy
- b) 5000 Kč pro první, 6500 pro druhé a 7500 pro třetí ročníky
- c) pokud nejsou doktorandi zaměstnanci univerzity, nedostanou žádné peníze

9) Kdy nabyla účinnosti poslední novela tzv. vysokoškolského zákona, podle níž se dnes řídíme?

- a) 1. ledna 2003
- b) ještě platnosti nenabyla, stále se o ní diskutuje
- c) 1. ledna 2006

10) Příští držitelé titulů JUDr., PhDr., RNDr., PharmDr., ThLic. či ThDr. budou platit za rigorózní řízení, což dříve nemuseli. Jaký obnos se za zkoušku platí?

- a) za zkoušku se neplatí nic, jen za technické zajištění zkoušky, a fakulty si určují výši poplatku samy podle svých nákladů na celé řízení
- b) 5 000 Kč
- c) za zkoušku se platí přes 10 000 v závislosti na tom, kolikrát ji kandidát musí opakovat

Sbírka platných zákonů a nařízení pro rakouské univerzity vyšla ve Vídni roku 1885.

11) Kdy vlastně byly studijním řádem tyto rigorózní a státní závěrečné zkoušky na Univerzitě Karlově zavedeny?

- a) po Sametové revoluci 1989, abychom se přizpůsobili zahraničí
- b) hned po zákoně o organizaci univerzit, tedy v roce 1850
- c) nikdy – rigorózní proces je postaven mimo legislativu

12) Která fakulta a obor UK má dnes nejvyšší poplatek za překročení standardní doby studia navýšené o jeden rok?

- a) I. lékařská fakulta a Lékařská fakulta v Plzni – obor zubní lékařství
- b) Matematicko-fyzikální fakulta – obor fyzika
- c) Fakulta tělesné výchovy a sportu – kinantropologie
- d) 2. lékařská fakulta – všeobecné lékařství

Správně odpovědi: 1d, 2a, 3c, 4b, 5c, 6b, 7a, 8a, 9c, 10a, 11b, 12a – 49 740 korun za rok

Autor: redakce

Nr. 1.

Gesetz vom 28. Februar 1882, RGBNr. 24, MVB Nr. 8, betreffend die k. k. Karl Ferdinands-Universität in Prag.

Mit Zustimmung beider Häuser des Reichsrates finde Ich anzuordnen, wie folgt:

12.282 und 14.661), dann Nr. 1917 und 1918 ex 1883 der Budwinskischen Sammlung der Erk. des VGH und Hofdekret vom 3. Jänner 1797, Justizgesetzsammlung Nr. 331 ex 1797.

Laut Beschlusses des VGH vom 5. Juni 1899, Z. 6788 ex 1898, kommt die Entscheidung der Frage, ob die beschwerdeführende Universität in einem konkreten Falle vor Gericht sich selbst zu vertreten berechtigt ist oder durch die Finanzprokuratur zu vertreten ist, ausschließlich den ordentlichen Gerichten, und zwar insbesondere im strittigen Verfahren im Wege der von Amts wegen vorzunehmenden Prüfung der Prozeßlegitimation zu. Die Weisung an die Universität, sich durch die Finanzprokuratur vertreten zu lassen, bringt bloß eine der eigentlichen Entscheidung durch die ordentlichen Gerichte in keiner Weise präjudizierende Rechtsanschauung zum Ausdruck.

Úvod zákona o rozdělení císařské a královské Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, který vstoupil v platnost 28. února 1882.

< Sbírku zákonů a nařízení pro Karlovu universitu vydala v roce 1927 sama univerzita, tedy její Univerzitní kancelář.

PRÁVNÍ NORMY UNIVERZITY KARLOVY OD POČÁTKŮ DO ROKU 1989

Jana Ratajová

Život univerzity od založení do roku 1620

Středověká univerzita bývá obvykle definována jako autonomní organizace, vyňatá z lokálního (např. městského) práva a nadaná určitými svobodami (privilegii), udělenými jí panovníkem a stvrzovanými (či rozšiřovanými) jeho nástupci. Nejinak tomu bylo i v případě pražské univerzity. Klasickým dokladem univerzitní autonomie je soudní pravomoc tehdejšího rektora pražské univerzity nad členy univerzitní obce (studenty, vyučujícími i služebnictvem), a to i v případech, kdy je člen univerzitní obce ve sporu s jinou osobou stranou žalovanou. Odvolání od rektorského soudu bylo možné pouze k soudu královskému. Je jasné, že tato právní samostatnost se neprosazovala nijak lehce. Roku 1374 se stala předmětem smlouvy mezi univerzitou (resp. oběma tehdy existujícími univerzitami – viz níže) se Starým Městem pražským, ale i v následujících letech (a staletích) byly „kompetenční spory“ o soudní moc nad příslušníky univerzitní obce běžnou součástí rektorovy agendy. Ruku v ruce se soudní pravomocí šla samozřejmě možnost udílet tresty. Jak píše Zikmund Winter, nejčastějším výsledkem soudního řešení sporu byl smír obou stran či omluva. Pokud takového řešení nepostačovalo, byl na řadě peněžitý trest, univerzitní vězení – zvané dle Zikmunda Wintera „kurník“ a nacházející se v jakémsi sklípku ve dvoře Karolina – a konečně nejhorším trestem bylo vyloučení z univerzity. Soudní pravomoc univerzity nad příslušníky univerzitní obce přestala i velké změny v 17. století, pouze s tou výjimkou, že ji nadále vykonával tzv. akademický magistrát, složený z rektora a představitelů fakult, ještě později pak jeho část (tzv. judiciální senát). Zrušena byla jako středověké reziduum až v rámci josefínských reforem soudní správy.

Písemnými normami však byla od samého počátku upravována i organizace vnitřního života univerzity. Jednou ze základních norem vztahujících se k vnitřnímu životu univerzity jsou statuta pražského arcibiskupa a kancléře univerzity Arnošta z Pardubic z roku 1360, která určují funkci základních orgánů univerzitní samosprávy (zejména rektora jakožto reprezentanta univerzity navenek) a také upravují vztah mezi právníkou fakultou a zbývající částí univerzity – zejména artistickou (filozofickou) fakultou. Jak je zřejmé z dalšího vývoje, statuta zřejmě dlouhodobé napětí mezi fakultami nevyřešila a v Praze v následujícím období existovala vedle tzv. třífakultní univerzity (kromě artistické fakulty zahrnovala ještě fakultu lékařskou a teologickou) ještě samotná univerzita právníká. To platilo až do husitských válek, kdy zanikly všechny tzv. vyšší fakulty a nadále (až do 17. století) v Praze existovala pouze fakulta filozofická.

Dalším výrazným dokumentem, který ovlivnil nejen vnitřní život univerzity, ale také její postavení v rámci země i celé střední Evropy, je známý Kutnohorský dekret, vydaný Václavem IV. roku 1409. Tento dekret rozhodujícím způsobem posílil pozici tzv. českého národa (pojímaného zemsky) v rámci univerzity na úkor zbylých tří, rovněž regionálně určených národů (bavorského, saského a polského). Vzniklá situace vedla k obecně známému odchodu příslušníků ostatních národů z pražského vysokého učení na jiné univerzity a k založení univerzity v Lipsku. Tyto události pak nastavily trend vývoje

Obraz císařovny Marie Terezie zdobí zdivo Císařského sálu Karolina.

FOTO NA TĚTO DVOUSTRANĚ VLADIMÍR ŠIGUT

Karlovy univerzity od učenického centra evropského významu k zemské univerzitě, který vyvrcholil husitskými válkami a zánikem teologické, právnícké a lékařské fakulty.

Jezuitská správa a osvícenské reformy

Do chodu pražské Alma mater také nevyhnutelně zasáhly události kolem roku 1620. Po porážce stavovského povstání se dokonce uvažovalo o zrušení univerzity, ke kterému však nikdy nedošlo. Roku 1622 panovník Ferdinand II. předal vysoké učení do správy jezuitského řádu (jehož akademie vznikla v Praze záhy po příchodu řádu do českých zemí roku 1556) a po mnoha peripetiích a sporech s pražským arcibiskupem Harrachem došlo konečně roku 1654 – také pod vlivem studentské obrany Prahy proti Švédům –

k definitivnímu sloučení jezuitského učení v Klementinu a karolinských fakult v jednotnou Karlo-Ferdinandovu univerzitu. V bezprostředním jezuitském vlivu poté nadále setrvaly filozofická a teologická fakulta, sídlící v Klementinu (to znamená, že na nich mohli vyučovat pouze členové

výuky. Již v tereziánské době se takovým zásahem státní moci stalo ustanovení tzv. studijních direktorů, tedy zástupců státu na jednotlivých fakultách. V době josefínských pak významný zásah do univerzitní autonomie znamenal studijní řád z roku 1784, ustanovující mj. němčinu jako vyučovací řeč (definitivně tím ustoupila do pozadí latina); česky se měla nadále přednášet pouze pastorální teologie a kurzy porodnictví pro porodní babičky. Kromě toho se zavedly předepsané učebnice, změnil se celkový obsah studia i studijní obory a státnímu zásahu se nevyhnula ani správa univerzitního majetku.

Reformy 19. století

Podřízenost vysokého učení státní moci se stupňovala i v následujícím období, zejména pak v období předbřeznovém, kdy byla císařem jako hlavní úkol univerzit přímo deklarována výchova státních úředníků. Vědecká činnost se omezovala na minimum.

Zlomem v tomto trendu je pak rok 1848. Přestože podřízenost univerzity státu (konkrétně

nově zřízenému ministerstvu kultu a vyučování) trvá, získává univerzita vedle centrálního řízení i významná samosprávná oprávnění a také se univerzitní půda chápe stále více jako centrum vědeckého života. Reformy následující po roce 1848 a pojmenované po ministru Lvovi Thunovi ovlivnily chod univerzity na celou zbývající dobu trvání podunajské monarchie a jejich vliv byl patrný ještě na školském systému meziválečné Československé republiky. První změnou byla reforma filozofického studia: dvouletý filozofický kurz, který byl základem studia na všech fakultách, byl oddělen od univerzity a stal se součástí gymnázií (jako tzv. lycejní třídy) – vznikla tak „tradiční“ osmiletá gymnázia. Filozofická fakulta se tím stala fakticky rovnou ostatním fakultám a jejím hlavním cílem byla stanovena výchova budoucích středoškolských učitelů. Novou organizaci

univerzity pak zavedl zákon z roku 1849, který na její vrchol postavil akademický senát v čele s rektorem. Vrcholným orgánem fakult se pak stala profesorská kolegia, která na jeden rok volila ze svého středu děkana.

Zásadním problémem, který bylo nutné ve druhé polovině 19. století řešit, byla otázka jazyková a národnostní. Jestliže studijním řádem z roku 1784 byla zavedena jako vyučovací jazyk němčina, druhá polovina 19. století byla především ve znamení emancipace češtiny (a tím i české univerzitní vědy). Formálně byl princip rovnoprávnosti jazyků uznán již v roce 1848, ale do jeho uplatnění v praxi bylo ještě daleko. Požadavky na zřízení profesur s českým vyučovacím jazykem, adresované českému zemskému sněmu, byly v šedesátých letech téměř na denním pořádku. Ačkoli byl princip rovnosti jazyků uznáván a přednášky v češtině již v sedmdesátých letech 19. století nebyly výjimečné, rigorózní zkoušky, habilitace, jednání profesorských kolegií apod. probíhaly stále pouze v němčině. Posléze se objevil požadavek zřízení samostatného českého vysokého učení, problémem však bylo zachování kontinuity. Uvažovaných variant bylo hned několik – od zřízení samostatné české univerzity po pouhé rozdělení fakult při zachování jednotné univerzity. Nakonec byla uskutečněna varianta uplatněná již při obdobných problémech na technické vysoké škole: 11. 4. 1881 vydal císař rozhodnutí, podle kterého měly v Praze nadále existovat vedle sebe česká a německá vysoká škola, obě pod jménem Karlo-Ferdinandova univerzita. Po složitých jednáních v parlamentu pak příslušný zákon vešel v platnost na počátku roku 1882. A tak nic nebránilo tomu, aby od zimního semestru 1882/83 měla Praha dvě univerzity. Nejdříve, již od zmiňovaného zimního semestru 1882/83, se rozdělily fakulty filozofická a právnická, o rok později i fakulta lékařská; na rozdělení fakulty teologické se čekalo ještě téměř deset let.

Vývoj univerzity po roce 1918

Ani rozdělením univerzity však problém zcela vyřešen nebyl, jak ukázaly události po roce 1918. Nový univerzitní zákon,

Josef II. výrazně posílil vliv státu na vývoj a kvalitu vysokého učení.

řádu), zatímco tzv. světské fakulty (právnícká a lékařská), mající svá sídla v Karolinu, byly otevřené „civilním“ profesorům. Tato dualita Karolina a Klementina trvala přes dílčí změny a stoupající kritiku až do nastupujících osvěcenských reforem a zrušení jezuitského řádu roku 1773.

Osvěcenské reformy Marie Terezie a zejména Josefa II. neznamenal pouze omezení vlivu církve, ale především vzrůstající zasahování státní moci do chodu vysokého učení. Na univerzitu se počiná pohlížet především jako na součást státní správy, jejímž úkolem je hlavně vychovávat schopné státní úředníky. Není proto divu, že stále stoupá význam právnické fakulty, která se na vzdělávání státních úředníků podílela nejvyšší měrou. Překvapující není ani tlak na „standardizaci“ výuky na vysokých školách v habsburské monarchii a snahy o přímý dohled nad chodem

Historik a spisovatel Josef Šusta byl v letech 1920–1921 ministrem školství v úřednické vládě Jana Černého.

Karel Domin byl jmenován profesorem botaniky v roce 1916. O osm let později založil Farmaceuticko-botanický ústav UK.

FOTO NA TĚTO STRANĚ: ARCHIV UK

schválený Národním shromážděním v roce 1920 a nazývaný též podle jména ministra školství Lex Mareš, totiž ustanovil jako jedinou pokračovatelku Karlovy (a Karlo-Ferdinandovy) univerzity českou univerzitu – nově Karlovu univerzitu v Praze. Německá Karlo-Ferdinandova univerzita měla být nadále „pouze“ Německou univerzitou v Praze. Tato univerzita měla Karlově (české) univerzitě předat mj. pečeti a insignie. Toto rozhodnutí bylo německou stranou přijato s velkou nelibostí a po celá dvacátá léta se táhly spory o vydání či nevydání insignií, ale také o prostory v univerzitních budovách (zejména o budovu Karolina). Problém oživila roku 1930 žádost akademického senátu Německé univerzity o změnu zákona v tom smyslu, že i Německá univerzita je pokračovatelkou Karlova vysokého učení. Tato žádost byla však – i přes podporu předních českých historiků Josefa Pekaře a Josefa Šusty – zamítnuta. Problém vztahu české a německé univerzity se tak na počátku třicátých let vyostřil a zpolitizoval. Vyústil v tzv. insigniádu, když rektor pro akade-

mický rok 1933/34 Karel Domin – mj. člen národní demokracie a pozdější poslanec za nacionalisticky orientovanou stranu Národní sjednocení – začal výrazněji prosazovat snahy o naplnění Lex Mareš a zapsání Karolina do pozemkových knih jako výlučného majetku Karlovy univerzity. Dominovy snahy a především konečné předání insignií, uskutečněné již za jeho nástupce na podzim 1934, provázela řada až hystericky vyznívajících shromáždění a jiných masových akcí. Ukázalo se, že tuto problematiku nelze redukovat na boj Čechů s Němci, ale že má svoje místo v kontextu střetávání sil levice a krajní pravice a souvisí s projevy počínajícího německého i českého fašismu. Smutnou dohru měl celý spor po uzavření českých vysokých škol 17. 11. 1939, kdy Německé univerzitě připadly nejen insignie, ale i budovy a vybavení zavřené Karlovy univerzity. Roku 1945, po zrušení německé a obnovení české univerzity, se vrátil život na Karlově univerzitě zdánlivě do starých kolejí, ale zanedlouho mělo již být všechno jinak. Konec čtyřicátých let poznamenal

výrazný vliv studentských organizací na chod univerzity a tzv. prověrky po roce 1948, které vyloučily z univerzity značnou část studentů. Politické změny se podepsaly i na pedagogických sborech. Univerzitní zákony vydané v mezidobí 1948–1989 (první z nich vyšel roku 1950) zcela měnily organizaci univerzitního života a postupně odstraňovaly veškeré zbytky univerzitní samosprávy. Fakticky však měl rozhodující slovo nejen stát, ale také organizace KSČ – a to jak fakultní organizace, tak pražský městský výbor KSČ. Univerzitní zákon z roku 1980 dokonce umožnil jmenování profesorů a docentů bez předchozího řízení před vědeckými radami fakult. Není proto divu, že nový univerzitní zákon vyšel již v prvním „popřevratovém“ roce 1990, ale to už je jiná kapitola.

Mgr. Jana Ratajová

Autorka článku je historička a působí v Ústavu dějin Univerzity Karlovy a v Archivu Univerzity Karlovy.

PROMĚNY PRÁVNÍHO POSTAVENÍ ČESKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL PO ROCE 1990

Karel Malý

Proces přeměny českých a slovenských vysokých škol (dále VŠ) po pádu komunismu představuje nejen v našich, ale i v evropských dějinách mimořádnou událost. Pozoruhodná na něm není jen jeho rychlost a promyšlenost, ale i demokratičnost, tj. skutečnost, že se realizoval za aktivní součinnosti celé akademické obce a že zapojil do rozhodování o nezákladnějších otázkách příštího vývoje nejen učitele, ale i studenty. A také že probíhal ve věcné a klidné atmosféře, v otevřené diskusi.

Měl jsem to štěstí, že jsem se na těchto proměnách mohl aktivně podílet ve funkci prorektora UK v letech 1990–1994 a posléze rektora v letech 1994–1999 a zakládajícího předsedy Rady vysokých škol v letech 1990–1993. Právě výkon těchto funkcí mne vtáhl do řady jednání v rámci univerzit i ministerstva, legislativních komisí a jednání parlamentu. Tyto zkušenosti jsou jen podkladem mého pohledu na události prvního desetiletí po listopadu 1989 a současně mne při formulování závěrů nutí k jisté opatrnosti, neboť nic není pro závěry historika škodlivější než subjektivní pohled, který leckdy zkrasí fakta.

Jak napovídá název článku, je obsahem a cílem mého výkladu především proměna právní úpravy postavení českých VŠ po roce 1989, která je důsledkem pádu komunistického režimu a důležitou součástí budování parlamentní demokracie v bývalém Československu a v České republice. Uvážíme-li, že právě vysoké školy jsou všeobecně právem považovány za jeden z nejcitlivějších ukazatelů stavu společnosti, uvážíme-li, že právě komunistický režim činil od samého počátku diktatury nastolené v únoru 1948 vše pro ideologické i mocenské ovládnutí inteligence a vysokého školství a jeho vnitřní i zahraniční izolaci, že právě vysoké školy byly vystaveny brutálnímu útlaku, který

zasáhl jejich vnitřní struktury, učitele i studenty, pak můžeme bez nadsázky tento vývoj směrem k demokratizaci považovat za klíčový pro polistopadové směřování české společnosti.

Právní postavení československých škol před rokem 1989

Právo bývalých socialistických zemí se převážně snažilo navenek působit jako civilizované, tj. respektující obecné právní zásady. Byla to až právní praxe a formy uplatňování výkonné moci, které za kulisu formálního práva naplňovaly jeho totalitní podobu, porušující principy rovnosti, spravedlnosti i legality.

Abychom pochopili povahu někdejší tzv. socialistické právní úpravy postavení VŠ, je třeba říci něco o pojmu vysokoškolské autonomie. Považujeme-li autonomii za právo společenství nebo jednotlivce řešit samostatně či podle vlastních zásad či předpisů své záležitosti v rámci většího celku, kupř. státu, pak u VŠ je autonomie nepochybně právem na vlastní samosprávu, právem na vytváření vlastních (statutárních) předpisů, právem vyloučit zasahování státu do této samosprávy. Takto pojatá autonomie VŠ se v jejich stáletém trvání vyvíjela postupně a proměňovala se v závislosti na podobě státu a jeho vládních formách. To, co dnes nazýváme univerzitní svobodou, je právě především uplatnění autonomie VŠ vůči státní moci.

Právní úprava, kterou přinesl poslední z vysokoškolských zákonů v komunistickém Československu, zákon č. 39/1980 Sb., svou skutečnou povahu ničím nezakrývala a byla pokračováním politiky, kterou na VŠ v Československu zahájila KSČ po roce 1948. Zákon se hlásil k otevřenému diktátu KSČ, k vládnoucí a povinné ideologii marxismu-leninismu.

Rozhodující úlohu při řízení VŠ mělo podle tohoto zákona ministerstvo škol-

FOTOVLADIMÍR ŠIGUT

Nádvoří Karolina vedoucí k Archivu UK. Od roku 1999 patří nemovitý majetek, tedy i budovy Karolina přímo Univerzitě Karlově.

ství. Ministrovi náleželo právo stanovit zásady rozvoje VŠ, určit organizaci včetně učebních a edičních plánů, spolupráci s praxí, právo řídit kádrovou a personální práci, organizovat styk VŠ se zahraničními partnery, právo stanovit úkoly VŠ, vyplývající ze státních hospodářských plánů, a kontrolovat jejich „veškerou činnost“ (§ 21 odst. 2, lit. a–h).

Přestože v zákoně navenek zůstaly zachovány tradiční akademické funkce rektorů a děkanů, jejich jmenování bylo u rektorů vyhrazeno na návrh vlády prezidentovi a jmenování děkanů a prorektorů pak ministromi školství. Dokonce i počet proděkanů nebo učitelů (§ 78 odst. 1) byl závislý na vůli ministra, stejně jako jmenování Ředitele ústavu marxismu-leninismu. Učitelé měli svá práva a povinnosti

popsány v § 72, který stanovil hned v odst. 1, lit. a jejich povinnost „připravovat studenty na základě vědeckého světového názoru v souladu s nejnovějšími poznatky vědy a techniky a s potřebami budování rozvinuté socialistické společnosti“, přičemž jim bylo uloženo „aktivně se účastnit života socialistické společnosti“ (§ 72 odst. 1, lit. b). Studenti se mohli účastnit na „činnosti a řízení vysoké školy“ výlučně prostřednictvím Socialistického svazu mládeže, tedy organizace přímo řízené KSČ.

Tato charakteristika zákona je ovšem jen slabým vyjádřením skutečného stavu na fakultách v období normalizace. Rozhodující úloha nepříslušela orgánům a funkcionářům VŠ, ale komunistickým organizacím, bez jejichž výslovného souhlasu se nemohlo na školách nic stát – od jmenovacího řízení přes rozhodování o publikační činnosti učitelů až po jejich zahraniční cesty a nákup odborné literatury, pro kterou ostatně existovaly seznamy prohibit. Jestliže přesto na VŠ existoval vědecký život a dařilo se, alespoň v některých oborech, vychovávat novou vědeckou generaci, jestliže se dařilo přes všechny obtíže udržovat kontakty se zahraničními badateli a vědeckými centry, byl to výsledek neokázalé rezistence, toho, že pod oficiální slupkou ideologie existoval neoficiální dialog vědecké komunity na katedrách a institutech.

Proměny československých vysokých škol po roce 1989

Hned v prvních dnech po 17. listopadu 1989 se na VŠ spontánně vytvářely výbory Občanského fóra, které se staly orgány demokratizace univerzit. Výbory OF vyzvaly k odstoupení zkompromitované rektory a děkany a zorganizovaly první svobodné volby rektorů, prorektorů a děkanů a také vytvořily akademické senáty jako záruku akademické samosprávy s početným zastoupením studentů. Postupně docházelo k rušení Ústavů marxismu-leninismu a na fakulty se vraceli učitelé i studenti, kteří je v minulosti pro své politické názory museli opustit. Ustavila se také Rada vysokých škol jako jakýsi vysokoškolský parlament, jehož

členy byli delegáti akademických senátů VŠ a fakult. Za aktivní účasti rektora prof. Radima Palouše také vznikla Konference rektorů, sdružující všechny české i slovenské rektory VŠ. Obě instituce se staly uznávanými partnery ministerstva školství a jejich mínění a názory byly respektovány i v parlamentu a ve vládě. Bylo to o to důležitější, že se záhy na pořad dne dostalo vypracování nového vysokoškolského zákona, jehož potřeba byla o to naléhavější, že vysoké školy musely provést demokratické změny v organizaci škol a fakult a samozřejmě i změny personální. Ty musely být zatím uskutečňovány v rámci stávající právní úpravy, která však již ani zdaleka neodpovídala novým poměrům.

Nelze pominout skutečnost, že se na některých VŠ (na UK zvláště zásluhou jejího prvního porevolučního rektora R. Palouše) rozvíjela a vytvářela „idea“ univerzity, představy o smyslu, poslání a postavení vysokých škol v tehdy ještě československé společnosti. Řada těchto myšlenek byla již diskutována v disentu nebo je přinášeli představitelé evropských univerzit – např. prof. Mikuláš Lobkovic, bývalý rektor mnichovské a tehdejší rektor katolické univerzity v Eichstättu.

Na nespočetných shromážděních Rady vysokých škol byly vášnivě diskutovány otázky autonomie, postavení akademických orgánů, otázky vysokoškolských titulů atd. To vše probíhalo v nekonfliktním dialogu s vedením ministerstva školství a promítalo se do přípravy vnitřních předpisů vysokých škol, do jejich statutů. Nový vysokoškolský zákon byl pak přijat po horečné práci celé československé akademické obce dne 4. května 1990 pod č. 172 Sb.

Již druhý odstavec § 81 zákona zdůrazňoval, že vysoké školy „jsou samosprávné“ a o „organizaci a činnosti (...) rozhodují v souladu se zákonem a v jeho mezích orgány akademické samosprávy“. V § 2 zákon široce zakotvoval akademická práva a svobody, tj. svobodu vědeckého bádání a zveřejňování jeho výsledků, svobodu umělecké tvorby, právo vyučovat a učit se, právo volit akademické samosprávné orgány, právo na různé filozofické názory a náboženská vyznání a právo je

šířit, právo používat akademické insignie a konat akademické obřady. Zákon rovněž zakotvil nedotknutelnost akademické půdy a zakázal na ní vytváření organizací politických stran a hnutí. Tyto rozsáhlé svobody omezil zákon výslovně jen tím, že jejich vykonávání nesmí být v rozporu se zásadami demokracie, humanity a právním řádem (§ 2, odst. 2).

Zákon tak dal VŠ rozsáhlou autonomii a omezil dohled státu nad nimi v míře zatím u nás nebývalé. Pátá část zákona, §§ 7–14, svěřila řízení VŠ jejich samosprávným orgánům, tj. akademickému senátu, vědeckým radám, rektorovi a prorektorům a na fakultách akademickému senátu fakult, vědeckým radám, děkanům a proděkanům. Pravomoc akademických senátů byla v § 10 zakotvena skutečně široce. Akademický senát VŠ měl kromě jiného právo zřizovat, slučovat, rozdělovat a zrušovat fakulty, schvalovat statut VŠ, navrhnout kandidáta na rektora z profesorů a docentů a navrhnout jeho odvolání. Měl právo vyslovit souhlas s návrhem rektora na jmenování prorektorů, rozhodoval o rektorově návrhu na rozdělení finančních prostředků školy, schvaloval statuty fakult i rektorův návrh na jmenování členů vědecké rady VŠ. Tato oprávnění VŠ a jejich orgánů byla tak velká, že ministerstvu školství zbylo jen právo rozdělovat parlamentem přidělené finanční prostředky a kontrolovat jejich využití, registrovat statuty VŠ, až po odejmutí práva habilitovat docenty a konat řízení ke jmenování profesory a státní a rigorózní zkoušky, to vše však až po předchozím návrhu či vyjádření akreditační komise (§ 15, odst. 1, lit. f). Ta byla a podnes je nezávislou, vládou jmenovanou komisí odborníků z VŠ a vědeckých ústavů v ČR a zahraničí, jejímž úkolem je zajištění náležité kvality VŠ.

Do zákona se dostala i Rada vysokých škol, orgán samosprávy, „který reprezentuje vysoké školy zejména ve vztahu k ministerstvu“ (§ 16, odst. 1). Radě bylo přiznáno právo se vyjadřovat jak ke zřízení a složení akreditačních komisí, tak k návrhům ministerstva na rozdělení finančních prostředků na VŠ a ke všem ostatním „podstatným návrhům a opatřením, které se týkají vysokých škol“ (§ 16,

odst. 3, lit. a, b, c). Radě vysokých škol bylo tak sice příznáno postavení samosprávné reprezentace, ale nikoliv právo rozhodovací.

Konference rektorů nebyla v zákoně vůbec uvedena, byla podle svého rozhodnutí útvarem faktickým, nikoliv právním. Její váha a autorita tím však nijak neutrpěla, neboť se opírala o váhu osobností, které sdružovala a které stály v jejím čele. V obou institucích měly všechny VŠ, zastoupené svými delegáty, rovné postavení, a to bez ohledu na jejich velikost, počty studentů, zaměstnanců či vědecký výkon. To samozřejmě kladlo velké nároky na to, aby rozhodnutí těchto orgánů, jež bylo často výsledkem hlasování, bylo vytvářeno s podporou všech či alespoň rozhodujících škol a na základě obecného konsenzu. Pokud jde o jmenování docentů či profesorů, stalo se to samozřejmějím pravomocí fakult, resp. na jejich návrh univerzit. Docenty jmenoval na návrh vědeckých rad fakult rektor a profesory a rektory jmenoval na návrh vědecké rady univerzity prezident republiky.

V průběhu platnosti zákona došlo jen k jednomu zásahu do akademické samosprávy, a to novelou z roku 1993, kterou se ministři dostalo práva jmenovat členy konkurzních komisí pro jmenování či prodlužování pracovních poměrů univerzitních učitelů (na návrh akreditační komise). Tato velmi problematická novela, kterou VŠ pocitovaly jako nepřiměřený zásah do svých práv, měla však v praxi jen formální význam.

Vedle nesporných předností měl vysokoškolský zákon, připravený neobyčejně rychle (od 17. listopadu 1989 do vydání zákona 4. května 1990 uplynulo necelých pět měsíců), i nedostatky. Mezi ně patřilo především to, že univerzity nebyly jediným právním subjektem, ale i jednotlivé fakulty dostaly právní subjektivitu, což vedlo k postupné dezintegritě univerzit a k potížím ekonomickým, neboť děkan měl sice právo disponovat s financemi a svěřeným majetkem fakulty, ale nebyl odpovědný rektorovi, který naopak jako statutární zástupce univerzity odpovídal ministru školství. Dalším problémem zákona bylo pojetí nejdůležitějšího z uni-

verzitních orgánů, akademického senátu, který byl nadán rozsáhlými pravomocemi. Jeho členy byli vedle učitelů také studenti, leckde s padesátiprocentním podílem, avšak v jeho čele nestál rektor, který mohl být dokonce z jednání senátu vyloučen, neměl právo hlasovat ani právo veta vůči usnesení senátu. Jeho jedinou možností v případě nesouhlasu se senátním usnesením byla demise do rukou prezidenta republiky. Jak je zřejmé, autoři zákona se zhlédli spíše v parlamentním modelu vlády než v modelu samosprávných orgánů, což vytvářelo mimořádné nároky na schopnosti rektora taktně a diplomaticky jednat jak s fakultami a jejich děkany, tak i se senátem.

Problémy s uplatňováním vysokoškolského zákona nebyly jediné, které musely VŠ řešit. Závažným problémem se záhy stal vztah VŠ k Akademii věd ČR (dále jen AV), která také prošla transformací. Před vědeckou obcí stál úkol najít formy spolupráce, vyřešit metodiku financování vědeckých pracovišť vysokých škol, AV i ostatních ústavů resortních. Jen s obtížemi se vytvářela základna pro vzájemné porozumění, jen s obtížemi se odstraňovaly překážky, spočívající často spíše v osobní averzi a v obavách o budoucnost vědeckých institucí. Toto napětí se projevilo i v přípravných legislativních pracích, zejména ve vztahu k úloze AV při výchově vědeckého dorostu a jejich oprávněních při jmenovacím řízení vysokoškolských docentů a profesorů. Jestliže nakonec došlo k opravdové harmonizaci vztahů mezi školami a AV, k vytváření společných pracovišť i širokému uplatnění pracovníků AV na vysokých školách, bylo to výsledkem usilovné práce představitelů obou táborů, kteří projevíli dostatečnou míru tolerance a vůli po sjednocení akademické obce ve společném zájmu a v zájmu celé naší společnosti.

Zákon z roku 1990 začal být v politických kruzích i na vysokých školách postupem doby považován za nedokonalý a ministerstvo připravilo nový vládní návrh zákona v roce 1995. Ten však byl pro svou přílišnou centralizaci, posilování pravomocí ministerstva a hrubé legislativní nedostatky po předchozím zásadním odmítnutí Konferencí rektorů parlamen-

tem vrácen ministerstvu k přepracování. Po krátké době nečinnosti ministerstva se pak iniciativy ujali rektoré, kteří na můj návrh zřídili legislativní komisi, formulovali zásady nového zákona a připravili jeho znění, které předali ministřím. Výsledek práce legislativní komise po projednání a další úpravě v Konferenci rektorů byl posouzen celou akademickou obcí České republiky a po zpracování velkého množství připomínek byl v konečné verzi předložen ministřím. Stal se pak jádrem vládního a, což je zvláště pozoruhodné, i opozičního návrhu. Z původních 22 rektorských tezí (viz box v závěru tohoto článku) se do zákona dostalo 19!

Na podobě zákona se dohodli poslanci vládních stran i poslanci tehdy nejsilnější strany opozice, tj. sociální demokracie. Tím návrh zákona překročil omezené stranické cíle a stal se společným zájmem sněmovny, jak si vysoké školy přály.

Zákon č. 111/1998 Sb. – dovršení autonomie vysokých škol

Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. se stal vyvrcholením demokratizačního procesu českého vysokého školství a zásadním předělem v jeho vývoji. Školy v něm dosáhly, jak tehdy často říkali rektoré, „maximum možného“.

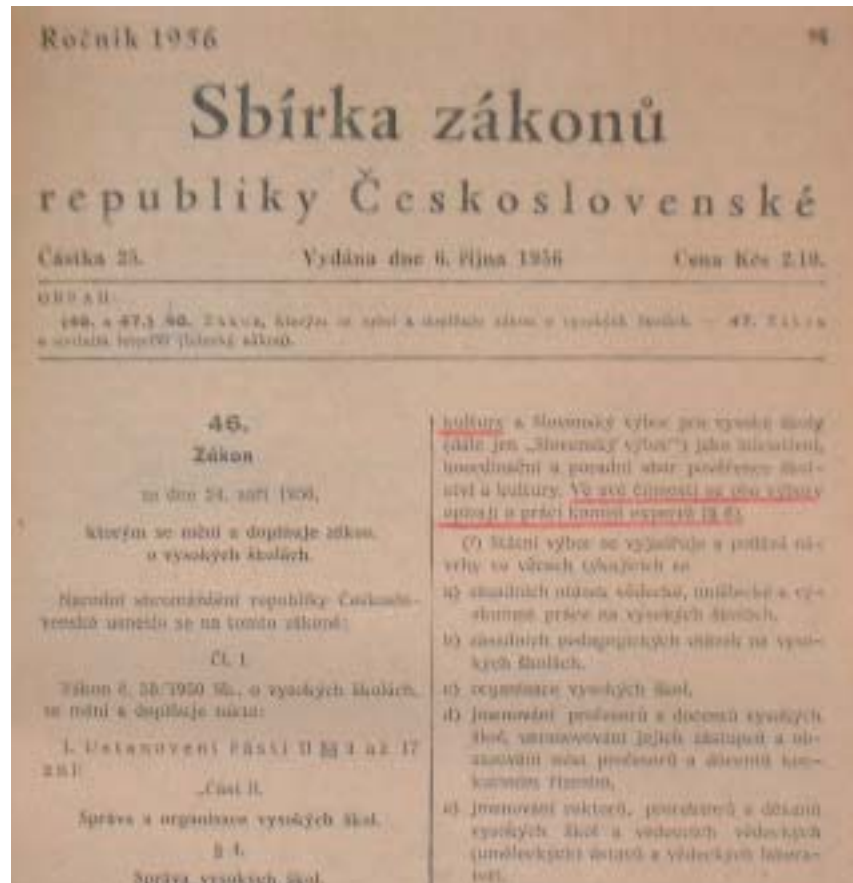
Nejpodstatnější skutečností, kterou přinesl zákon, je změna právního postavení VŠ. Do vydání zákona měly povahu státních institucí, které spravovaly státní majetek (zejména nemovitý) sloužící jejich činnosti. Nový zákon vysoké školy „odstátnil“, tj. učinil z nich veřejné korporace, subjekty práva, a předal jim majetek, který až do té doby jen spravovaly. Majetek škol nebyl přitom nijak malý – jen na movitém majetku vlastnila kupř. Univerzita Karlova více než tři miliardy Kč. Majetek nemovitý pak měl hodnotu mnoha miliard korun a jako vlastníci mohly tedy VŠ po vydání nového vysokoškolského zákona s tímto majetkem nakládat a podnikat; zákon však jejich činnost omezil (§§ 14, 19 a 20).

Zákon dále poprvé umožnil zakládání soukromých VŠ univerzitních i tzv. neuniverzitních, omezených jen na bakalářské studijní programy (§ 2, odst. 3 a 5). Obecně bylo toto ustanovení o soukro-

mých VŠ, české období německých Fachhochschulen, přijímáno na univerzitách s rozpaky, které plynuly z obav z devalvace českého vysokého školství. Zákon však v tomto směru poskytoval záruky: k založení takové instituce je zapotřebí souhlasu ministerstva, a to po vyjádření Akreditační komise.

Pokud jde o pojetí a funkci Akreditační komise (§§ 83–86), je možno konstatovat, že byla v zákoně zakotvena jako sbor 21 odborníků, které do jejich funkce jmenovala na návrh ministra školství vláda. Povinností ministra bylo vyžádat si návrhy na její členy od Konference rektorů, Rady vysokých škol, Rady vlády pro výzkum a vývoj a Akademie věd. Členství v Komisi bylo časově omezeno a jejím členem nesměl být rektor, prorektor či děkan. Akreditační komise neměla exekutivní pravomoc, vydávala jen stanoviska, návrhy či doporučení. Jejich smyslem bylo hodnocení činnosti VŠ a posuzování dalších otázek, které jí předložil příslušný ministr. Komise také mohla vydávat stanoviska k žádostem o akreditaci studijních programů, k oprávnění konat habilitační či profesorské řízení, ke zřízení, sloučení či zrušení fakulty VŠ a zejména k udělení státního souhlasu ke zřízení soukromé VŠ (§ 84). Opatření Komise v případě zjištění nedostatků v činnosti školy se realizovala buď cestou doporučení, či návrhem ministerstvu, aby pozastavilo, omezilo či odňalo škole příslušnou akreditaci (§ 85). Nový zákon ještě více oslabil vliv ministerstva a státu vůbec na vnitřní život VŠ (viz zvl. § 87, Působnost ministerstva). V podstatě byl tento vliv omezen na rozdělování státních dotací schválených v rámci státního rozpočtu parlamentem pro činnost VŠ a na právo kontrolovat jejich využití. Ministr však nemohl mluvit do stanovení mzdy na VŠ, do přijímání pracovních sil, povolávání profesorů, docentů a asistentů. Dřívější právo ministra zasahovat do výběrového řízení jmenováním členů konkurzních komisí tedy zmizelo. VŠ také zcela samostatně rozhodovaly o svých studijních programech a rozsahu výuky a zákon je v tomto směru omezil jen povinností akreditace. Jinými slovy, ministerstvo bylo v tomto ohledu vázáno stanovisky Akreditační

K ovládnutí intelligence mělo posloužit také zákon z roku 1956, který měnil a doplňoval vysokoškolský zákon.

komise a jeho rozhodnutí jako orgánu státní správy byla také soudně přezkoumatelná. Ministerstvo také mělo právo registrovat vnitřní předpisy VŠ a vykonávat tím dohled nad zákoností těchto statutárních předpisů. Plnilo tak úkoly nadřízeného správního orgánu VŠ ve správním řízení a podílelo se v některých případech, tj. pokud jde o obory na českých VŠ nezastoupené, na nostrifikaci vysokoškolského vzdělání získaného v zahraničí, které jinak náleželo vysokým školám (§ 89). Jak je tedy zřejmé, došlo tu opravdu k podstatnému zúžení státního vlivu na vysoké školství.

Vnitřní samospráva VŠ byla založena na jejich právu zřizovat si své samosprávné orgány, volit kandidáty na funkce děkanů a rektorů a zřizovat si další orgány akademické samosprávy či úřední aparát pro plnění úkolů školy. Pokud jde o délku funkčního období děkana či rektora, bylo tehdy tříleté s možností jedné další volební periody. Bylo založeno právo rektora jmenovat děkany na návrh fakultních senátů

a také je, se souhlasem senátu fakulty či univerzity, odvolávat. Poněkud se rovněž zúžila pravomoc akademického senátu univerzity vůči rektorovi. Nadále sice volí kandidáta na rektora, kterého pak jmenuje prezident, a může také navrhnout jeho odvolání, ale vzhledem k tomu, že rektor je nyní výslovně prohlášen statutárním zástupcem univerzity, omezila se pravomoc senátu vůči němu jen na věci v zákoně výslovně uvedené a všechny pokusy pravomoc senátu v tomto směru posílit či rozšířit ministerstvo při registraci odmítlo. Podle § 9 zákona měl senát právo schvalovat vnitřní předpisy VŠ, rozpočet předložený rektorem, výroční zprávu o činnosti předloženou rektorem a hodnocení činnosti školy, návrh rektora na členy vědecké rady a disciplinární komise a tzv. dlouhodobý záměr VŠ, tj. její strategické cíle. Ačkoliv rektor a prorektoři stále nesměli být členy akademického senátu, mohl se rektor zasedání senátu zúčastnit, muselo mu být uděleno slovo a mohl také dosáhnout svolání mimořádného zasedání.

Co však stále ještě zeslabovalo odbornou činnost senátu a jeho autoritu, byl vysoký podíl studentů v senátu, neboť zákon připoouštěl, aby jejich počet byl nejméně třetina a nejvíce polovina členů senátu, přičemž počet členů senátu neměl být nižší než 11 členů. Oproti době před vydáním zákona č. 111/1998 však vyvstal akademickým senátům nový konkurent – odbory a jejich vliv na vytváření pracovních předpisů VŠ a zvláště pak na kolektivní smlouvy.

Autoritativním orgánem v oblasti rozhodování a řízení vědecké a pedagogické práce na univerzitě i fakultách byly vědecké rady. Jejich pravomoc (§ 12) byla sice jen omezeně výtčena právem jednat ve jmenovacím řízení profesorů a docentů a projednávat dlouhodobé záměry VŠ a schvalovat studijní programy, avšak současně byla dána rektorovi či na fakultách děkanovi možnost, aby jim předkládal jakékoliv další otázky k projednání či schválení.

Z těchto orgánů akademické samosprávy jsou akademický senát, resp. jeho členové a členové vědecké rady ze své činnosti neodpovědní, a to přesto, že je jim svěřena poměrně velká pravomoc. Toto napětí mezi pravomocí a odpovědností, které ostatně dobře známe i z parlamentních systémů, relativizovalo možnosti řídicích pracovníků VŠ a zdá se, že bude muset být v budoucnu řešeno. Nejspíše transformací senátů ve správní či dozorčí rady VŠ.

Věda, výzkum a vzdělávání v koncepci nového zákona

Základní ideou vysokých škol v ČR stále zůstává stará Humboldtova idea o jednotě vědy, vzdělání a učení. Zákon z roku 1998 jim také přiznal „klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti“ (§ 1) a v rámci právní úpravy akademických svobod zaručil „svobodu vědy, výzkumu a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků“ (§ 4, písm. a).

Oproti zákonu z roku 1990 se mezi akademické pracovníky vysoké školy (§ 70) počítají jak profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti a lektoři, tak i vědeckí, výzkumní a vývojoví pracovníci podléající

se na pedagogické činnosti. Současně se připouští i pedagogická činnost odborníků pracujících mimo VŠ, a to na základě dohod mimo pracovní poměr.

Další důležitou součástí nového zákona bylo i zřízení instituce doktorandů, kteří se připravují na svou vědeckou dráhu v průběhu tří let, aby po obhájení disertace a zkouškách získali titul PhD. Vedle tohoto titulu, který nahradil tzv. kandidaturu vedoucí k získání titulu kandidát věd (CSc.) podle sovětského vzoru, však zůstal po určitou dobu zachován titul doktora věd ve zkratce DrSc., který osvědčoval, že jeho nositel patří mezi vědeckou elitu. Tento titul po náročném řízení udělovaly vědecké rady VŠ a vědecká rada Akademie věd. V praxi se tento titul často stával neoficiálním kritériem pro profesury. Po zániku této hodnoty k 31. 12. 2001 rozhodnutím Akademie věd ČR došlo ke zřízení hodnoty doktora věd (DrS.), kterou po předchozím doktorském řízení uděluje vědecká rada Akademie věd.

Problémem, který zákon neřešil, je financování vědy na VŠ. Finanční prostředky byly složeny z grantových peněz resortních ministerstev, národních grantové agentury, vnitřních grantových agentur na univerzitách a podpory Rady vlády pro vědu a výzkum. Poměrně malý objem prostředků se získával z grantových agentur zahraničních – ČR tehdy ještě nebyla členem EU. Univerzity musely tedy financovat svou vědeckou činnost z tzv. institucionálních peněz, tj. ze státních dotací, které jsou společné pro vlastní provoz škol i vzdělávací a vědeckou práci.

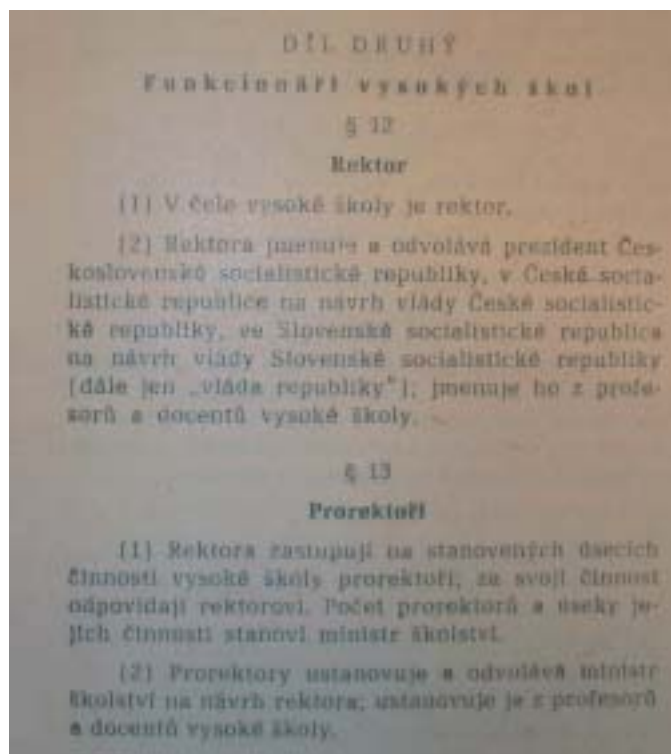
Studenti podle zákona č. 111/1998 byli členy akademické obce a vztahovala se na ně stejná akademická práva jako na akademické pracovníky. Výslovně se jim poskytuje volnost ve volbě studijních programů a témat

disertačních prací. Důležitým právem studentů bylo aktivní a pasivní volební právo do akademických senátů (§ 62). Striktně vzato by student podle znění zákona mohl být zvolen kandidátem na rektora či děkana, neboť zákon nestanoví nikde jejich kvalifikaci. K ohlášení takového pokusu studenta kandidovat na funkci děkanskou skutečně došlo v roce 1999, ale bez praktické realizace.

Vysoké školy musejí zůstat nezávislé a kritické

Můj výklad zákonodárných změn v českém vysokém školství, které po roce 1989 vedly k transformaci z totalitních škol v demokratické, samosprávné autonomní instituce, nemůže být ničím víc než pouhým přehledem vybraných problémů, upozorněním na otázky, které mohou být i dnes pro naše vysoké školy důležité a samozřejmě i zajímavé jako způsob řešení v zemi, která musela překonávat padesátileté dědictví komunistické koncepce vysokého školství.

Sebelepší zákon sám o sobě ovšem nemůže zaručit demokratické prostředí, autonomii a samosprávu na vysokých

Zákon z roku 1980 posílil kontrolu Ministerstva školství nad personálním obsazením univerzit.

školách. Skutečnou zárukou svobody a nezávislosti vysokého školství může být jen demokratické prostředí, společnost založená na funkční parlamentní demokracii, právní stát a liberální tržní ekonomika. Vysoké školy nejsou a nemohou být izolovanými ostrovy, a i když si zachovávají nezávislost na politickém životě, neměly by ztrácet svou funkci odborného a kritického oponenta. Vysoké školy musí být rovněž dokonale spojeny se světovou

sítí vysokých škol, musejí být otevřeny světu a důsledně internacionální.

*Poznámka redakce: Tento článek je zkrácenou verzí studie, která vyjde německy ve sborníku *Insel der bürgerlichen Autonomie? Traditionelle Selbstverwaltungsmilieus in den Umbruchsjahren 1944/45 und 1989/90.* (Pešek, J.; Nigrin, T. – eds.) Frankfurt a. M.: Peter Lang Verlag, 2007.*

prof. JUDr. Dr. h. c.
Karel Malý, DrSc.

Autor článku je ředitelem Ústavu právních dějin a profesorem Katedry právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, emeritním prorektorem (1990–1994) a rektorem (1994–1999) UK a zakládajícím předsedou Rady vysokých škol (1990–1993).

Stručné teze vysokoškolského zákona, předložené Konferenci rektorů pro přípravu vysokoškolského zákona v roce 1997

Předložené teze jsou jen velmi stručným a hrubým náčrtem problematiky, kterou bude muset řešit zákon o vysokých školách (dále je ZVŠ). Mnohé je již obsaženo v ministerském návrhu a není důvodu, pokud po obsahové stránce jde o vyhovující koncepci, abychom je odmítali. V mnohém také vycházím z podnětů, které mi zaslali někteří rektori. Jejich návrhy a stanoviska má k dispozici legislativní skupina. Práce, která byla vykonána, a výsledky mnoha diskusí by neměly zapadnout. Některé změny oproti původnímu návrhu jsou výsledkem kritiky, které byl ve své poslední (parlamentní) podobě návrh zákona podroben. Pokusil jsem se navrhnout i zcela nové koncepci, o kterých jsme zatím neuvažovali. Dávám je jako podnět k diskusi: jsme stále ještě ve stadiu, kdy je možné cokoliv navrhnout a cokoliv změnit. Návrh tezí je zcela důvěrný a není určen pro širší veřejnost, tj. v tomto stadiu ani ne pro akademickou. Neměli bychom v tomto stadiu obnovovat diskuse nad návrhem zásad. Zdá se mi účelné předložit až hotové paragrafové znění. K tezí připojuji tzv. Východiska a náčrt Struktury zákona. Vše by mělo být čteno ve vzájemné souvislosti.

1. Zákon definuje vysokou školu jako vrcholnou vědeckou a pedagogickou instituci, jejímž úkolem je vědecký výzkum a vzdělávání.
2. Zákon rozlišuje mezi státními a soukromými VŠ. Právní postavení soukromých vysokých škol upravuje zvláštní oddíl zákona.
3. Vysoké školy jsou samosprávné a autonomní. Vznikají a zanikají zákonem vyjma soukromých, které vznikají udělením státního přivolení (viz dále č. 21). Musí mít všechny stupně studia: bakalářské, magisterské a doktorské.
4. Státní školy mají nárok na státní příspěvek. Jsou neziskové organizace. Mohou vlastnit majetek. Jejich činnost je osvobozena od daní.
5. Práva a povinnosti VŠ jsou stanoveny tímto zákonem (zejména ve vztahu ke státu) a statutem VŠ.
6. Právní subjektivitu má VŠ. Její součástí (fakulty, departementy, sekce apod.) jednají jménem VŠ v rozsahu stanoveném statutem VŠ.
7. Student se stává studentem VŠ imatrikulací a přestává být studentem ukončením studia, tj. absolvováním ucelené části studia (bakalářského, magisterského, doktorského), zanecháním studia či vyloučením. Důvody vyloučení stanoví zákon.
8. Práva a povinnosti studenta jako člena akademické obce upravuje zákon.
9. Studenti mají v případě potřeby právo na sociální podporu (dle platné právní úpravy o sociálním zabezpečení) a na sociální stipendia. Podmínky a výši těchto stipendií stanoví vyhláška MŠ.
10. Na VŠ působí vysokoškolské učitelé: profesori, mimořádní profesori, odborní asistenti a asistenti. V mimořádných případech může VŠ udělit veniam docendi odborníkům působícím mimo vysokou školu s titulem soukromý docent. Tito docenti nejsou zaměstnanci VŠ a tvoří přirozenou zálohu pro doplňování učitelského sboru. Mohou se podílet na výuce. Současní docenti, pokud jsou v plném pracovním poměru na VŠ, se stávají mimořádnými profesory.
11. Profesory jmenuje prezident republiky na návrh VR VŠ. Mimořádné profesory a soukromé docenty rektor VŠ.
12. Profesorské a docentské řízení zahajuje děkan fakulty z vlastního popudu či na návrh vědecké rady fakulty či VŠ nebo na návrh rektora. Podrobnosti upravuje vyhláška o profesorském a docentském řízení.
13. Pracovní poměry profesorů a mimořádných profesorů nejsou časově omezeny. Pracovní poměry ostatních učitelů jsou uzavírány na dobu určitou, nejméně však na dobu pěti let.
14. VŠ je spravována akademickými orgány a funkcionáři. Jsou to akademický senát a vědecká rada VŠ či fakulty, rektor a prorektori a děkan a proděkan. Rektora jmenuje na návrh AS VŠ prezident republiky, děkana na návrh AS fakulty rektor. Rektor je statutární zástupce VŠ.
15. Akademické senáty jsou složeny ze zástupců profesorů, asistentů a studentů v poměru, který stanoví statut VŠ. Jejich pravomoc je legislativní, kontrolní, volí kandidáta na funkci rektora či na úrovni fakult na děkana.
16. Zástupcem rektora pro správu a ekonomiku VŠ je kvestor.
17. Vysoké školy mohou vybírat od studentů školné. Školné je příjmem VŠ mimo státní příspěvek. Jeho výši a použití stanoví na návrh rektora AS VŠ.
18. K zajištění náležitě úrovně činnosti VŠ zřizuje vláda Akreditační kolegium z předních osobností vysokých škol, vědy a kultury. AK je nezávislé na MŠ a má povahu ústředního orgánu státní správy. Práva a povinnosti stanoví zvláštní vyhláška.
19. ZVŠ výslovně stanoví, která rozhodnutí VŠ se řídí předpisy o správním řízení. Ve všech ostatních případech zákon upravuje možnosti nápravy vadných rozhodnutí orgánů VŠ.
20. Soukromé vysoké školy se řídí tímto zákonem s výjimkami, které jsou v něm výslovně stanoveny.
21. Vznik a činnost soukromých VŠ jsou vázány na udělení státního souhlasu po kladném vyjádření akreditačního kolegia. Důvody odejmutí státního souhlasu stanoví zákon.
22. Soukromé vysoké školy mohou dostat státní příspěvek na provoz jen v prvních dvou letech od započetí své činnosti.

ČESKÁ VYSOKOŠKOLSKÁ LEGISLATIVA V EVROPSKÉM KONTEXTU

Petr Pabian

Vysoké školství v Evropě prochází několik posledních let rozsáhlými změnami a vysokoškolská legislativa není výjimkou. Celá řada zemí v nedávné době zásadně změnila nebo se co nejdříve chystá změnit legislativní rámec pro své terciární vzdělávání. Tyto změny i politické debaty, které je provázejí, přitom potvrzují, že se vysoké školství stalo jednou ze zásadních oblastí veřejné politiky.

Vysokoškolská legislativa v evropských zemích

Asi nejdrámatičtější průběh měla poslední změna vysokoškolského zákona v Maďarsku. Na základě dlouhodobé strategie pro rozvoj vysokého školství (program Universitas) vláda předložila a parlament na jaře 2005 schválil návrh nového vysokoškolského zákona. Ten měl zavést strukturované studium, kreditní systém, půjčky a další formy podpory studujících, posílit výkonový charakter financování a procedury pro zajištění kvality a také zvýšit autonomii vysokých škol a současně změnit jejich vnitřní rozhodování. Avšak právě kvůli poslední zmíněnému bodu prezident zákon namísto podepsání předal k přezkoumání ústavnímu soudu. Návrh zákona totiž rozdělil pravomoci mezi dva orgány: akademický senát a správní radu. Senát jakožto reprezentativní orgán akademické obce měl rozhodovat v oblasti výuky a výzkumu, zatímco správní rada v oblasti hospodaření a personálních otázkách; správní rada přitom měla být částečně jmenována akademickým senátem (ovšem pouze z osob mimo akademickou obec školy) a částečně ministerstvem. Ústavní soud na podzim 2005 rozhodl, že toto ustanovení odporuje ústavě: autonomie vysokých škol vyžaduje, aby byly řízeny reprezentativními orgány akademické obce. Ještě před koncem roku byl proto v parlamentu přijat změněný text zákona, který

Hlavní budova Technické univerzity ve Štýrském Hradci

omezil působnost rady na oblast hospodaření a omezil její rozhodovací pravomoci na iniciativní a poradní.

Podobně dramatické bylo projednávání zákona o školním a o doprovodném systému studentských půjček a stipendií na Slovensku. Návrh předložila pravicová koalice jako součást svých liberálních reforem, ovšem nakonec jedna z koaličních stran (ANO) v parlamentu hlasovala proti návrhu a způsobila tím vážnou koaliční krizi. Ta byla ještě umocněna nejrozsáhlejšími studentskými protesty od roku 1989. Nepřijetí zákona však nemělo vliv na obecný legislativní rámec vysokého školství daný zákonem z roku 2002, který nahradil původní federální zákon z roku 1990. Nový zákon především změnil právní status vysokých škol ze státních na veřejné a spolu s doplňující legislativou zavedl hlavní reformy spojené s Boloňským procesem: strukturované studium a kreditní systém.

Zatímco Maďarsko přijalo druhý postko-

munistický zákon v roce 1993, Česko v roce 1998 a Slovensko v roce 2002, Polsko nahradilo svůj první reformní zákon z roku 1990 až v loňském roce. Nový zákon vznikl z prezidentské iniciativy a kromě boloňských reforem například právně vymezil existující typy vysokých škol (od univerzit po akademie) nebo roli rektorských konferencí a reprezentace studujících.

Podobně významné legislativní změny samozřejmě neprobíhají pouze v postkomunistických zemích. V Rakousku vstoupila v roce 2004 v účinnost hlavní ustanovení zákona o univerzitách z roku 2002. Také tento zákon po přijetí parlamentem skončil u ústavního soudu, který zde však na rozdíl od Maďarska všechny námitky zamítl. Univerzity tak získaly právní subjektivitu a nové řídicí orgány, senát a radu, jejichž složení a pravomoci jsou velmi podobné jako v zamítnutém zákoně maďarském. V souvislosti s nově nabytou právní subjektivitou univerzit se

změnilo i postavení jejich zaměstnankyň a zaměstnanců ze státní služby na standardní pracovněprávní vztah s univerzitou. Od roku 2007 v Rakousku vstoupí v účinnost ustanovení o výkonových smlouvách mezi univerzitami a ministerstvem, podle kterých bude ministerstvo rozdělovat 80 % státních financí. Zákon také zavedl hlavní reformy vyplývající z Boloňského procesu: strukturované studium a kreditní systém.

Zatímco v Rakousku už implementace nové legislativy probíhá několik let, ve Švédsku vstupují v účinnost první ustanovení nové legislativy právě nyní a většina z nich až v roce 2007, neboť rozsáhlá novela vysokoškolského zákona a návazných předpisů byla přijata parlamentem a vládou v březnu a červnu letošního roku. Hlavní změny se týkají strukturovaného studia a pravidel pro přijímání ke studiu – ta mají podpořit další snížení nerovností v přístupu na vysoké školy (především dále podpořit studující z dělnického a přistěhovaleckého prostředí); také byla zavedena částečná autonomie vysokých škol při stanovení podmínek pro přijetí do prvního stupně studia.

Zcela jiné záležitosti řešil vysokoškolský zákon pro Anglii a Wales přijatý v roce 2004, který vstupuje v účinnost právě se začátkem letošního akademického roku. Jeho hlavní náplní byla změna systému školného – od pevné výše školného splatného předem k variabilnímu, splácenému až po absolvování v závislosti na výši příjmu. Stejně jako na Slovensku, i zde projednávání zákona provázely rozsáhlé studentské protesty.

Studentské organizace naopak podporovaly ministerský návrh vysokoškolského zákona v Srbsku z roku 2003 proti široké opozici složené z vedení a vyučujících veřejných vysokých škol, odborů a církevních představitelů. Po dvouletém projednávání byl návrh v roce 2005 přijat a zavedl strukturované studium spolu s kreditním systémem, systém akreditace a evaluace a dále posílil postavení studujících v samosprávě škol. V důsledku rozsáhlé opozice však zůstaly nevyřešeny otázky týkající se rozsahu institucionální autonomie, právní subjektivity fakult a financování vysokého školství.

Obecné trendy ve vysokoškolské legislativě

Předchozí výběrový přehled ukazuje důležité obrysy současného legislativního vývoje v evropských zemích. K těm hlavním patří úzká provázanost legislativy s koncepcí vysokoškolské politiky, několik klíčových témat (autonomie a řízení škol, veřejné financování a školné, zajištění kvality, přístup k vysokoškolskému vzdělání) a implementace Boloňského procesu.

Ve většině z výše uvedených zemí, podobně jako v řadě dalších, vycházela změna vysokoškolské legislativy z širší koncepce vysokoškolské politiky. Například v Maďarsku to byl už zmíněný program Universitas, ve Velké Británii bílá kniha Budoucnost vysokého školství a na Slovensku Koncepce dalšího rozvoje vysokého školství pro 21. století. Změna legislativy už v těchto případech není cílem vysokoškolské politiky, nýbrž pouze jedním z nástrojů pro realizaci strategických cílů. Tyto cíle lze pro řadu evropských zemí shrnout do jednoduchého principu: snahy zvýšit kapacitu a efektivitu vysokého školství.

Z tohoto principu vychází zaměření vysokoškolské politiky na několik vzájemně propojených oblastí. Změnou právního postavení a vnitřního řízení vysokých škol má být dosaženo jejich flexibilnějšího a užšího spojení s jejich okolím (poptávka po studiu, trh práce, výzkum a inovace apod.). Cílem změny veřejného financování pak je provázat příspěvky ze státního rozpočtu s realizací priorit vládní vysokoškolské politiky. Především západoevropské země hledají legislativní nástroje rozšíření participace na terciárním vzdělávání – proto Anglie a Wales změnilo školné splatné předem na odložené, proto Švédsko vyrovnává podmínky pro netradiční uchazečky a uchazeče o vstup na vysoké školy.

Stejnému principu slouží v řadě zemí také implementace Boloňského procesu.

Boloňský proces a vysokoškolská legislativa

V žádné ze zemí účastnicích se Boloňského procesu neodpídal stav terciárního vzdělávání na počátku procesu (tedy v roce 1999 či v roce přistoupení

dané země) zcela a úplně cílům stanoveným pro rok 2010; navíc se tyto cíle postupně vyvíjejí. Všechny země proto musely provést ve svém systému terciárního vzdělání změny, aby jej adaptovaly na připravovaný evropský prostor terciárního vzdělávání. Využití legislativních nástrojů při realizaci boloňských reforem se v různých evropských zemích liší, je však možné rozlišit tři obecné přístupy.

První skupina zemí přistoupila k rychlé úpravě své vysokoškolské legislativy tak, aby se legislativa mohla stát nástrojem implementace Boloňského procesu. V těchto zemích došlo většinou k dílčím legislativním změnám ať už primární legislativy (novelizace stávajících zákonů), nebo sekundární legislativy (přijetí vyhlášek či nařízení). Prominentním příkladem tohoto přístupu je Francie, která hlavně mezi lety 1999 a 2002 zažila doslova záplavu ministerských nařízení; podobně však na Boloňskou deklaraci reagovala Itálie, Norsko, Nizozemí a také Česká republika. Jiné země se rozhodly nikoliv pro okamžitou adaptaci dílčími normami, nýbrž pro celkovou změnu legislativy do podoby kompatibilní s cíli Boloňského procesu, byť za cenu odložení takovéto legislativní úpravy. V těchto zemích to obvykle znamená přijetí zásadně přepracovaného vysokoškolského zákona nebo jeho rozsáhlé novely, a to většinou s prodlevou několika let od počátku Boloňského procesu. Do této skupiny patří například výše diskutované Polsko, Švédsko a Srbsko. Některé země mohou také průběžně prováděné reformy završit celkovou legislativní adaptací, tedy po několika letech novelizací či vyhlásek přistoupit k přijetí nové primární legislativy (případ Maďarska).

Třetí přístup neystematičtěji aplikuje Velká Británie, kde legislativa není vůbec používána jako implementační nástroj k dosažení cílů Boloňského procesu. To bylo svěřeno přímo jednotlivým institucím, aniž by bylo potřeba jim potřebné změny předepisovat legislativně. Tento přístup však do jisté míry uplatňují i další země, ale pouze u některých dílčích cílů Boloňského procesu – za příklad zde může posloužit zavádění kreditního systému v Česku.

FOTO: WWW.VGSR.UW.EDU.PL

Budova zeměpisného oddělení a regionálních studií Varšavské univerzity

Srovnáním těchto tří skupin zemí zjistíme, že žádný z uvedených přístupů není sám o sobě ani zárukou, ani překážkou úspěšné implementace Boloňského procesu. Země ze všech tří skupin totiž při „inventuře“ (stocktaking) provedené v roce 2005 před ministerským setkáním v Bergenu obdržely obdobná hodnocení – od vysokých po nízké známky – bez ohledu na použitý legislativní model.

Česká legislativa v evropském kontextu

Z této srovnávací inventury vyšla velice dobře Česká republika, která obdržela nejvyšší možné hodnocení. Znamená to tedy, že česká vysokoškolská legislativa patří v evropském kontextu ke špičce? Obávám se, že nikoliv, což vynikne při srovnání jejího vývoje v posledních letech s evropským trendem návaznosti legislativních změn na koncepci vysokoškolské politiky. Je zřejmé, že česká legislativa v posledních letech nevznikala jako nástroj pro realizaci obecných strategických cílů vysokoškolské politiky.

Před přijetím nového vysokoškolského zákona v roce 1998 bylo cílem vysokoškolské politiky vytvoření a schválení tohoto zákona – zákon byl tedy samotným cílem, nikoliv nástrojem k dosažení strategických cílů. Novela zákona z roku

2001 pak vznikla z poslancecké iniciativy a byla parlamentem přijata proti aktivnímu odporu vlády; ta ji však přesto brzy zařadila na seznam úspěšných nástrojů své politiky implementace Boloňského procesu, když vyšla najevo účinnost novely při zavádění strukturovaného studia. V loňském roce pak ministerstvo školství přijalo strategii vysokoškolské politiky pro příštích pět let, která vůbec nepočítá s legislativou jako možným nástrojem implementace. Přesto se však ministerstvo aktivně zapojilo do procesu schvalování další poslancecké novely vysokoškolského zákona, která byla přijata na konci roku 2005.

Tento nedostatek je zřejmý zejména v dlouhodobé diskusi o tom, zda Česko potřebuje zákon o terciárním vzdělávání, který by spojil stávající oddělenou legislativní úpravu vysokého a vyššího odborného školství. Přitom je zřejmé, že pouhým legislativním spojením nebudou odstraněny hlavní problémy současné situace: nedostatečná prostupnost vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání a absence programů kratších než bakalářský program. Tyto problémy je však potřeba řešit z hlediska koncepce terciárního vzdělávání, nikoliv legislativy, jak se děje v dosavadních diskusích. Pro překonání nízké míry integrace obou částí

terciárního sektoru je potřeba změnit směřování politiky terciárního vzdělávání; legislativní změny samy o sobě nic neřeší. Pohled z evropské perspektivy tudíž ukazuje, že hlavní vadou české vysokoškolské legislativy není samotná legislativa, nýbrž její nedostatečný základ ve strategické vysokoškolské politice. Pokulhávající české vysoké školství by potřebovalo takovou legislativu, která jasně vychází ze strategických cílů, která umožní vyhodnotit plnění těchto cílů a na tomto základě se zákony posléze budou průběžně upravovat. Takové politiky a na ní založené legislativy se však české vysoké školy zatím nedočkaly a ani v nejbližší době se bohužel nejspíše nedočkají.

Bc. Mgr. Petr Pabian, Th.D.

Autor studie je zaměstnancem Centra pro studium vysokého školství při MŠMT ČR. Specializuje se na výzkum mezinárodních vlivů na českou vysokoškolskou politiku a na oblast vzdělanostních nerovností a přístupu k terciárnímu vzdělávání. Rozsáhlejší analýzu současné evropské vysokoškolské legislativy publikoval ve studii *Dynamika terciárního vzdělávání a vysokoškolská legislativa* (Aula 3/2006, s. 79–94).

PREZIDENT EVROPSKÉ ASOCIACE UNIVERZIT: POMÁHÁME BUDOVAT VZDĚLANOU EVROPU SE SILNÝMI UNIVERZITAMI

Profesor Georg Winckler je hlavou Evropské asociace univerzit (EUA) a rektorem vídeňské univerzity. Cítí zodpovědnost za osud evropského vysokého školství a jako někdejší student univerzity v Princetonu (USA) má možnost srovnání americké a evropské situace na univerzitách. Evropa má podle něj výborné bakalářské programy, ty doktorské však musí zlepšit. Profesor Winckler se specializuje na monetární ekonomii, evropskou měnovou integraci a makroekonomii. Narodil se v České republice a rád se do ní vrací.

Pane profesore, čím se vlastně EUA zabývá a kolik má členů?

EUA je společenství bezmála osmi set univerzit v 46 zemích Evropy. Představuje hlas evropských univerzit v boloňském reformním procesu a spolu s EU, nevládními organizacemi a mezinárodními společnostmi přispívá k rozvoji evropského vysokoškolského vzdělání a výzkumné politiky. EUA pro podporu svých členů pořádá konference, semináře a workshopy, řídí tematické projekty, vydává informační publikace a bulletiny. Samozřejmě také spravujeme doménu www.eua.be, kde zájemci najdou konkrétnější informace o naší práci.

Jaké problémy EUA řeší a za co konkrétně jste zodpovědný vy jako prezident?

Pracujeme na široké škále témat, která jsou pro naše členy klíčová, například na realizaci Boloňského procesu. Řešíme tedy otázky standardizace kvality a zdrojů financování, podporujeme tzv. joint degrees, což jsou programy realizované ve spolupráci několika vysokých škol z různých zemí, založené na společném obsahu. Zabýváme se doktorskými programy a dalším vzděláváním mladých vědců, snažíme se přispívat ke sdílení výsledků výzkumu a taky zdokonalování managementu vysokých škol. Já jako prezident na základě svého statutu EUA vedu a reprezentuji. Jsem zodpovědný, samozřejmě spolu s dalšími členy vedení, za vývoj a směřování EUA. Spolu s generálním tajemníkem pak dohlížím na plnění plánů, reprezentuji naši asociaci na konferencích, pracovních jednáních a jejím jménem vystupuji v médiích.

Snaží se EUA o unifikaci nebo alespoň přiblížení zákonných norem jednotlivých zemí EU? Pokud ano, jak?

Profesor Winckler, specialista na monetární ekonomii, evropskou měnovou integraci a makroekonomii

FOTO NA TĚTO DVOUSTRANĚ: TOM FINNIE

EUA podporuje autonomii a samostatnost evropských univerzit a aktivně se snaží napomáhat komunikaci s Komisí evropských společenství v otázkách modernizace a inovace vzdělávacího a výzkumného procesu, které jsou detailně zpracovány v dokumentu *Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: Education, Research and Innovation* z 10. května 2006. Navíc spolupracujeme s neziskovou organizací *Magna Charta Observatory for Fundamental University Values and Rights*, která se nachází v italské Boloni – právě tato organizace dohlíží na plnění zásad, jež v roce 1988 podepsali v Boloni rektori 388 univerzit na celém světě. Univerzitní hodnoty musí být zachovány a je třeba je šetrně začlenit do vysokoškolských zákonů jednotlivých evropských států.

Obrátila se na EAU nějaká z českých univerzit se žádostí o konzultaci nebo pomoc v procesu schvalování novely VŠ zákona?
O tom nic nevím, osobně jsem to neřešil.

Existují nějaké trendy v evropské univerzitní legislativě? Jaká je perspektiva a cíle?
Máme jasný cíl. Evropské univerzity musí být samostatnější a musí profesionalizovat svá vedení. Finance vkládané do vysokého školství samozřejmě nejsou dostatečné. Univerzity v evropské pětadvacítce měly dostávat minimálně 2 % hrubého domácího produktu, dostane se k nim však sotva 1,28 % HDP.

Mezi českými vysokoškolskými standardy a standardy EU jsou určité rozdíly, například v kritériích akreditace jednotlivých oborů či evaluace fakult. Vidíte to jako problém?
Zatím se tyto rozdíly jako problém nejeví.

Jak se v rámci vaší organizace projevují české univerzity?

V rámci Evropy jsou české vysoké školy obecně velmi aktivní. Rád bych ocenil především práci, kterou odvedla brněnská Masarykova univerzita při pořádání konference EUA, kterou hostila 19.–21. října tohoto roku.

Masarykovu univerzitu navštěvujete poměrně často a prostředím českých vyso-

kých škol znáte dobře. Co jsou podle vás jeho největší klady a zápory?

České univerzity se na začátku devadesátých let začaly otvírat světu a podmínky, v nichž tehdy začínaly, nebyly jednoduché. Teď jsou ale velmi úspěšné, i když by samozřejmě mohly být lépe financované.

Jak zkoumá EUA zájmy a potřeby studentů a profesorů? Stává se, že vás vedení jednotlivých univerzit žádají o radu?

Průběh ustavování zásad boloňského procesu analyzujeme pomocí mnoha vývojových průzkumů. Jejich výsledky zveřejňujeme v sériích publikací, například o doktorských programech. Odpovídáme samozřejmě na mnoho otázek studentů i profesorů a jsme připraveni jim poradit a naslouchat jejich zájmům a potřebám.

Co je vaším hlavním cílem ve funkci prezidenta EUA?

Napomoci vybudovat vzdělanou Evropu se silnými univerzitami.

Jaké jsou hlavní problémy současného evropského školského systému?

Vzdělávací systém jako celek příliš nesledujeme, zabýváme se především vysokoškolským vzděláváním. Na univerzity však má zásadní vliv to, kolik maturantů přichází ze středních škol a jaké mají znalosti. V některých zemích může problém terciárního vzdělávání tkvět v nedostatečném financování středních škol.

Která část systému představuje největší problém? Základní, střední anebo vysokoškolské vzdělávání?

Vysoké školy by měly při přijímání studentů nabízet rovné šance. To však vyžaduje změny už na středních školách.

Americké školství předstihlo Evropu. Podle akademického hodnocení na <http://ed.sjtu.edu.cn> jsou mezi dvacítkou nejlepších univerzit jenom dvě evropské školy, univerzity v Cambridge a Oxfordu. Bude se Evropa snažit být v podobných hodnoceních úspěšnější?

Bakalářské programy jsou v Evropě na velmi dobré úrovni. Co nám chybí, jsou úspěchy v doktorských programech. Ty musíme posílit. Podrobné zprávy o dokto-

Profesor Georg Winckler v roli předsedy Evropské asociace univerzit

randském studiu a jeho možných zlepšeních předložíme ministrům školství evropských zemí na jaře 2007 na konferenci v Londýně.

Narodil jste se za války v Ostravě. Jaký je váš vztah k České republice?

Mí příbuzní buď emigrovali, nebo zemřeli. Ale stále se cítím s Ostravou spojený, především kvůli mnoha rodinným historkám, hlavně těm, které mi vyprávěla moje maminka a které se váží k tomuto městu.

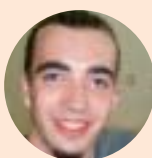
Autor: redakce

Skupinová fotka všech účastníků letošní Letní školy slovanských studií

LETNÍ ŠKOLA SLOVANSKÝCH STUDIÍ: A PROČ NE?

- 1) Co vás přivedlo ke studiu na LŠSS?
- 2) Kde v budoucnosti využijete znalosti češtiny?
- 3) Jak hodnotíte organizaci a výuku v kurzech LŠSS?
- 4) Co vás baví v Praze a Česku kromě učení se češtině?
- 5) Máte v češtině nějaké oblíbené slovo nebo větu?

Jméno: Joanny Olivieri

Věk: 18

Země: Francie

Domovská univerzita:

Univerzita v Nîmes

Úroveň na LŠSS: začátečník

- 1) Můžu vám to říct česky! Moje přítelkyně je Češka a bydlí v Praze. Potkal jsem ji ve Francii, kde tři roky studovala. Občas jsem poslouchal ji a její kamarádky, jak se baví česky, a zamiloval jsem si češtinu pro její zajímavost a komplikovanost.
- 2) Jsem zamilovaný a chci mluvit česky se svou přítelkyní.
- 3) Výuka se mi líbí, máme moc dobrou učitelku. Učím se česky tři týdny a už se můžu v Praze zeptat na to, co potřebuju, a neztratím se.
- 4) Mám rád Staré Město – tam je to moc hezké.
- 5) Všechno!

Jméno: Clara Rey Sánchez

Věk: 23

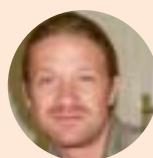
Země: Španělsko

Domovská univerzita:

Univerzita ve Valencii

Úroveň na LŠSS: začátečnice

- 1) Učím se česky, protože tu budu příští rok bydlet. Zatím musím ještě moc, moc, moc myslet, když mluvím. Hledala jsem kurzy a vybrala jsem si tenhle, protože je dobrý, oficiální a není moc drahý.
- 2) Ve Španělsku studuju práva a příští rok budu v Praze na praxi v advokátní kanceláři.
- 3) Učitelka je moc sympatická, má systém a je rychlá. Nikdy se nenudíme.
- 4) Líbí se mi celá Praha a vůbec atmosféra České republiky. Byla jsem v Krkonoších, v Jizerských horách, v Brně a na Hané. Je to typické, ale musím říct, že taky chodím do hospody a mám ráda české pivo.
- 5) Nemám ráda skloňování! A nejrádši říkám „dobrý den“.

Jméno: Øyvind Seim

Věk: 31

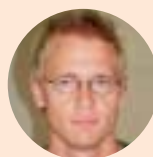
Země: Norsko

Domovská univerzita:

Univerzita v Bergenu

Úroveň na LŠSS: mírně pokročilý

- 1) Mám už znalosti jiných slovanských jazyků, dělám překladatele a tlumočníka ze srbochorvatštiny. Chodil jsem i na začátečnícký kurz bulharštiny a ruštiny. Tak jsem si chtěl do sbírky přidat češtinu. Zjistil jsem, že to je oříšek, a musím začít znovu od začátku.
- 2) Zabývám se politickou historií jihovýchodní a východní Evropy. Naučit se jazyk je myslím předpokladem pro to, aby člověk pochopil národ a kulturu.
- 3) Se svojí skupinou i učitelkou jsem spokojený.
- 4) V České republice už jsem byl desetkrát. Snažím se vyhnout pastem na turisty a jezdím i na různá jiná místa – na průmyslový sever Čech i do hezkých měst, jako je Český Krumlov. Snažím se objevovat předměstí Prahy. Chtěl bych napsat knihu o tom, jak se v Praze vyhnout turistům.
- 5) „Chci smažený sýr, krokety a tatarskou omáčku. A velký pivo, prosím.“

Jméno: Rami Kurth

Věk: 27

Země: Finsko

Domovská univerzita:

Univerzita v Helsinkách a Univerzita v Turku

Úroveň na LŠSS: mírně pokročilý

- 1) Byl jsem tu už před třemi lety na výměnném programu. Studoval jsem soudobou historii. Zalíbilo se mi tu a rozhodl jsem se, že se jednou naučím česky. Začal jsem studovat češtinu na univerzitě v Helsinkách a tenhle kurz máme povinný.

Anketa

- 2) Snažím se najít si tu práci. V září absolvuji univerzitu v Turku a pak bych se chtěl co nejdříve vrátit sem. Chtěl bych tu nějakou chvíli žít a možná i zůstat.
- 3) Kurzy jsou dobré, jsem spokojený.
- 4) Je to sice nudná odpověď, ale mám rád pivo. Ale vážně, v Praze se dá dělat cokoli – je tu víc kultury než v Helsinkách.
- 5) Mám rád reklamní slogan piva Hostan: „Dobrý jako tenkrát.“

Jméno: Ulrike Trüschler

Věk: 28

Země: Německo

Domovská univerzita:

Univerzita v Kolíně nad Rýnem

Úroveň na LŠSS: mírně pokročilá

- 1) Moje máma je Češka, ale já se česky nikdy neučila. Začala jsem před třemi lety v Olomouci a letos jsem zase měla čas, tak jsem přijela do Prahy.
- 2) Myslela jsem, že využiju češtinu ve svém oboru, což jsou evropská studia sportu. Česká republika je nový člen EU, takže by se to mohlo hodit. Navíc tu máte hodně špičkových atletů.
- 3) Kurzy jsou velice intenzivní a pestré a tak to má být. Bohužel je naše skupina dost velká, takže se moc nedostanu ke slovu.
- 4) Líbí se mi to tu moc. Vůbec se mi nechce pryč! Dokonce jsem se tu seznámila s českými basketbalisty a chodím s nimi hrát. A povídat si česky.
- 5) Přijde mi, že Češi velice často používají slova „pořád“ a „počkej“. To se mi zdá zajímavé.

Jméno: Çaoimhe Gallagher

Věk: 22

Země: Irsko

Domovská univerzita:

University College Dublin

Úroveň na LŠSS: začátečnice

- 1) Chtěla jsem se podívat do Prahy a zažít sociální kontakt s místními lidmi. Navíc tu je i můj přítel, tak jsem se rozhodla, že pojedou s ním. Zajímá mě i česká kultura, hlavně hry Václava Havla. Třeba si je jednou přečtu v originále.
- 2) Možná se mi podaří češtinu využít ve výzkumu. Zajímám se totiž o středověkou literaturu a chtěla bych porovnat staré texty v irštině a v češtině.
- 3) Kurzy jsou výborné, dobrá práce. Naučila jsem se daleko víc, než jsem čekala.
- 4) Jsem tady poněkoli káté, takže ty turistické zážitky už mám za sebou. Navštěvu galerie, hlavně ty malé české, chodím do kina. A taky na fotbal, na Spartu i na Slavii. Jsem totiž fanyнка Milana Baroše. Mrzí mě, že se tu nedá nikde koupat.
- 5) Mám ráda slovo „únor“. V irštině je totiž slovo, které zní skoro stejně, ale znamená „leden“.

Jméno: Alex Went

Věk: 42

Země: Velká Británie

Domovská univerzita:

absolvent Cambridge

Úroveň na LŠSS: začátečník

- 1) Učit se češtinu je pro mě velká výzva. Na internetu jsem viděl reklamu na LŠSS. Prahu znám docela dobře, protože tady mám přátele. Jsem učitel a je pro mě zajímavé přejít na druhou stranu a být na chvíli student.
- 2) Koupil jsem ve Vršovicích byt, přes prázdniny tady chci zůstat, a proto potřebuju češtinu.
- 3) Všechno je fantastické. Učitelka je velmi dobrá. Budova je sice ošklivá, ale to nesouvisí s výukou.
- 4) Líbí se mi Lobkovický palác, galerie a muzea. Rád ale cestuju i mimo Prahu.
- 5) Je to jedna vtipná věta z naší učebnice češtiny. Je hned na začátku a charakterizuje celý český jazyk: „Je to chaos, ale má dobrý systém.“

Jméno: Atsushi Terada

Věk: 25

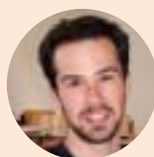
Země: Japonsko

Domovská univerzita:

Univerzita Hokkaidó

Úroveň na LŠSS: začátečník

- 1) Praha je historická a v Japonsku hodně populární. Mám ji moc rád a v Čechách mám přátele. Studoval jsem evropské dějiny a česko-slovenská historie mě začala zvláště zajímat – hlavně Pražské jaro.
- 2) Kvůli studiu musím číst české knížky a taky komunikovat s co největším počtem Čechů. V Praze bych taky chtěl v budoucnosti bydlet.
- 3) Celý kurz se mi moc líbí. Učitelka je zábavná a má opravdu velkou vůli nás něco naučit.
- 4) Nejvíce mě na Česku zaujaly výtahy bez vnitřních dveří, ve kterých si můžete sáhnout na stěnu šachty. Symbolizují pro mě Česko. Je velká škoda, že je chce EU zakázat. Taky se mi líbí hospody a klasická hudba.
- 5) Nejradši mám větu Pravda vítězí.

Jméno: Andrew Metzges

Věk: 23

Země: USA

Domovská univerzita:

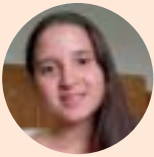
Univerzita George Washingtona

Úroveň na LŠSS: začátečník

- 1) Chystám se na FSV studovat mezinárodní politiku. Budu tu žít dva roky, proto jsem se rozhodl naučit česky. LŠSS je jedním z mála programů, kam se chodí každý den. Češtinu vám tady nabuší do hlavy, i když jste špatný student. Někdo mi LŠSS doporučil a podrobnosti jsem si našel na internetu.

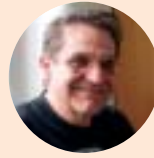
- 2) Minimálně mě, doufejme, nenatáhnou taxikáři. Pokud se mi díky češtině podaří alespoň tohle, budu šťastný.
- 3) Můžu mluvit jenom o naší učitelce, paní Kopecké. A ta je opravdu výborná. Je velmi trpělivá a učí nás, jako by nám bylo pět, což všichni potřebujeme. S vybavením jsem taky spokojený, moc toho nepotřebujeme, jenom místo na sezení a magnetofon. Budova je moc pěkná, líbí se mi výhled z oken na Hradčany.
- 4) Hodně se mi líbí město a taky lidi. Jsou velmi milí a otevření. Je to velký rozdíl oproti USA. Hlavně mladí jsou k cizincům hodně přátelští.
- 5) První fráze, kterou jsem se naučil, byla: „Fakt, jo?“

Jméno: Martha Arévalo**Věk:** 22**Země:** Ekvádor**Domovská univerzita:**

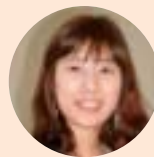
Blue Hill College (Guayaquil, Ekvádor)

Zařazení v rámci LŠSS: začátečnice

- 1) Jsem tady díky stipendiu. Pracuju na české ambasádě v Ekvádoru. Při práci jsem studovala a právě přes svého zaměstnavatele jsem získala peníze, abych se naučila česky.
- 2) V práci budu mít díky znalosti češtiny lepší pozici. Navíc mě cizí jazyky moc baví. Umím španělsky, anglicky, italsky, portugalsky a francouzsky. Někdy se mi to až trochu plete. Čeština je složitá, ale ne tak, jak jsem čekala.
- 3) Jsem spokojená, moje učitelka je moc dobrá. Už teď umím víc, než jsem si kdy myslela, že se za měsíc dokážu naučit. Je to velmi dobrý intenzivní kurz. Když potřebuju počítač, je tady, když se chci najíst, můžu taky tady, to je skvělé.
- 4) Mám ráda od všeho trochu. Líbí se mi památky, procházky i hospody. Praha je navíc bezpečné město.
- 5) „A proč ne?“

Jméno: Otto Beer**Věk:** 58**Země:** Rakousko**Zařazení v rámci LŠSS:** mírně pokročilý

- 1) Rád se učím cizí řeči. Čeština je první slovanský jazyk, se kterým začínám. Vyhledal jsem si adresu na internetu a přihlásil se.
- 2) Ještě nevím, jak by se mi mohla čeština hodit...
- 3) Učitelka se mi líbí moc a metodika kurzu je velmi propracovaná.
- 4) Nejradši mám procházky Starým Městem a taky koncerty klasické hudby.
- 5) Žádnou oblíbenou větu nemám.

Jméno: Ku Kyo Deok**Věk:** 22**Země:** Korea**Domovská univerzita:**

Hankuk University of Foreign Studies

Úroveň na LŠSS: začátečnice

- 1) Mám ráda Prahu a pražskou historii. Je to kouzelné město. Viděla jsem o ní dokument v televizi a pak jsem si na internetu našla LŠSS.
- 2) Čeština je v Koreji můj hlavní předmět. Je pro mě moc důležité zažít si jazyk na vlastní kůži. V budoucnosti bych ráda pracovala na české ambasádě.
- 3) Všechno je tady moc dobře zorganizované. Budova Filozofické fakulty je stará a krásná, to u nás nemáme.
- 4) Moc se mi líbí Orloj, Karlův most a Hradčany.
- 5) Slova výborně, dobrý a krásně.

FOTO NA TĚTO STRANĚ ARCHIV FF LŠSS

MÁ ZKUŠENOST S KANCELÁŘÍ ERASMUS NA 3. LF UK

Nedávno se mi dostal do ruky časopis Univerzity Karlovy v Praze Forum 2/06, kde jsem si přečetla článek „Erasmáci“, ve kterém zahraniční studenti programu Socrates/Erasmus vyjadřují své pocity z pobytu na Univerzitě Karlově. Samozřejmě mě nejvíce zajímal názor studenta pobývajícího na naší 3. lékařské fakultě.

Velmi mě překvapilo jeho zobecňující konstatování, že má „hodně špatné zkušenosti s kanceláří programu Erasmus na 3. lékařské fakultě a že na místního koordinátora si stěžuje skoro každý“. Nevěřím, že zmiňovaný názor portugalského studenta sdílí i ostatní zahraniční studenti Erasmusu na 3. lékařské fakultě, neboť dle kontaktu s nimi vím, že výhrady tohoto typu nemají, což dokazuje i provedená evaluace jejich pobytu u nás. Vzhledem k tomu, že s koordinátory často jedním, vím, že se

vždy snaží maximálně vyjít vstříc všem studentům a také vždy hledají optimální řešení při realizaci studentských mobilit. Koordinátoři jsou vstřícní a ochotní i mimo své konzultační hodiny, ačkoli je to na úkor jejich odborné činnosti. Bylo by škoda, aby tímto ne zcela oprávněným nařčením byla jejich práce zmařena a jejich dobré jméno poškozeno.

Daniela Kulichová,
studentka 5. ročníku UK 3. LF

FILMY NA UK BEZ REKLAM A POPCORNŮ

Za studentský lístek dáte v multiplexu 120 korun. Láhev vody stojí padesát kaček a před každým představením je nutné přežít čtvrt hodinovou trýzeň tupých reklam. Univerzita Karlova vám i letos nabízí místo, kam se vrátit, když vám kbelíky popcornu nepřirostly k diváckému srdci.

I v letošním letním semestru otevírá každé úterý všem filmožroutům své prosklené dveře Modrá posluchárna v Celetné ulici. Více než přátelský tým, u kterého rozhodně nenajdete strojený úsměv znučených uvaděčů, pro studenty a zaměstnance univerzity připravuje pokaždé dvě kola projekcí vybraného snímku v předpremiéře. První startuje od 17:30 a druhá v 20:00 večer.

Ať už je na programu zombie horor, případně dokument o tučňácích, můžete si být jisti, že vás pobaví a poučí lektorský úvod docenta Michala Šobra, který ve „volných chvílích“ také zastává post prorektora UK pro vnější vztahy.

Za cenu jedné vstupenky do multiplexu si na UK můžete užívat filmů celý semestr a ještě vám zbude na láhev minerálky. Se stokorunou a ISIC kartou nebo zaměstnaneckým průkazem si můžete přijít pro rezervační heslo vždy tři první týdny v semestru. Promítáme v letním i v zimním, a pokud registraci nestihnete, neplaťte. Dodatečné duše po e-milové konzultaci přijímáme kdykoli.

Více informací na fs.cuni.cz. Těšíme se na vás!

Autor: redakce

Právě za těmito okny můžete prožít předpremiérové chvíle. Modrá posluchárna – nezapomenutelné filmové zážitky na akademické půdě!

FOTO: ONDŘEJ SYSEL

VZNIKÁ SKUPINA FAKULTNÍCH ČASOPISŮ

Úspěch Sociálu, časopisu studentů Fakulty sociálních věd UK, nedává ostatním fakultám spát. Tištěné médium se chystá od jara 2007 i na Filozofické fakultě a stejně jako Sociál se schová pod ochrannou ruku občanského sdružení UK media. Na Fakultě humanitních studií UK si zase studenti začali vydávat časopis Humr.

Ve sdružení UK media, které vede zakladatel Sociálu Martin Benda, budou zastoupeni lidé z FF a FSV UK. Řada pozic tak bude společná, ať už jde o zajišťování inzerce, distribuci, správu internetových stránek či post art directora. Časopisy obou fakult budou mít některé společné prvky, a to v grafice či důrazu na fakultní zpravodajství.

Stejně jako u Sociálu budou i u časopisu FF hlavní příjmy pocházet z reklamy. „Pro inzerenty – hlavně banky či telefonní operátory – představujeme ideální cestu, kterou lze šířit reklamní sdělení vysokoškolákům,“ vysvětluje Benda.

Chystané sdružení, které by mělo oficiálně začít se svou činností od ledna 2007, zatím shání stálou redakční místnost. „Máme-li se úspěšně rozvíjet, stále sídlo potřebujeme. Po hospodách se kvalitní redakční práce dělat nedá,“ uzavírá Benda.

Více informací na ukmedia.cz

NEJHŮŘ SE HLEDÁ NOVÁ KREV

Přijímačky, zahraniční stáž, státnice a vypadnout? Rozvrh většiny studentů UK se v posledních letech přece jenom trochu mění. Podobně jako v zahraničí nebo na menších vysokých školách, začínají i na Univerzitě Karlově studenti své alma mater vracet svou prací to, co od ní dostali.

Studentské spolky si stěžují na vlnný přístup studentů k aktivitám, které se přímo netýkají studia. Spolek Matfyzák se je snaží na svých akcích rozehrát pokusy s tekutým dusíkem.

Studentský spolek anebo alespoň jeho zárodek můžete najít už skoro na každé ze sedmnácti fakult UK. Otřepávání se ze socialistického nastavení, které práci pro blaho celku značně zprofanovalo, se dostává i za zdi akademických domů. Každý rok stovky navrátilců ze zahraničních stáží vyprávějí, že hrabat se vlastním písečkem k jedinému cíli v podobě červeného tubusu s diplomem je ve světě více než nemoderní. I když má slovo „člen“ stále negativní konotace, studentské kluby a mnoho jejich členů s jistotou zapomíná na pachutí nepovinně povinného členství ve Svazu socialistické mládeže.

Peníze na prvním místě?

I přes všudypřítomné stížnosti na podfinancování vysokého školství vidí velká část spolků hlavní potíže rozvoje studentských akti-

vit v pasivitě většiny studentů. „Potřebovali bychom čerstvou krev, nové mladé studenty, kteří ještě mají spoustu energie,“ popisuje potíže Martin Děcký, člen náčelnictva Spolku Matfyzák. „Snad by se po letech mohli letos zase najít.“ Také kvůli nedostatku schopných studentů omezuje spolek na MFF své aktivity jenom na nejdůležitější záležitosti jako třeba vítání prvků (tzv. Beánii) nebo reprezentační ples na Žofíně.

„Částečná řešení zkusíme každý rok, letos jsme třeba dělali náborovou akci na PF UK, ale primárně by pomohlo celkové zvýšení povědomí studentů o tom, že je jednoznačně v jejich zájmu na sobě pracovat,“ myslí si Michal Hrušík, místopředseda Debatního klubu studentů a přátel UK.

Univerzita Karlova je podle Martina Bendy, předsedy občanského sdružení UK media, co do bohatosti společenského života

FOTO: ARCHIV DK UK

Rozmáchlá gesta patří k členům Debatního klubu studentů a přátel UK stejně jako četné poháry.

FOTO: ARCHIV TRIMED

Studentská organizace TRIMED pořádá na 3. lékařské fakultě večírky už od roku 1997.

FOTO: ARCHIV DK UK

Každou slovní erupci předchází důkladná příprava v týmu.

FOTO: ARCHIV TRIMED

Kvůli učení medicíci moc příležitostí k zábavě nemají, když se ale jednou za rok sejdou na parníku, kapitán má krušnou službu.

jedna z nejchudších v republice. „Většina studentů, kteří na UK studují, tráví svůj volný čas mimo školu. Záleží na tom, jestli se najde skupinka schopných – rektorátní peníze mohou napomoci vzniku celouniverzitní studentské asociace. Bez ní se UK těžko může považovat za elitní univerzitu,“ myslí si šéf sdružení, které vydává studentské časopisy na FSV, FHS a FF UK.

Občanská sdružení, kam se podíváš

Současné studentské spolky fungují většinou jako občanská sdružení a jsou v drtivé většině vázány na jednu fakultu. Mezifakultní spolupráce je velmi vzácná. Proti novému návrhu vnitřního předpisu, který počítá s podporou pouze takových organizací, které spojí minimálně dvě fakulty, však oslovení zástupci klubů neprotestují. „Současné znění návrhu předpisu nám moc nepomůže, Spolek Matfyzák (jak už říká samotné jméno) sdružuje výhradně studenty MFF. Přesto by se mohl univerzitní předpis stát inspirací pro podobný předpis na naší fakultě,“ míní Martin Děcký z matfyzu. Nový předpis by měl podle všech přinést hlavně změnu ve vnímání studentských spolků a taky přispět k propojení jednotlivých fakult tak, aby univerzita pracovala lépe jako tým. „Jedině tak může rektorát podnítit spolkový život na univerzitě. Důležitá je jak nabídka peněz, tak i stálého zázemí. Nesmí zůstat jen u proklamací, systém musí skutečně fungovat, tj. mít vlastní web, vlastní název, vlastní mail. Vše musí být skutečně uživatelsky přátelské,“ přemýšlí Martin Benda z UK media.

Mocenské kormidlo?

Pořádání party, vítání prvků, vydávání časopisu, veřejné debaty nebo pomoc zahraničním studentům, to jsou nejčastější aktivity všech studentských spolků. Obavy z cílených univerzitních dotací jako mocenské páky k nasměrovávání univerzitních klubů studenti nemají. „Univerzita i fakulty fakticky podporují studentské spolky již nyní, předpis by do věci jen vnesl jistý pořádek. Tedy žádné ohrožení nezávislosti nečekám,“ shrnuje většinový názor student MFF Martin Děcký.

„Časopis Sociál se školními dotacím právě z důvodu ochrany nezávislosti dlouho vyhýbal, ale nakonec jsme zjistili, že to bez podpory nejde,“ říká Martin Benda z Fakulty sociálních věd.

Obavy z ohrožení nezávislosti padly poté, co na FSV vznikla v rozpočtu speciální kapitola Studentské peníze. „Teď se obdobná iniciativa rozběhla i na celé univerzitě, tak je to pro nás schůdnější. Bylo by však dobré, kdyby o konkrétním rozdělení peněz rozhodovali co nejvíce sami studenti (tj. pravděpodobně studenti v AS UK). Myslím, že tu důvěru studentům lze dát. S penězi hospodaří i parlamenty na některých reformních základních školách, tak proč ne na Univerzitě Karlově,“ dodává Benda.

Autor: redakce

Kde hledat aktivní studenty?

Spolek Matfyzák (MFF UK)

<http://www.matfyz.cz/spolek/>

UK media (vydavatel časopisů na FSV a FF UK)

<http://www.ukmedia.cz>

Debatní klub studentů a přátel UK

<http://dkuk.wz.cz>

Trimed – spolek studentů 3. lékařské fakulty UK

<http://trimed.lf3.cuni.cz>

Všehrd – nejstarší spolek studentů práv v Česku

<http://www.vsehrd.cz/>

The European Law Students' Association

<http://www.elsa.cz>

International Club na FSV

<http://intl-club.fsv.cuni.cz/>

Erasmus klub na FF UK

<http://erasmusclub.ff.cuni.cz/>

Studentská rada FF UK

<http://strada.ff.cuni.cz/>

BILANCE PROGRAMU EU SOCRATES/ERASMUS 2005/2006

Michal Maršálek

FOTO: SONA SKYVAROVA

Na studenty výměnných programů čeká kromě běžných školních seminářů také možnost zúčastnit se dalších aktivit. Například maastrichtská univerzita každoročně pořádá celoevropskou studentskou konferenci Student Forum Maastricht. Studenti z různých zemí mají možnost se zúčastnit simulation game, při které si vyzkoušejí roli národního ministra zastupujícího svou zemi v Radě ministrů EU.

V akademickém roce 2005/2006 přicestovalo na Univerzitu Karlovu celkem 823 studentů, vycestovalo z ní 993 studentů. Důvody pro stagnaci a dokonce mírný pokles v celkovém počtu vyslaných studentů jsou následující:

- 1) mezi akademickými roky 2003/2004 a 2004/2005 došlo ke snížení průměrné finanční podpory ze 450 €/měsíc na 350 €/měsíc
- 2) program Socrates/Erasmus umožňuje pouze jeden výjezd v průběhu studia, takže aktivní studenti již pravděpodobně možnosti vycestování využili v průběhu studia
- 3) počet uzavřených bilaterálních dohod stále roste a nabídka, přestože převyšuje poptávku, rovněž vzrůstá.

Poměr studentských mobilit v rámci jednotlivých fakult UK dokládá tabulka na str. 59 (in = zahraniční studenti, kteří na

danou fakultu přicestovali, out = čeští studenti dané fakulty, kteří vyjeli díky programu Socrates/Erasmus do zahraničí).

Úspěchy roku 2005

V rámci aktivit Erasmus I byly schváleny a realizovány následující Intenzivní programy (IP): FF podala návrh projektu Kulturtransfer pro studenty doktorského studia. Jedná se o tříletý projekt, na kterém se podílí dalších šest evropských partnerů z univerzit v Brně, Bratislavě, Vídni, Sofii, Aténách a Štrasburku. FF se dále zapojila společně s osmi evropskými partnery do projektu TRANSPHD Translatino Studies Multi-European Doctoral Research Programme. Organizátorem tohoto programu je belgická Katholieke Universiteit Leuven. Projekt je zaštitěn Ústavem translologie na FF. PřF, s vedením Katedry fyzické geografie

a geoekologie, představila účast na IP s názvem WATERCOR (Water Resources and Conflicts in Southern European Ecoregions). Do tohoto projektu vstoupila PřF ve spolupráci s estonskou Univerzitou v Tartu. PedF realizovala IP s názvem The International Students' Festival of Chamber Music, který koordinovala litevská Univerzita v Klajpedě.

Program EU Erasmus/Mundus

V tomto roce byla realizována výměna, respektive přijetí prvních studentů programu Erasmus/Mundus na PedF, která vstoupila společně se dvěma zahraničními partnery do projektu s názvem Special Education Needs (SEN). Jedná se o integrovaný jednoletý kurz s celkovým objemem 90 ECTS a s jednotným kurikulem. Magisterský kurz nabízí tři vysokolevské instituce (tvořící konsorcium) –

STUDENTI UK V ZAHRANIČÍ A ZAHRANIČNÍ STUDENTI NA UK - BILANCE ERASMU V ROCE 2005/2006

	in	out
1. LF	64	112
2. LF	14	24
3. LF	18	43
ETF	14	11
FaF	10	17
FF	223	218
FHS	18	22
HTF	2	4
KTF	6	3
LFHK	2	10
LFPI	0	10
MFF	16	29
PedF	48	103
PF	80	121
PřF	43	67
FSV	228	143
FTVS	37	56
celkem	823	993

Poznámka: kategorie IN označuje studenty, kteří díky Erasmu navštívili UK, ve sloupci nadepsaném OUT je počet studentů, kteří přes program Erasmus vyjeli z UK do zahraničí.

Roehampton University (Anglie), Univerzita Karlova (Česká republika) a Fontys University (Holandsko). Realizátorem kurzu na Univerzitě Karlově je Pedagogická fakulta. Kurz je podporován po dobu pěti let, je otevřený studentům a akademickým pracovníkům z tzv. zemí třetího světa s odborným zaměřením na vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Studenti absolvují dílčí moduly na jednotlivých univerzitách dle studijního programu (Metody výzkumu ve vzdělávání, Inkluzivní modul Holandsko, Inkluzivní modul Česká republika). Studijní program směřuje k získání navzájem uznávaného společného diplomu (joint-degree). Detailní informace ohledně SEN na PedF jsou prezentovány na internetových stránkách (<http://www.roehampton.ac.uk/international/erasmusmundus>).

Program EU Socrates/Comenius

Program Comenius je zaměřen na vzdělávání pedagogických pracovníků. Cílem tohoto programu je podpořit evropskou dimenzi ve vzdělávání, výuku jazyků a mezikulturní výchovu ve školách. UK realizovala v roce 2005 řadu projektů (nejvíce z nich PedF). Ve většině případů se jednalo o navázání spolupráce s partnerskými institucemi na základě zkušeností z předchozích let. Mezi nové projekty patří Monocultural, intercultural and multicultural – being a European ve spolupráci s European Institute of Higher Education v Bruselu. Další realizovaný projekt nesl název Implementation of Innovative Approaches to the Teaching of Mathematics a jeho iniciátorem byla katedra matematiky a didaktiky matematiky na PedF. Zcela novým projektem, který byl v tomto roce naplánován na PedF a jehož schválení by mělo proběhnout v následujícím roce, je G@me – Gender Awareness in Media Education – Genderaspekte in der Medienbildung. FTVS realizovala v rámci tohoto programu projekt Rozvoj interkulturních kompetencí sportem v kontextu rozšíření Evropské unie, na kterém se podíleli odborníci z univerzit ve Freiburgu, Štrasburku a Gorzówie Wlkp. (součást poznaňské univerzity). FTVS zároveň vyslala svoje studenty na pracovní seminář v rámci tohoto projektu na univerzity ve Freiburgu a Štrasburku.

Program EU Socrates/eLearning

Prioritou této aktivity je přidat virtuální dimenzi evropské spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání prostřednictvím podpory vývoje nových organizačních modelů pro evropské univerzity, poskytování vysokoškolského vzdělávání (virtuální univerzity) a přispíváním k evropským výměnným programům a schématům (virtuální mobilita). Tato aktivita staví na existujících rámcích spolupráce, jako je např. program Erasmus. V rámci tohoto vzdělávacího programu připravilo Centrum pro otázky životního prostředí UK projekt s názvem Virtual COPERNICUS-Campus. Vedoucím tohoto projektu je evropské sdružení univerzit, jehož je UK členem.

Informace pro akademický rok 2006/2007

Termín pro odevzdání přihlášek na zimní semestr a celý akademický rok 2006/2007 pro vyjíždějící studenty UK byl 31. 5. 2006. K tomuto datu podalo svou přihlášku 850 studentů. EK OZS (Evropská kancelář, odbor pro zahraniční styky) představila pro tento akademický rok on-line registraci pro přijíždějící studenty. Termín pro vyplnění registračního formuláře byl 15. 6. 2006. Zaregistrovalo se přes sedm stovek studentů, kteří budou na UK studovat v průběhu ZS nebo celého školního roku. Očekáváme, že v tomto roce dojde na UK k vyrovnání počtu vyslaných a přijatých studentů tohoto programu na celkový počet cca 1000:1000 s tím, že v následujících letech je možno očekávat převahu v počtu přijíždějících studentů.

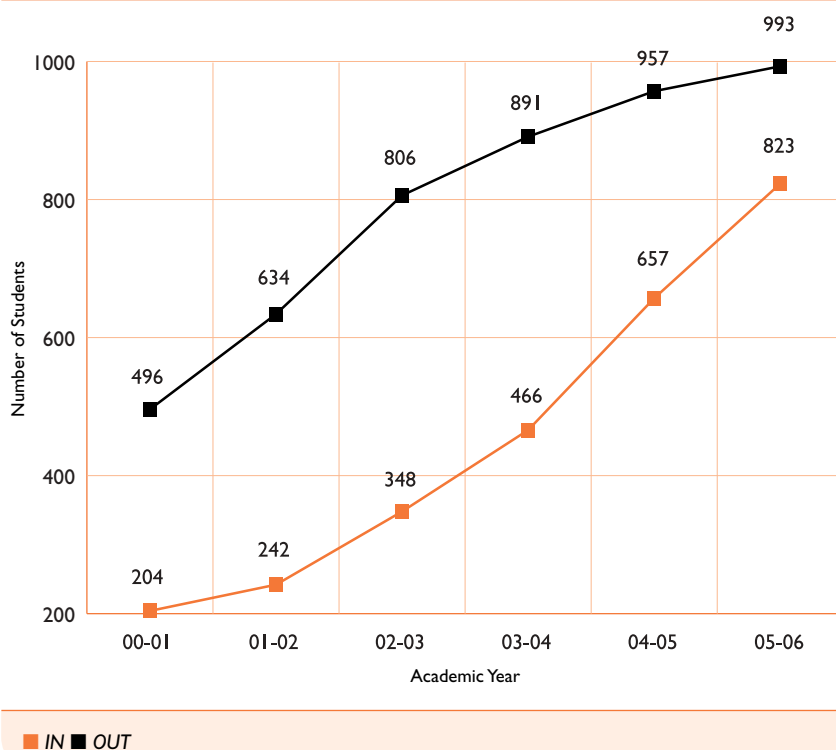
Informace pro akademický rok 2006/2007

Zaregistrovalo se přes sedm stovek studentů, kteří budou na UK studovat v průběhu ZS nebo celého školního roku. Očekáváme, že v tomto roce dojde na UK k vyrovnání počtu vyslaných a přijatých studentů tohoto programu na celkový počet cca 1000:1000 s tím, že v následujících letech je možno očekávat převahu v počtu přijíždějících studentů.

Zahraničního studenta mohou v Řecku zaskočit časté stávky. V květnu 2006 začala stávka univerzitních učitelů za vyšší platy a nikdo nevěděl, kdy skončí.

SOCRATES/ERASMUS

Tomu odpovídá již několikaletý trend (viz graf). Mobilita vědecko-pedagogických pracovníků zůstává již po několik let konstantní – program Socrates/Erasmus fakulty využívají pro realizaci pedagogického pobytu pro cca 140 pracovníků ročně.

Prognóza pro akademický rok 2007/2008

Budoucnost programu Socrates/Erasmus zatím není jasná. Národní agentura programu Socrates totiž oznámila, že od roku 2007/2008 by mělo dojít k integraci několika programů Socrates (Erasmus, Grundtvig, Comenius) s programem Leonardo da Vinci, který zajišťuje praxe a vzdělávání v rámci praktických stáží v zahraničí. Nový program ponese název Intensive Life-long Learning Programme (ILLP). Metodické pokyny pro toto období zatím nebyly oznámeny.

Autor: redakce

Tabulky připravil Miloš Brunclík

ERASMUS NESMÍ BÝT JEN ESTETICKÝ DOPLŇEK STUDIA

Celé dvě třetiny všech studentů vysokých škol v ČR, kteří míří na zahraniční studia v rámci programu Erasmus, mají index Univerzity Karlovy. Od roku 1999 každý rok počet studentů-cestovatelů roste. Mezi roky 2004/5 a 2005/6 jich ale přibýlo jen deset. Omrzelo snad studenty jezdit do zahraničí na zkušenou?

Vypravit do zahraničí každý rok téměř tisícovku lidí je pro Univerzitu Karlovu velká administrativní zátěž. „Erasmus na UK je ledoborec, který proráží cestu. Za ním následuje Masarykova univerzita a pak ostatní,“ říká koordinátor programu Socrates na UK Michal Maršálek.

Program Socrates/Erasmus na UK se podle něj dostal do zlomového bodu a bude nezbytné zabývat se jeho vznikajícím novým rozměrem. Počet vyjíždějících studentů se poprvé v historii tohoto programu dostal do stagnace. Minulý rok vycestovalo do zahraničí jenom o deset lidí víc než v předchozím akademickém roce. Přesto počet bilaterálních dohod roste, a nabídka destinací se tak dokonce rozšiřuje. Program Socrates může využít student pouze jednou

Kdo dává 350 € měsíčně na studenta?

Socrates je program Evropské unie. Většina z peněz, které čeští studenti dostávají před odjezdem jako stipendium, však jde z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

350 euro pro studenta na měsíc

280,50	dotace Ministerstva školství
69,50	dotace EU

za svůj studentský život. „Řada studentů se stává ‚zapálenými uchazeči‘ jenom proto, že všichni jejich spolužáci již vycestovali. Řeknou si: byl bych hloupý, kdybych zůstal doma,“ vysvětluje Maršálek.

Vyjádřeno obchodní terminologií, nabídka převyšuje poptávku. Od roku 2007/2008 bude program Socrates/Erasmus transformován do nového vzdělávacího programu. Univerzita by měla této příležitosti využít k revizi bilaterálních dohod, soustředit se na výběrová řízení kandidátů a začít interpretovat filozofii tohoto programu. Cílem – ale zároveň i velkým problémem – je kompatibilita výukových programů. Erasmus je reciproční program založený na principu dosažení studijních výsledků v zahraničí; plného uznání kreditů a jiných studijních povinností však dosáhne pouze menší část studentů. Základním kamenem tohoto programu je právě bilaterální dohoda. Před jejím podpisem by měly být pečlivě zváženy pod-

mínky spolupráce s partnerskou institucí, zejména pak kompatibilita kurzů, výukové prostředí, ale také celkové podmínky ke studiu. A UK má z čeho vybírat!

Nové programy – druhá šance pro všechny

Přehodnotit přístup k zahraničním stážím bude potřeba také kvůli nově začínajícím programům, které by měly ještě rozšířit možnosti odcestovat za studiem. Odjet by mohli například i ti, kteří už Socrates absolvovali. „Od roku 2007/2008 by měl odstartovat Intenzive Learning Programme, v procesu rozvoje jsou finanční mechanismy EHP a Norska. Velký rozvoj zaznamenávají také intenzivní přípravné jazykové programy Erasmus Intensive Language Courses, jejichž cílem je doučit studenta jazyk výuky cca 4 týdny před začátkem studijního pobytu v zemi, kde bude studovat,“ vypočítává Michal Maršálek.

Chudí příbuzní?

Podle rozhodnutí Národní agentury programu Socrates musí univerzita rozdělit výši stipendia tak, aby se dostalo v průměru 350 eur měsíčně na studenta. Peníze, které odjíždějící student dostane od programu, jsou vypočítané přesně tak, aby po dobu studia v zahraničí dosáhl srovnatelné životní úrovně jako v Česku. Dotace mají vyrovnat zpravidla dražší prostředí v zahraničí.

Studium je samozřejmě nejdražší v hlavních městech daných států. UK však přidává peníze jen těm studentům, kteří odjíždějí buď do Paříže, nebo do Vídně. „Řada studentů má před výjezdem obavy, ale v závěrečných zprávách hodnotí, že i v nejdražších destinacích se dalo využít,“ říká Michal Maršálek. Ohodnocení kvality životní úrovně je podle něj hodně subjektivní: „Co jeden student považuje za standard, má druhý za nuzotu.“ V průběhu let se ale osvědčilo, že tabulková diferenciacie odpo-

vidá. „Žádný student se nemusí bát, že by žil na nedůstojné úrovni,“ ujišťuje Maršálek. Ještě hustší síť kolem sociálně slabých studentů utkala loni Národní agentura programu Socrates. Od 1. 8. 2005 navýšila účelová stipendia pro ty, kteří pobírají přídavky na dítě.

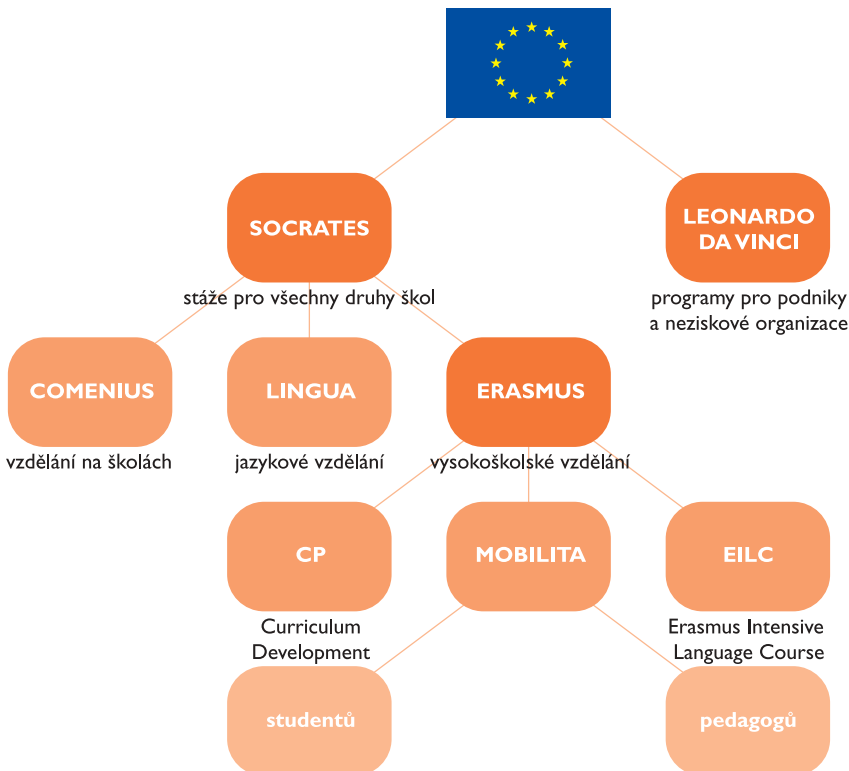
Autor: redakce

POČTY STUDENTŮ UK NA ZAHRAIČNÍCH UNIVERZITÁCH V AK. ROCE 2005/2006

Stát	počet studentů
Německo	215
Francie	152
Španělsko	83
Velká Británie	80
Finsko	65
Itálie	56
Nizozemí	46
Belgie	43
Švédsko	40
Portugalsko	32
Dánsko	26
Rakousko	26
Řecko	25
Norsko	20
Irsko	12
Polsko	11
Švýcarsko	10
Slovinsko	6
Turecko	6
Litva	5
Estonsko	3
Maďarsko	1
Island	1
Slovensko	1
CELKEM	965

Ne všichni studenti jsou cestovatelé. Kdo chtěl ven, ten už za hranicemi byl. Poptávka se stává nasycenou, a pokud se nestane nic neočekávaného, počet odjíždějících studentů už stoupat nebude. Evropská kancelář UK čeká, že se počty studentů přijíždějících na naši univerzitu a odjíždějících z ní do zahraničí tento rok vyrovnají.

SCHÉMA VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ EVROPSKÉ UNIE

Více na www.socrates.cz

Několik otázek pro Michala Maršálka, DiS., pracovníka Odboru pro zahraniční styky UK a koordinátora programu Socrates/Erasmus

Ideální by byl klub na každé fakultě

Na studijní pobyt do zahraničí odjíždí řada studentů taky kvůli zájmu o jazyk a kulturu cílové země. Proč všichni zahraniční studenti bydlí v Hostivaři, kde Čecha na koleji skoro nepotkají?

Přidělování kolejí bylo v minulosti záležitostí Kolejí a menz UK. Dokud bylo studentů v Hostivaři 300 v pěti blocích, tak to bylo v pořádku, teď se snažíme o změnu. Hostivař je bývalý hotel a prostředí je tam nejrepresentativnější. Snažíme se zahraničním studentům poskytnout to nejlepší, co můžeme. Problém je v navyšování počtu ubytovaných cizinců. V budoucnu budeme žádat, aby byli zahraniční studenti po pražských kolejích rozptýleni. Zajímavou zkušenost jsme však učinili již letos. Kvůli zkrácení cesty do školy jsme na poslední chvíli pro cizince vyjednali 22 lůžek na Hvězdě, které jsme nabídli studentům FTVS. Z dvaceti tuhle nabídku ale využili jenom dva, zbytek chtěl zůstat v Hostivaři.

Dozvíte se vůbec, co se na UK cizincům líbí a co ne?

Každého zahraničního studenta, který končí pobyt, žádáme o vyplnění hodnotícího dotazníku. Návratnost ale není velká, proto chystáme zavedení on-line hodnocení. Dotazník, který by student nemusel tisknout a vyplnil by ho na internetu, chceme připravit pod odborným sociologickým dohledem.

Od letoška se cizinci mohou přes internet registrovat do vašeho Erasmus systému. V čem vám to usnadní práci?

Do minulého roku museli zahraniční studenti přihlášku ke studiu na UK stáhnout jako wordovský dokument, vyplnit a odeslat poštou nebo faxem. Informace byly často nečitelné a neúplné. Teď vše vyplní do on-line formuláře, program sám vygeneruje přihlášku v PDF a tu pak student virtuálně odesílá na UK.

POŘADÍ NAVŠTĚVOVANOSTI UNIVERZIT STUDENTY UK (ERASMUS 2005/2006)

pořadí	kód univerzity	název univerzity	počet studentů
1.	D BERLIN13	Humboldt-Universität zu Berlin	20
2.-4.	B BRUXEL04	Université Libre de Bruxelles	14
2.-4.	D BONN01	Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn	14
2.-4.	SF TURKU01	Turun Yliopisto	14
5.-9.	NL MAASTRIO1	Universiteit Maastricht	13
5.-9.	NL MAASTRIO1	Universiteit Maastricht	13
5.-9.	D DUSSELD01	Heinrich- Heine- Universität Düsseldorf	13
5.-9.	D LEIPZIG01	Universität Leipzig	13
5.-9.	E SANTIAGO1	Universidad de Santiago de Compostela	13
10.	DK KOBENHA01	Kobenhavns Universiteit	12
11.-12.	E GRANADA01	Universidad de Granada	11
11.-12.	F PARIS007	Université de Paris VII	11
13.-15.	D BERLIN01	Freie Universität Berlin	10
13.-15.	D SAARBRU01	Universität des Saarlandes	10
13.-15.	SF JOENSUU01	University of Joensuu – Joensuu Yliopisto	10
16.-22.	P LISBOA02	Universidade de Lisboa	9
16.-22.	A WIEN01	Universität Wien	9
16.-22.	D DRESDEN02	Technische Universität Dresden	9
16.-22.	D FRANKFU01	Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt am Main	9
16.-22.	D ROSTOCK01	Universität Rostock	9
16.-22.	E MADRID03	Universidad Complutense de Madrid	9
16.-22.	F STRASBO01	Université Louis Pasteur de Strasbourg	9
23.-33.	S GOTEBOR01	Göteborgs Universitet	8
23.-33.	D FREIBUR01	Albert-Ludwigs-Universität Freiburg im Breisgau	8
23.-33.	D TUBINGE01	Eberhard-Karls-Universität Tübingen	8
23.-33.	DK AARHUS01	Aarhus Universiteit	8
23.-33.	F PARIS003	Université de la Sorbonne Nouvelle (Paris III)	8
23.-33.	IR LIMERIC01	University of Limerick	8
23.-33.	N OSLO01	Universitet i Oslo	8
23.-33.	NL AMSTERD02	Vrije Universiteit Amsterdam	8
23.-33.	P COIMBRA01	Universidade de Coimbra	8
23.-33.	UK LONDON029	University College London	8
23.-33.	UK PONTYPR01	University of Glamorgan	8
34.-41.	I BOLOGNA01	Università degli studi di Bologna	7
34.-41.	G THESSAL01	Aristotle University of Thessalonici	7
34.-41.	F PARIS008	Université Paris 8 – Vincennes-Saint-Denis	7
34.-41.	F PARIS004	Université de Paris Sorbonne	7
34.-41.	D HAMBURG01	Universität Hamburg	7
34.-41.	D MUNCHEN01	Ludwig-Maxmilians Universität München	7
34.-41.	E LLEIDA01	Universitat de Lleida	7
34.-41.	I UDINE01	Università degli studi di Udine	7
34.-41.	S LUND01	Lund Universitet	7

**POŘADÍ NAVŠTĚVOVANOSTI UNIVERZIT STUDENTY UK
(ERASMUS 2005/2006)**

pořadí	kód univerzity	název univerzity	počet studentů
42.-53.	B LEUVEN01	KUL- Katholieke Universiteit Leuven	6
42.-53.	E SEVILLA01	Universidad Sevilla	6
42.-53.	E ZARAGOZ01	Universidad de Zaragoza	6
42.-53.	F PARIS001	Université Panthéon-Sorbonne (Paris I)	6
42.-53.	F TOULOUS02	Université de Toulouse Le Mirail (Toulouse II)	5
42.-53.	G ATHINE01	National & Kapodistrian University of Athens	6
42.-53.	I ROMA01	Università di Roma "La Sapienza"	6
42.-53.	P PORTO02	Universidade do Porto	6
42.-53.	SF JYVASKY01	Jyväskylän Yliopisto	6
42.-53.	SI LJUBLJA01	Univerza v Ljubljana	6
42.-53.	UK SHEFFIE01	University of Sheffield	6
54.-72.	A SALZBUR01	Paris-London-Universität Salzburg	5
54.-72.	D AACHEN01	Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule Aachen	5
54.-72.	D PASSAU01	Universität Passau	5
54.-72.	D REGENSB01	Universität Regensburg	5
54.-72.	F MONTPEL01	Université de Montpellier I	5
54.-72.	F MONTPEL03	Université Paul Valéry (Montpellier III)	5
54.-72.	F NANTES01	Université de Nantes	5
54.-72.	F PERPIGN01	Université de Perpignan	5
54.-72.	F TOULOUS02	Université de Toulouse Le Mirail (Toulouse II)	5
54.-72.	G KRITIS01	Panepisthimio Kritis	5
54.-72.	I PADOVA01	Università degli studi di Padova 'Il Bo'	5
54.-72.	NL AMSTERD01	Universiteit van Amsterdam	5
54.-72.	S UMEA01	Umea Universiteit	5
54.-72.	S UPPSALA01	Uppsala University	5
54.-72.	SF KUOPIO08	Pohjois-Savo Polytechnic	5
54.-72.	SF OULU01	Oulun Yliopisto	5
54.-72.	SF ROVANIE01	Lapin Yliopisto	5
54.-72.	UK BATH01	The University of Bath	5
54.-72.	UK GLASGOW01	University of Glasgow	5

My tak máme informace o něm v předstihu v počítači a můžeme je překlápat do různých databází po celé univerzitě. Skvělá byla spolupráce s Ústavem výpočetní techniky, moc jsme uvítali, že jsou tady na rektorátě. Kdyby to zpracovávala externí firma, bylo by to mnohem komplikovanější.

Kromě on-line usnadnění přijde přijíždějícím cizincům vhod i organizační „fyzická pomoc“ domácího studenta. Podporujete nějak činnost klubů, které se o erasmáky na UK starají?

Spolupráce studentů se studenty je jediná dostupná cesta, jak lze vyplnit mezeru mezi administrativní a akademickou částí Erasmus programu, jak překlenout místní sociální bariéry. Snažíme se pro české studenty, kteří pomáhají koordinovat Erasmus na fakultách, dělat pravidelné informační schůzky, abychom jejich činnost podpořili. Univerzita je velká a decentralizovaná a centrální podpora je z technických důvodů velmi komplikovaná. Soustředit informace ze sedmnácti fakult ve třech univerzitních městech nebo soustředit stu-

denty v jedné místnosti je problém, a proto je třeba pracovat na úrovni fakult.

Může student už teď dostat od univerzity nějaké peníze na rozjezd podobného klubu?

Evropská kancelář má jediný rozpočet na organizaci mobility. V rámci kritérií můžeme dávat peníze na informace pro přijíždějící studenty, můžeme organizovat kulturní akce. Studentské kluby nejsou nikde formálně zakotvené, takže akce musejí být vždy zastřešené fakultou. Ta dostane peníze podle počtu přijíždějících studentů. Když student přijde s dobrým nápadem, který je možno zahrnout do rozpočtu, jde za fakultním koordinátorem a ten rozhodne, co je relevantní aktivita. Peníze mohou jít na výlety, a pokud pomáhající studenti mají na fakultě zázemí, můžou dostat peníze na počítače nebo kancelářský materiál.

Mají studenti zájem pomáhat zahraničním studentům s aklimatizací?

V roce 2003 jsem na FSV přemlouval studenty, kteří se vrátili ze zahraničního pobytu, jestli nechtějí něco vrátit systému, ze kterého čerpali. Většina studentů měla jasný plán: udělat přijímačky a získat diplom, aniž by se na své alma mater více angažovali. Dneska je to daleko lepší. Možná studenti konečně začínají cítit sounáležitost a chtějí své univerzitě nějak pomoci. Pochopili, že to není jenom akademický senát, kde se vytvářejí pravidla a dění celé instituce. Každý rok vyjede tisícovka studentů, což už je slušná suma, která může referovat o tom, jak to funguje v zahraničí.

Na kterých fakultách už podobné kluby fungují?

Bylo by ideální, kdyby kluby byly na každé fakultě. Každý rok se to ale zlepšuje. Ideálně kluby fungují na Filozofické fakultě a na Fakultě sociálních věd, kde je to taky nejvíce potřeba, protože na tyto dvě fakulty přijíždí nejvíce cizinců. Aktivní jsou studenti taky na pedagogice, hradecké farmácii, tělesné výchově a sportu nebo I. lékařské fakultě. Malé sdružení studentů je na přírodovědě a nějaké aktivity vyvíjejí studenti i na právech.

Autor: redakce

SPOLEK ABSOLVENTŮ A PŘÁTEL UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE – CAROLINUM

FOTO NA TĚTO DVOLUSTRANĚ IVAN NOVÝ

V závěru akademického roku 2005/2006 Spolek Carolinum zavedl své členy na místa, kde si připomněli významné události i souvislosti našeho historického vývoje. Dne 14. května umožnila Správa Pražského hradu skupině o omezeném počtu sta našich členů mimořádnou večerní prohlídku již dlouho vyprodané výstavy **Karel IV. – císař z Boží milosti (Kultura a umění za vlády posledních Lucemburků 1347–1437)**. Výstava, která byla po úspěšném podzimním uvedení v Metropolitním muzeu v New Yorku instalována v Obrazárně Pražského hradu, je společným projektem Správy Pražského hradu a The Metropolitan Museum of Art in New York. Praha se stala jediným místem v Evropě, kam byla výstava převezena. Její jedinečnost spočívá zejména v tom, že se podařilo shromáždit a poprvé souborně

vystavit mimořádná umělecká díla a vzácné památky českého původu z evropských a amerických sbírek. Profesor Jan Royt z Ústavu pro dějiny umění FF UK, spoluautor výstavy, nás podrobně seznámil s exponáty jednotlivých částí expozice, podtrhujícími historické souvislosti období vlády lucemburských panovníků a hospodářský, politický, zejména však kulturní a umělecký rozmach sídelních míst královského dvora. Vazba panovníka na vynikající umělce své doby, kteří získávali zakázky na díla oslavující vládců a jeho činnost, byla zřejmá právě zvláště u Karla IV., za jehož panování došlo k významnému rozvoji Prahy – centra umění císařství, ale i u jeho synů Václava IV., mecenáše umění a bibliofila, a Zikmunda, který vystavěl honosnou rezidenci v uherské Budě. Doprovodné výstavy a akce se konaly

také v Tereziánském křídle Pražského hradu, v Anežském klášteře na Starém Městě, v Národním muzeu a na hradech Karlštejn, Točnick a Křivoklát.

Právě do poslední jmenované lokality jsme se vydali v sobotu 3. června na plánovaný výlet na hrad **Křivoklát** a do **Svatého Jana pod Skalou**. Po krátké vzpomínce na pana prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka v Lánech naše cesta pokračovala křivoklátskými lesy a zavedla autobus se členy Spolku Carolinum do cíle první části exkurze. Příjemnou procházkou výprava došla ke hradu, který se objevil na skalnatém ostrohu, obklopený svěží jarní přírodou se všemi odstíny zelené barvy. Zsvěcený výklad profesora Jana Royta nás provedl celým prohlídkovým okruhem této národní kulturní památky, o které jsou první zmínky již na

počátku 12. století. Za Přemysla Otakara II. se stal Křivoklát venkovským sídlem panovníka – později zde rádi pobývali Karel IV. i Václav IV., který započal představbu hradu. Dnešní architektonickou podobu získal hrad za panování Jagellonců. Poté ztrácel hrad na významu a dostal se postupně do vlastnictví rodu Schwarzenberků, Valdštejnů a Fürstenberků. Šlechtický rod Fürstenberků, který měl hrad v držení až do roku 1929, se zasloužil o jeho restaurování. V interiéru je velmi cenná pozdně gotická kaple se skládacím oltářem, s vyřezávanými sochami apoštolů a českých patronů, sbírka pozdně gotického výtvarného umění a obsáhlá fürstenberská knihovna. Krásnou přírodou Křivoklátska jsme dojeli nad údolí Berounky, do romantického kraje Českého krasu – naši druhé zastávky **Svatého Jana pod Skalou**. Tato malebná obec s četnými kulturními památkami i přírodními krásami se stala jedním z nejvyhledávanějších turistických míst nedaleko Prahy. O ochranu a zvelebování místních památek se stará občanské sdružení Svatojánská společnost, jehož představitelka paní doktorka Vladimíra Rattayová nás provedla barokním kostelem sv. Jana Křtitele a jeskyní sv. Ivana se skalním pozdně renesančním kostelem Panny Marie. Pohnutou historií prošla také sousední budova bývalého konventu, dnes sídlo Vyšší pedagogické školy. Dne 28. června 2006 se ve **Valdštejnské zahradě** sešlo přes 300 hostů na pozvání

Spolku Carolinum a Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku Senátu Parlamentu České republiky. Konala se tu v pořadí již 12. zahradní slavnost. Inspirací k tomuto možno říci tradičnímu předprázdninovému rozloučení s akademickým rokem se před lety stalo mezinárodní fotbalové klání v německém Dortmundu, kdy byli po prohraném utkání s mužstvem tamní univerzity reprezentanti Univerzity Karlovy pozváni na „Campusfestparty“ – slavnost pod širým nebem s hudbou a bohatou nabídkou místních specialit a suvenýrů. Naše slavnost, snad i díky zvolenému místu konání, má poněkud komornější ráz. Hosté v letošním roce pozorně vyslechli úvodní slovo Jeho Magnificence profesora Václava Hampla, zamyšlení bývalé předsedkyně Akademie věd ČR a věrné členky Spolku Carolinum profesorky Heleny Illnerové i vystoupení Spectabilis docenta Ondřeje Hrušáka z 2. LF UK, který pohovořil za děkany uvedené v akademickém roce 2005/2006 do funkce. Před zataženou oblohou s prvními kapkami deště auditorium prchlo do sala terreny, kde večer pokračoval rozhovory kolegů a přátel při sklence moravského vína a poslechu Dixielandu I. LF UK se zpěvačkou Darjou Kuncovou. Byli jsme poctěni přítomností mnoha významných osobností akademické obce a velice potěšeni návštěvou ze zahraničí – panem profesorem S. Williamem A. Gunnem, čestným členem Spolku Carolinum, který se v doprovodu své paní a kolegů z Kliniky popáleninové medicíny

FNKV zúčastnil slavnosti při svém krátkém pobytu v Praze u příležitosti udělení Pamětní výroční medaile ČLS JEP.

23. září 2006 jsme uspořádali autokarový zájezd do kláštera Marienthal a regionu Trojzemí. Zsvěceným průvodcem nám opět byl pan profesor Jan Royt.

26. října 2006 v 19:00 jsme ve Velké aule Karolina přivítali **Orchestr a sbor Univerzity Karlovy** s dirigentem Haigem Utidjianem a mezzosopranistkou Barbarou Felix-Widemannovou. Mladé univerzitní těleso má za sebou již řadu vystoupení doma i v rámci úspěšné mezinárodní spolupráce.

13. února 2007 v 17:00 hodin
Současný stav soudnictví a politika
Přednáška prof. JUDr. Václava Pavlíčka, DrSc.
Zelená posluchárna Karolina.

16. března 2007 v 15:00 hodin
Prohlídka sbírek orientálního umění,
Zbraslav.

Kontakt:

Spolek absolventů a přátel
Univerzity Karlovy – Carolinum
116 36 Praha 1, Ovocný trh 3
(budova Nové Astorie, přízemí, kancelář č. 10)
tel.: +420 224 491 326
fax: +420 224 811 878
Bankovní spojení: KB Praha 1,
číslo účtu 510836300257/0100
E-mail: sapuk@ruk.cuni.cz
www: <http://www.sapuk.cuni.cz/>

FOTO: ARCHIV UK

ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉHO SENÁTU

Podzimní činnost samosprávného orgánu akademické obce
Univerzity Karlovy a jeho zasedání v Praze dne 13. října 2006.

„Probouzení z letního spánku“

Na podzim se život akademické obce nese v atmosféře začátků. Otevírá se nový akademický rok, mnozí studenti začínají svá studia na vysoké škole, konají se zápisy, imatrikulace. Zkrátka – akademický „medvěd“ se probouzí z letního spánku. Podobně jako spící medvěd působí v průběhu letních prázdnin i Akademický senát Univerzity Karlovy v Praze. Členové senátu, jak studenti, tak pedagogové, si vychutnávají zasloužený odpočinek na dovolené a „sedmdesátihlavý drak“ by zcela jistě nebyl schopen zasednout. Činnost senátu je v době akademických prázdnin omezena na minimální nutné aktivity, které zabezpečuje předsednictvo senátu na základě zmocnění jednat v průběhu letních prázdnin jménem senátu v neodkladných záležitostech. Z této své zmocněné činnosti pak musí předsednictvo senátu podat zprávu a všechna rozhodnutí musí potvrdit svým usnesením senát na prvním zasedání zimního semestru nového akademického roku. Akademický senát se letos v zimním semestru sešel prvně 13. října 2006 v Malé aule Karolina, tradičním místě zasedání senátu, v počtu jedenapadesáti členů. Po úvodních bodech programu skládal účty z činnosti předseda senátu profesor Jan Hála. Předsednictvo v průběhu letních prázdnin jménem senátu vyjádřilo kladné stanovisko k Dodatku nájemní smlouvy, k návrhu Opatření rektora UK, kterým se vydával nový vzor smlouvy o ubytování (z 28. června) a návrhu Opatření rektora UK ve věci poskytování stipendií na podporu ubytování na UK (z 2. října). Senát se zájmem vyslechl zprávu o činnosti předsednictva AS UK v době letních prázdnin a schválil ji.

Informace z vedení univerzity

Poté vystoupil s informacemi o své činnosti profesor Václav Hampl, rektor UK. V úvodu svého vystoupení J. M. pan rektor podrobně informoval o ztížené finanční situaci na

Husitské teologické fakultě a o činnosti vedení univerzity, které se snaží v součinnosti s orgány fakulty najít řešení problémů fakulty. Věřím, že se fyziologovi ve vedení univerzity podaří nalézt správnou léčbu pro nemocný organismus jedné součásti univerzity. Pak se pan rektor dotkl otázky personálního složení vlády i ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jehož situace vzhledem k politickému patu po červnových parlamentních volbách není jednoduchá. Se sestavováním vlády úzce souvisí i otázka přípravy státního rozpočtu na příští rok. Pan rektor senátu sdělil, že reprezentace vysokých škol – Česká konference rektorů a Rada vysokých škol – vynaložila značné úsilí, aby zajistila efektivní fungování vysokých škol včetně financování nárůstu počtu studentů, schválených sociálních stipendií studentům, financování přípravy projektů evropských strukturálních fondů a řešení již vyhlášených programů výzkumu a vývoje. Po vystoupení pana rektora informovali o své činnosti i ostatní členové kolegia rektora.

Aktualizace Dlouhodobého záměru

Po vyslechnutí zpráv o činnosti vedení přistoupil senát k nejvýznamnějšímu bodu říjnového zasedání AS UK, kterým bylo projednání návrhu Aktualizace Dlouhodobého záměru univerzity v novém akademickém roce. S obsahem návrhu seznámil členy senátu pan rektor. Aktualizace oproti minulosti obsahuje ve větší míře úkoly spojené se zvyšováním kvality již započatých změn, jako jsou inovace studijních programů a jejich strukturace, snaha integrovat některé studijní programy a odstraňovat duplicity nebo další rozšíření a integrace nabídky celoživotního vzdělávání a evaluací činnosti UK. Významným cílem je vytvořit organizačními změnami, zkvalitněním péče o osoby se zvláštními potřebami a podporováním studentských spolků dobré podmínky pro kvalitní vztah studentů, zaměstnanců i veřejnosti k univerzitě.

Významná činnost pracovních komisí AS UK

Následující projednávané body ukázaly, jak významná je činnost pracovních komisí senátu. Legislativní komise po podrobném, několikahodinovém projednání dvanácti předložených návrhů vnitřních předpisů fakult doporučila k projednání a schválení akademickému senátu pouze čtyři z nich. U zbylých osmi návrhů odložila projednání z obsahových nebo statutárních důvodů na následující zasedání senátu. Stranou nezůstala ani činnost Ekonomické komise AS UK, která pro toto zasedání projednávala tři návrhy smluv a dvanáct žádostí o prostředky z rezervy na celouniverzitní aktivity a havárie. Akademický senát věnoval zvýšenou pozornost projednávání žádosti Husitské teologické fakulty, která se ocitla ve finančních potížích. Jednání ukázalo skutečný „duch senátu“, který s vědomím odpovědnosti za celou univerzitu umí být solidární, ale zároveň přísný. Po ekonomických bodech programu vyslechl senátoři informace o činnosti dalších komisí a zprávy delegátů v Radě vysokých škol. Na závěr přečetl předseda senátu text petice, kterou obdržel od studentů Husitské teologické fakulty proti reorganizaci fakultních pracovišť, a ujistil členy senátu, že předsednictvo senátu bude i nadále věnovat situaci na Husitské teologické fakultě zvýšenou pozornost.

Takový byl podzim Akademického senátu Univerzity Karlovy. Podrobnosti z dalších jednání senátu, jakož i jiné podrobné informace najdou zájemci na webových stránkách (<http://senat.cuni.cz/>) nebo u jednotlivých členů senátu, vždyť jsou to vaši, naši zastupitelé v nejvyšším samosprávném orgánu naší Alma mater.

Mgr. Daniel Feranc

Autorem článku je Mgr. Daniel Feranc, tajemník Akademického senátu Univerzity Karlovy.

POMŮČKA ADLA, AJA ELIA, UTA	OPĚT	MENTOLOVÉ DRAŽÉ	ZNAČKA AUT	INICIÁLY HEREČKY ŽILKOVÉ	ODVĚTVÍ	TMELY	ŠPANĚLSKÁ CHŮVA	ZNAČKA TELLURU		TÝKAJÍCÍ SE NOSU	SPORTOVNÍ LOD	TROPICKÁ NEMOC	ZAKRÝVATI	JMÉNO REŽISÉRA KAZANA
YDAT KVOKAVÉ ZVUKY									BÍDA DUBOVÝ POROST					
4. DÍL TAJENKY														
STOVKY				MUŽSKÉ JMÉNO SPODKY NÁDOB				TURCI ČESKÝ HEREC						
NĚMECKY VEJCE			SUCHÉ (O VINU) SEKCE				MALÁ ŠELMA 2. DÍL TAJENKY					RUSKÝ SOUHLAS ŽVANIT (NÁREČNĚ)		
	MALÝ KŮŇ ZELENINOVÁ JÍDLA					ZŘÍCENINA U SUŠICE ANGLICKY VZIT					DĚTSKÝ POZDRAV ČESKÝ PROZAİK			JMÉNO PSA
JEN					OBLEVA PŘEDMĚT					JMÉNO EDISONA PRIMÁTI				
RODOVÝ ZNAK				KAZY ZNAČKA VOLTAMPERU					ODKALOVÁNÍ ZNAČKA ABVOLTU					
1. DÍL TAJENKY							3. DÍL TAJENKY							
PROVZDUŠNO- VÁNÍ							LETEC							

Americký filozof a psycholog William Lowe Bryan (1860–1955) byl celých pětadvacet let rektorem Indické univerzity. Na univerzitě začínal jako učitel angličtiny a řečtiny, už v pětadvaceti letech se však stal docentem filozofie. Podobně jako Tomáš Garrigue Masaryk přijal do svého jména rodné příjmení své manželky Charlotty Loweové. V rektorském sídle žil i poté, co v roce 1937 odstoupil z funkce. Takový příznivec univerzitního života měl jistě co říct i o vzdělání jako takovém. Proslul jeho výrok, že „vzdělání je jedna z mála věcí, za které...“ Zbytek se dovíte v tajence.

Tajenku zasílejte na adresu: forum@cuni.cz do 1. 3. 2007. Jednoho výherce odměníme knihou z nakladatelství Karolinum.

V tajence z čísla 2/2006 jste se dověděli jinou definici vzdělání, a sice od anglického politika George Savila, markýze z Halifaxu. Vzdělání je podle něj to, co nám zůstane, když **ZAPOMENEME VŠECHNO, CO NÁS NAUČILI.**

Z úspěšných řešitelů byl vylosován a knižní dar poštou obdržel: **pan Jiří Málek z Prahy 10.** Gratulujeme!

		2		8	9	4	3	
				7				9
	8	5			6		7	1
					3		1	7
6	3	9				5	4	2
1	5		6					
5	7		9			3	2	
8				2				
	4	3	7	5		1		

EDITORIAL

NEWS

Past months at Charles University

PHOTO STORY

November 17th in pictures

Alena Ivanova: Charles University students will play their part in the democratization of Belarus

TODAY IN HISTORY

THE AMENDMENT OF THE HIGHER EDUCATION ACT

Interview

Josef Staša: It is symptomatic for our law system today to fix laws on the fly

Jan Sokol: The Higher Education Act different again

Veronika Křestánová, Irena Holcová: Copyright and school papers

Peter Brezina: The Higher Education Act and its amendment as seen by a student senator

LAWS AFFECTING THE UNIVERSITY

Interview

Tomáš Jelínek: The endless struggle within the regulations

List of legal documents effective at Charles University

A short vocabulary

QUIZ

HIGHER EDUCATION LAW IN THE PAST

Jana Ratajová: Laws at Charles University since its foundation till 1989

Karel Malý: Changes of the legal status of Czech universities after 1990

1 HIGHER EDUCATION LAW IN THE EU

2 Petr Pabian: Czech higher education law within the European context 47

Interview

6 Georg Winckler: We help to build an educated Europe with strong universities 50

10 POLL

12 Summer School of Slavonic Studies: Why not check it out? 52

STUDENTS 55

56 Club members: The hardest part is to find young blood

58 Michal Maršálek: EU Sokrates/Erasmus programme in 2005/2006 – An Overview

14 Michal Maršálek: Erasmus must not be just a fashion accessory 60

17

ALUMNI

20 Association of Graduates and Friends of Charles University – Carolinum 64

24

ACADEMIC SENATE

Daniel Feranc: News from the Senate 66

FUN AND PUZZLES 67

CONTENTS 68

ON THE COVER

38 Both editions of Regulations of the universities of the Czechoslovak Republic published by Otto Placht and František Havelka in 1932.

41 (Photo: Ondřej Sysel)

VYBRANÉ PUBLIKACE NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM

Koukolík, František:
Sociální mozek
Praha, Karolinum 2006, brož., 272 str.,
I. vydání, cena 260 Kč.

Prastaré otázky týkající se lidské „přirozenosti“, neboli národy, povahy, byly donedávna předmětem úvah a spekulací. Jak se morálně rozhodujeme? Jsme spíše dobří, nebo zlí? Proč jsme tak vražedně útoční a současně tak neuvěřitelně altruističtí? Proč spolupracujeme i s lidmi, kteří nejsou našimi příbuznými?

Co se nám děje v hlavě, prožíváme-li něco jako zrakovou krásu nebo jako hudbu? Jak poznáme, že je člověku, s nímž jsme, dobře nebo zle? Jak je možné, že to s ním dokážeme prožít? A jak vůbec poznáme, že druhý člověk má také vědomí? Proč jsou někteří lidé tak bezcitní a otrlí, jako by neměli srdce? Co je sebevědomování? A proč vlastně máme tak velké mozky? Jak jsme si vytvořili jazyk? Jaká je povaha náboženství? V posledních letech se tyto otázky staly předmětem empirického výzkumu, který tvoří testovatelné hypotézy. Jejich společný jmenovatel se nazývá „sociální mozek“ – funkční systémy mozku, které řeší sociální problémy. Svazek navazuje na knihu Citový mozek (L. Motlová, F. Koukolík, Galén, Praha 2006) a je určen lékařům, psychologům, antropologům a filozofům.
ISBN 80-246-1242-9

Dejmek, Jindřich:
Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata, Část první – Revolucionář a diplomat (1884–1935)
Praha, Karolinum 2006, váz., 632 str.,
I. vydání, cena 480 Kč.

Biografie druhého československého prezidenta je rozdělena do dvou částí. Předkládaný první díl čtenáře seznamuje s osobností Edvarda Beneše mezi lety 1884–1935, tj. v době, kdy Edvard Beneš postupně stoupá českou společností a politikou až k prezidentskému úřadu. Čtenář má tak příležitost seznámit se s výjimečným politickým osudem mimořádně pracovitěho a cílevědomého studenta, učitele i politika, pro něhož se vznik, rozvoj a obrana novodobého československého státu staly životním posláním.
ISBN 80-246-1224-0

Vašíček, Zdeněk:
Archeologie, historie, minulost
Praha, Karolinum 2006, brož., 158 str.,
I. vydání, cena 160 Kč.

Kniha je autorským překladem francouzského originálu, který vyšel ve Francii v roce 1994, a navazuje na anglickou a italskou verzi. Zabývá se způsoby, jakými se prehistorie, historie a další společenské a humanitní vědy snaží postihnout minulost. Revue L'HOMME ji charakterizovala takto: „Napsáno s vervou, čte se bez námahy, styl je jasný. (...) Příjemná kniha, a tedy i inteligentní. Současně je hotovým dolem na informace z oblastí, které ne vždy dobře známe. (...) Její informace o minulosti našich disciplín jsou velmi široké, zvláště co se týče literatury střední Evropy, jmenovitě německé. Ostatní země nejsou zdaleka zapomenuty. (...) Ačkoli pojednává o historii věd a jejich epistemologii, tato kniha se obrací k dosti širokému publiku, kterému představuje vývoj historických věd od jejich počátku stejně jako jejich současnou strukturu.“
ISBN 80-246-1161-9

Kazbunda, Karel
(k vydání připravil Kučera, Martin):
Sabina – nezavřený případ policejního konfidenta
Praha, Karolinum 2006, brož., 518 str.,
I. vydání, cena 390 Kč.

Kniha pojednává o případu nejproslulejšího českého policejního konfidenta, ale také politického radikála a spisovatele Karla Sabiny (1813–1877). Karel Kazbunda (1882–1982), který svoji práci zpracovával ve 30.–60. letech 20. století, se v ní jako historik vyrovnával i s realitou protektorátního a poúnorového konfidentství. Nedokončenou publikaci z Kazbundovy pozůstalosti editoval Martin Kučera. Vyšlo v edici Prameny k dějinám českého myšlení.
ISBN 80-246-1168-6

Gronský, Ján:
Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa 1945–1960 – II. díl
Praha, Karolinum 2006, brož., 512 str.,
I. vydání, cena 450 Kč.

Druhá část čtyřdílné řady dokumentů k československým ústavním dějinám obsahuje dokumenty z období 1945–1960. Publikace se člení do dvou částí. První zahrnuje dokumenty z období od Košického vládního programu do přijetí ústavy 9. 5. 1948. Uvádí dokumenty, které ilustrují vývoj poválečného státu Čechů a Slováků a právního postavení národnostních menšin v Československu. Druhá část nabízí dokumenty do přijetí ústavy v roce 1960.
ISBN 80-246-1210-0

Kepel, Gilles:
Válka v srdci islámu
Praha, Karolinum 2006, brož., 296 str.,
I. vydání, cena 280 Kč.

Překlad z francouzského originálu Olga a Zdeněk Velíškoví. Kniha francouzského politologa a předního světového experta na islám Gillese Kepela analyzuje současné napětí v muslimském světě. Zachycuje nejcitlivější ohniska krizí: palestinskou intifádu, globální motivy a cíle al-Kaidy, spory o budoucnost Saúdské Arábie a zakrvácený povinný Irák. Kniha obsahuje i úvahy o neokonzervativní politice Bushových USA a o názorových střetech v muslimských komunitách v Evropě.
ISBN 80-246-1217-8

Shapiro, Ian:
Útěk před realitou v humanitních vědách
Praha, Karolinum 2006, brož., 272 str.,
I. vydání, cena 270 Kč.

Ian Shapiro má schopnost zaujmout vědce i politické praktiky. Jeho kniha Útěk před realitou v humanitních vědách je toho dokladem, byť se téma zdá být veskrze odborné. Věnována je totiž metodologickým otázkám společenských věd se zvláštním zaměřením na politickou vědu. Můžeme se ovšem začíst do svěžích polemik, které se vedou v současné angloamerické vědě o povaze společenskovědního poznání. Shapiro hovoří o levobočích logické pozitivismu, za které považuje behaviorismus zaměřený na pozorovatelné události a logicismus, jenž se oddává deduktivnímu modelování. Pronikavá je polemika s teorií racionální volby, jež se v podobě mikroekonomické teorie i u nás stále více prosazuje jako vzorová metoda výzkumu lidského chování. Následuje neméně přesvědčivý rozbor hermeneutické tradice v humanitních vědách, jež zase vychází z toho, že porozumění lidskému jednání vyžaduje jiné metody než zkoumání vnější přírody. Shapiro je poučený a věci znalý badatel, který dovede psát svěžím a polemickým jazykem. Čtenář se tak nemusí bát, že se ztratí v nesrozumitelných a školometských výkladech. Kniha je přístupná všem zájemcům o společenskou vědu, zvláště pak studenti příslušných oborů by se s jejími argumenty měli seznámit. Výklad ovšem zaujme i odborníky, protože přibližuje současný stav diskuzí a nevyčerpává se vzpomínkami na zašlé polemiky z minulých století.
ISBN 80-246-1214-3

Goldberg, Elkhonon:
Paradox moudrosti
Praha, Karolinum 2006, brož., 288 str.,
I. vydání, cena 260 Kč.

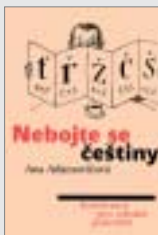
Z anglického originálu přeložil František Koukolík. Kniha profesora klinické neurologie lékařské fakulty Newyorské univerzity Elkhonona Goldberga pojednává o vývoji a změnách lidského vědomí v průběhu lidského života. Téma stárnutí mozku autor nahlíží nejprve z historického a psychologického úhlu pohledu, kdy např. na životě vybraných historických osobností ukazuje odolnost mozku vůči důsledkům opotřebení daného věkem. V techničtější části knihy pak Goldberg pojednává o zapojení, stavbě a funkci mozku i o jeho funkčních poruchách. Kniha končí podrobným vysvětlením paradoxu moudrosti – čím více se zdravý a přirozeně stárnoucí mozek namáhá, tím větší podává výkon.
ISBN 80-246-1090-6

VYBRANÉ PUBLIKACE NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM

Adamovičová, Ana:
Basic Czech I.
Praha, Karolinum 2006, brož., 180 str.,
I. vydání, cena 250 Kč.

BASIC CZECH I je moderní učebnicí češtiny na základě angličtiny. Skládá se z šesti lekcí a metodicky vychází z komunikativního a komparativního přístupu. Cílem je seznámit zájemce se základy české gramatiky pomocí plynulého a systematického osvojování slovní zásoby a konverzačních frází vážících se k jednotlivým tématům: společenské obraty, město, bydlení, restaurace, zájmy, nákupy a cestování. Gramatika v těsném sepětí se slovní zásobou je pouhým prostředkem k dosažení tohoto cíle. Přehledné tabulky umožní uživateli rychlé zapamatování probírané látky. Zprostředkující jazyk se objevuje minimálně a plní funkci výstižných vysvětlivek. Učebnice obsahuje řadu vtipných dialogů. Basic Czech I odpovídá úrovni A I Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. ISBN 80-246-1097-3

Adamovičová, Ana:
Nebojte se češtiny
Praha, Karolinum 2005, brož., 286 str.,
I. vydání, cena 270 Kč.

Cílem konverzačně-gramatické příručky *Nebojte se češtiny* je seznámit zahraniční studenty se širokým repertoárem běžně používaných jazykových prostředků a typických reakcí v obvyklých životních situacích. Je určena pro kurzy konverzace středně pokročilých studentů, ale je možno ji používat i v běžných kurzech češtiny. Jednotlivé lekce obsahují úvodní tematicky zaměřený text, konverzační materiál, gramatickou část s cvičeními a konverzační cvičení. V závěru je připojen i klíč ke cvičením. Texty i konverzační materiál vycházejí ze současného mluveného jazyka na území České republiky. ISBN 80-246-1059-0

Royt, Jan:
Slovník biblické ikonografie
Praha, Karolinum 2006, váz., 344 str.,
I. vydání, cena 380 Kč.

S náměty Starého a Nového zákona se setkáváme ve všech sférách lidské kultury. Jejich význam dnes širší veřejnosti mnohdy uniká. Slovník biblické ikonografie si klade za cíl napomoci k identifikaci a porozumění především námětům děl výtvarného umění. Do slovníku byla vedle osob a událostí Starého a Nového zákona zařazena ikonografická hesla související s biblickou výpovědí, jako například andělé či alegorie ctivosti a neřestí. Heslo ve slovníku je profilováno tak, že jsou v něm uvedeny biblické události, k nimž se bezprostředně vztahují náměty děl, a dále odkazy na umělecká díla. Systém odkazů umožňuje snadnou orientaci ve slovníku. V závěru publikace je zařazena výběrová literatura. Autorem textu je historik umění prof. Jan Royt a doprovodné kresby jsou dílem akademické malířky Mgr. Dagmar Hamsíkové. ISBN 80-246-0963-0

Seichert, Václav a kol.:
Průvodce sbírkami Anatomického ústavu I. LF UK
Praha, Karolinum 2006, brož., 100 str.,
I. vydání, cena 200 Kč.

Kniha představuje v krátkém přehledu sbírky Anatomického ústavu I. lékařské fakulty UK, historii jejich vzniku a rovněž techniky, kterými byly vystavené exponáty připravovány. V Průvodci najdou studenti a zájemci z širší lékařské i laické veřejnosti seznam vybraných exponátů, doložený bohatou obrazovou dokumentací (391 barevných fotografií a 9 perokreseb). Ten umožňuje rychlou orientaci a vyhledání preparátů, o něž má návštěvník zájem. Průvodce upozorní, které z nich si zaslouží zvýšenou pozornost, a zároveň přiblíží funkční, vývojový nebo klinický význam struktur; jež lze na určitém preparátu vidět. Vedle rozsáhlé kolekce (asi 1 600 exponátů) anatomie člověka je součástí sbírek bohatý materiál srovnávací anatomie zástupců všech řádů žijících savců i dalších tříd obratlovců (dohromady okolo 2 000 exponátů). Část knihy věnovaná těmto sbírkám čtenáře v krátkosti provede zoologickým systémem. Popis je přitom omezen na vystavený kosterní materiál, a to hlavně na kostru končetin a lebku. V závěru této části knihy jsou pak zopakována fakta použita v krátkých kapitolách zaměřených na pochopení některých vývojových zákonitostí. ISBN 80-246-1196-1

Hošek, Radislav – Oerter, Wolf a kol.:
Papyrologie řecká, latinská, koptská
Praha, Karolinum 2006, brož., 224 str.,
I. vydání, cena 350 Kč.

Kniha *Papyrologie (řecká, latinská, koptská)* je prvním českým úvodem do nejmladší disciplíny věd o antickém starověku. Podává základní informace o řecké, latinské a – na rozdíl od jiných úvodů – i o koptské papyrologii, která z velké části používá řeckou abecedu. Informuje o organizaci veřejného i soukromého života v helénistickém i římském Egyptě až do jeho obsazení Araby. Čtenáři se seznámí s osudy nejvýznamnějších koptských papyrusových sbírek, s ekonomickými a právními dokumenty, dále doklady o soukromém životě, o školství a náboženství od pohanských kultů, přes judaismus po křesťanství. Publikace obsahuje i přehled autorů děl, jejichž zlomky se nacházejí na literárních papýrech, i stručný úvod do struktury koptského jazyka. Vedle výkladu o vývoji písma od 3. stol. př. Kr. do 7.-8. stol. po Kr. je téměř ke každé reprodukci podán i tištěný příslušný text, dále informace o ediční praxi při vydávání papýrů, o základních edicích a o elektronickech pomůckách. Výklad doprovází 50 obrazových příloh a bibliografie základních prací k danému problému. Kniha poslouží papyrologům-začátečníkům, ale historikům starověku, literárním historikům, koptologům a lingvistům sledujícím vývoj od staré k nové řečtině a od latiny k románským jazykům. ISBN 80-246-1180-5

Vičková-Mejvaldová, Jana:
Prozodie, cesta i mříž porozumění
Praha, Karolinum 2006, brož., 204 str.,
I. vydání, cena 200 Kč.

Publikace se věnuje zvukové stránce jazyka mluvčích, kteří mají stejný nebo odlišný mateřský jazyk. Autorka zkoumá, v čem se shodují a liší prozodie češtiny, srštiny, francouzštiny a maďarštiny. Nejprve se věnuje obecným prozodickým pojmům, připomíná psychologické pojetí emocí a postojů a popisuje neutrální vyjadřování přízvuku, intonace či tempa v jednotlivých jazycích. V druhé, praktické části práce, doplněné rozsáhlým přílohovým materiálem, publikuje autorka výsledky náročného experimentálního srovnání příznakové prozodie ve sledovaných jazycích. Zabývá se pozorováním projevů emocí a postojů, jako jsou radost, vztek, strach či nuda, a zjišťováním záměn v jejich identifikaci, ke kterým může dojít při komunikaci, v níž mluvčí nerozumí danému jazyku. ISBN 80-246-1266-6

Moravcová, Dagmar:
Výmarská republika
Praha, Karolinum 2006, brož., 274 str.,
I. vydání, cena 250 Kč.

Autorka analyzuje příčiny ztroskotání výmarské demokracie na vnitropolitické, zahraničněpolitické, hospodářské a kulturní rovině od konce první světové války do jmenování Adolfa Hitlera říšským kancléřem v lednu 1933. V jednotlivých kapitolách se soustředí na podstatné faktory ovlivňující vývoj demokratického politického systému. V centru pozornosti je i zahraniční politika; autorka vztahy k dalším evropským státům sleduje v kontextu mezinárodněpolitického postavení Německa. Druhá část práce kriticky rekapituluje dosavadní výzkum dějin Výmarské republiky včetně různorodé interpretace řady osob a událostí. ISBN 80-246-1176-7

Elišková, Miloslava – Naňka, Ondřej:
Přehled anatomie
Praha, Karolinum 2006, brož., 310 str.,
I. vydání, cena 350 Kč.

Kniha *Přehled anatomie* je učebnicí, která představuje ucelený pohled na anatomii pro bakaláře zdravotnických oborů. V jednotlivých kapitolách jsou popsány všechny orgánové systémy lidského těla. Prezentace zde uvedených anatomických dat je nutná pro pochopení stavby a funkce lidského těla. Každá kapitola zahrnuje obecný úvod k dané orgánové soustavě, na který navazuje popis vlastních orgánů doplněný klinickými poznámkami. Kniha je bohatě ilustrována. Více než 300 názorných ilustrací umožňuje studentům komplexní představu anatomických struktur, aniž by byli nuceni používat další anatomické atlasy. Učebnice tak vyplňuje mezeru v oblasti učebních textů pro bakaláře. ISBN 80-246-1216-X